BØRNS VILKÅR

SAMMEN STOPPER VI SVIGT

TrygFonden

Status 2021

Svigt af børn i Danmark

Rapporten er en del af et partnerskab mellem Børns Vilkår og TrygFonden.

Forord

I år er det femte gang, Børns Vilkår og TrygFonden sammen udgiver statusrapporten Svigt af børn i Danmark. En rapport, der igennem de nyeste opgørelser, undersøgelser og forskning giver et billede af, hvordan situationen er på en række områder af betydning for trivsel og opvækst for børn og unge i Danmark.

For at kunne sætte rigtigt ind over for de børn, som svigtes, er det nødvendigt at kende omfanget og karakteren af de svigt, de udsættes for. Det er formålet med denne årlige rapport, hvis konklusioner i år naturligt er præget af COVID-19.

Vi benytter femåret for udgivelsen til at gøre status på, hvordan det i årenes løb er gået med svigt af børn i Danmark og med udvikling af viden om svigt. Som noget nyt er der derfor i dette års rapport et afsnit, der gør status på vidensgrundlaget for alle de 14 typer af svigt, som rapporten belyser. Status afdækker nogle åbenlyse behov for forbedringer, og vi håber, at alle relevante aktører vil forbedre datagrundlaget og øge forskningsindsatsen.

Der har i flere år manglet viden om omfanget af vold mod børn. Særligt når det drejer sig om de yngste børn. Derfor er det glædeligt, at der netop er udkommet en undersøgelse, som sætter fokus på dét. Resultatet er dog nedslående. Hvert ottende barn mellem 9 måneder og 3 år har ifølge forældrene selv oplevet hårdhændet opdragelse i form af dask, rusk, smæk eller slag. Det er alarmerende. Der mangler fortsat ny viden om omfanget af vold mod de ældre børn, hvor der ikke er foretaget en undersøgelse, siden vi udgav den første rapport om svigt af børn i Danmark i 2017. Der er behov for en mere systematisk monitorering af alvorlige svigt af børn, så vi kan sætte ind med de rette indsatser.

På andre områder er vidensgrundlaget blevet væsentligt forbedret. Det gælder inden for sagsbehandling af børnesager. Her konkluderede Rigsrevisionen i 2016, at man ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling var blevet bedre ti år efter Anbringelsesreformen trods intentioner herom. På den baggrund sikrede politikerne i Satspuljeaftalen 2019 varige midler til årlige undersøgelser af kommunernes sagsbehandling. Dermed har vi nu meget bedre mulighed for at følge udviklingen – for eksempel i, om børn bliver inddraget i sagsbehandlingen, som krævet i loven.

Viden bør også danne grundlag for den opfølgning, der nu er stærkt nødvendig for at sikre trivsel efter mere end et år med COVID-19. De fleste børn har formentlig trods COVID-19 haft et godt børneliv præget af tryghed. Men alle børn og unge har mærket konsekvenser af nedlukninger og andre begrænsninger af skole, fritidsliv og socialt liv siden den første store nedlukning af Danmark 11. marts 2020. Meget blev sat på pause, tilværelsen blev helt eller delvist digital, den mentale sundhed blev sat på hård prøve, og for nogle børn og unge indebar COVID-19 både flere svigt og øget ensomhed. Desværre tyder foreløbige tal på, at opsporingen af udsatte børn havde ringe kår under COVID-19. Ifølge en rundspørge fra DR faldt antallet af underretninger markant under første nedlukning, og COVID-19 har samtidig betydet, at det var vanskeligere end normalt at gribe ind over for udsatte børn og unge. Her er et stort behov for opfølgning, så ingen lades i stikken.

Børns Vilkår og TrygFonden har i løbet af nedlukningerne bidraget ved at hjælpe børn og unge, der har haft det svært under COVID-19. Det lykkedes på få dage i samarbejde med dygtige, frivillige rådgivere at omlægge rådgivningen på BørneTelefonen, så den kunne foregå hjemmefra. Behovet var ikke til at tage fejl af. I 2020 var der på BørneTelefonen mere end 52.700 samtaler med børn og unge, der havde brug for at tale med en voksen.

Her i 2021 har vi som samfund en stor opgave foran os. Vi må sikre støtte og hjælp til alle børn og unge, som har behov – også dem, der oplever, at COVID-19 har fortsatte konsekvenser for deres mentale sundhed og deres deltagelse i fællesskabet. Ellers svigter vi dem én gang til.

Venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør, Børns Vilkår

Rie Odsbjerg Werner
Direktør, TrygFonden

Tak

Vi vil gerne takke de mange eksperter, sparrings- og samarbejdspartnere, som har bidraget til denne rapport. En særlig tak skal lyde til de eksperter, som har bidraget ved at læse med og give konstruktive kommentarer til udvalgte afsnit af rapporten:

Stephanie Vincent Lyk-Jensen, seniorforsker ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, for at kvalificere afsnittet om vold

Tescha Alexandrovitsch, udviklingsmedarbejder i Joannahuset, for at kvalificere afsnittet om vold og afsnittet om hjemløshed

Danmarks Statistik for at levere tal på anmeldelser efter straffelovens § 235, som ikke fremgår af statistikbanken.dk

Ane Lemche, psykolog og børnefaglig rådgiver i Red Barnet for at kvalificere afsnittet om seksuelle krænkelser

Helle Lindgaard, ph.d. i psykologi og faglig leder hos TUBA for at kvalificere afsnittet om børn, der vokser op i familier med alkoholproblemer

Familieretshuset for at levere data om skilsmissesager og for at kvalificere afsnittet om konfliktfyldte skilsmisser

Sundhedsdatastyrelsen for at levere data om antallet af patienter og sengedage i børne- og ungdomspsykiatrien

Joan Bentzen, analytiker og ph.d. i Psykiatrifonden for at kvalificere afsnittet om børn i psykiatrien

Mette Lausten, seniorforsker ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd for at kvalificere afsnittet om skolegang

Ankestyrelsen for at kvalificere afsnittet om sagsbehandling af børnesager

Helle Kjems, socialkonsulent i Røde Kors for at kvalificere afsnittet om børn i asylsystemet

Foruden data fra de mange eksterne datakilder og vidensinstitutioner er nogle af de data, som rapporten præsenterer, baseret på undersøgelser foretaget gennem Børns Vilkårs børnepanel. En stor tak til alle de mange skoler i panelet og til de mange skoleelever, der har deltaget i vores undersøgelser.

I rapporten findes citater fra børn, som har henvendt sig til BørneTelefonen eller i anden sammenhæng har været i kontakt med Børns Vilkår. Størstedelen af disse citater er uredigerede og står, som børnene selv har fortalt eller skrevet dem. Enkelte steder er citaterne justeret, hvis den oprindelige version kunne afsløre et barns identitet, eller hvis citatet var svært at forstå ude af kontekst.

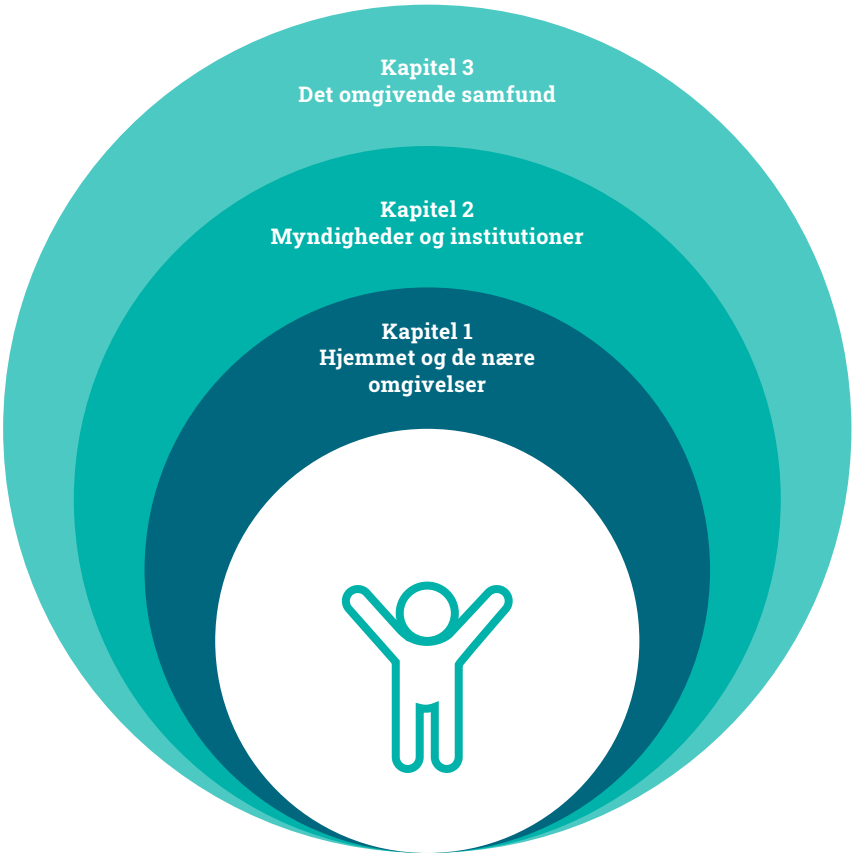

Rapportens opbygning

Børns Vilkår og TrygFonden belyser i denne rapport omfanget af 14 forskellige svigt. Svigt, som krænker barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling. Svigt, som kunne være forhindret, hvis de voksne omkring barnet havde handlet anderledes.

Rapporten er bygget op omkring tre arenaer, hvor børn kan opleve svigt; hjemmet og de nære omgivelser, myndigheder og skolen samt det omgivende samfund.[1] Forholdene i hver enkelt arena og samspillet mellem dem er afgørende for at beskytte børn og sikre deres ret til et trygt og godt børneliv.

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning: COVID-19 har øget børns mistrivsel 8
Et anderledes år: Vi må ikke svigte de børn og unge, som er mærket af efterdønninger af corona-restriktioner 10
Vi anbefaler....10

Kapitel 1: Svigt i hjemmet og de nære omgivelser 14
Vold: COVID-19-nedlukninger har forværret volden i voldsramte familier og forringet opsporingen af vold mod børn 16
Vi anbefaler....18
Seksuelle krænkelser: COVID-19-nedlukninger og mere skærmtid kan betyde flere digitale seksuelle krænkelser....24
Vi anbefaler....27
Alkohol- og stofmisbrug i familien: COVID-19-nedlukninger har isoleret børn i dysfunktionelle familier 32
Vi anbefaler....34
Drab: seks børn og unge dræbt i 2020....38
Vi anbefaler....38

Kapitel 2: Svigt fra myndigheder og institutioner 40
Skilsmisse: Sagspuklen vokser i Familieretshuset, og det kan gå ud over børnene....42
Vi anbefaler....42
Skolegang: Under halvdelen af elever med en psykiatrisk diagnose afslutter 9. klasse med et afgangsbevis....50
Vi anbefaler....52
Mobning: Flere samtaler på BørneTelefonen om digital mobning under nedlukning 56
Vi anbefaler....58
Sygdomsramte familier: Børn af forældre med sygdom trives dårligere og får for sjældent hjælp....64
Vi anbefaler....66
Børn i psykiatrien: Mulig sammenhæng mellem COVID-19 og flere henvisninger til udredning i børne- og ungdomspsykiatrien....72
Vi anbefaler....72
Sagsbehandling af børnesager: Socialrådgivere har haft mindre kontakt til udsatte børn og unge under COVID-19....80
Vi anbefaler....82
Børn i fattigdom: Mere end 21.000 børn har levet i relativ fattigdom i mindst tre år i træk, og antallet er fordoblet på to år....90
Vi anbefaler....90
Hjemløshed: Nyt krisecenter afdækker flere hjemløse børn 96
Vi anbefaler....98
Børn i asylsystemet: Opholdslængden for børn på asylcentre er nu 984 dage og stiger fortsat....100
Vi anbefaler....102

Kapitel 3: Svigt fra det omgivende samfund 106
Stop svigt: Stadigt flere danskere kender underretningspligten, men det tyder på ringe kår for opsporingen under COVID-19....108
Vi anbefaler....110

Appendix 116
Status på vidensgrundlaget: Regelmæssige undersøgelser om svigt af børn skal prioriteres højere....118
Metodisk tilgang til belysningen af svigt af børn i Danmark 122
Noter 126
Litteraturliste....138

Sammenfatning

COVID-19 har øget børns mistrivsel

I Danmark har de fleste børn et godt børneliv, som også under COVID-19 har været præget af omsorg og tryghed. Men mange udsatte børn og unge har oplevet, at nedlukningerne har forværret de svigt, som de i forvejen blev udsat for. Andre har for første gang oplevet at komme i mistrivsel som en konsekvens af krisen.

Siden 11. marts 2020, da Danmark lukkede ned første gang, har livet for mange børn og unge været præget af store forandringer og stor usikkerhed. For nogle har det haft så alvorlige konsekvenser, at det kræver en både akut og længerevarende hjælp og støtte at vinde trivsel og livskvalitet tilbage. Det kan for nogle børn og unge tage måneder eller år at rette op på de konsekvenser, coronakrisen har haft for dem.

I 2020 havde BørneTelefonen flere end 52.700 samtaler med børn og unge, der havde brug for hjælp og rådgivning fra en voksen. Hele året har COVID-19 sat sit præg på børnenes spørgsmål og bekymringer i samtaler om svigt, ensomhed, forholdet til forældre og trivselsproblemer. Samtalerne vidner om, at nedlukningerne af landet har været med til at lægge et ekstra stort pres på nogle familier – særligt de, der i forvejen står i en sårbar situation. Mange børn og unge har oplevet flere konflikter derhjemme, og samtaler om forholdet mellem barn og forældre kom for første gang på førstepladsen over de hyppigste emner i samtaler på BørneTelefonen. Flere opgørelser understøtter, at sårbare og udsatte familier har været særligt hårdt ramt af konsekvenserne af COVID-19.

Børn og unge i voldsramte familier er nogle af dem, der har oplevet, at nedlukningerne har haft alvorlige konsekvenser. Volden er i mange familier forøget under nedlukningerne, og der er i mange tilfælde sket ændringer i voldens karakter og hyppighed. Det viser flere opgørelser fra blandt andet Mødrehjælpen, Lev uden vold og Danner. Mange børn i familier, hvor en eller flere forældre har et alkoholmisbrug, har, ligesom det gælder for børn i voldsramte familier, mærket konsekvenserne af isolationen. Det vidner en stigende efterspørgsel efter rådgivning hos TUBA om. Herfra lyder det, at henvendelserne under nedlukningerne har været af voldsommere karakter og især selvskade og selvmordstanker har fyldt meget hos dem, der har henvendt sig.

Samtidig med det øgede pres på familier, som i forvejen havde alvorlige problemer, betød isolationen også, at muligheden for at finde pusterum i skolen, fritidslivet og ved besøg hos venner og anden familie blev kraftigt begrænset for de børn, der oplever svigt i hjemmet.

Coronakrisens digitale skyggesider

Med COVID-19-nedlukningerne har mange børn og unge tilbragt mere tid foran skærmen og på de sociale medier. Det indebærer en større risiko for digitale krænkelser og digital mobning. Det afspejles i samtalerne på BørneTelefonen. Her steg antallet af henvendelser om digital mobning markant under den første nedlukning i foråret 2020, og samlet set var andelen af samtaler om digitale seksuelle krænkelser højere i 2020 end året før. Tal fra Red Barnet viser også en stigende efterspørgsel efter rådgivning om digitale krænkelser i 2020 sammenlignet med tidligere.

Uvished, ensomhed og mistrivsel

For børn i konfliktfyldte skilsmisser har pandemien haft en alvorlig betydning. I samtaler på BørneTelefonen har børn fortalt om, at skiftende restriktioner og bekymring om smitte har optrappet konflikterne mellem forældre. Vente- og sagsbehandlingstiden i Familieretshuset er steget, særligt i de komplekse sager. Først i 2022 forventer Familieretshuset at komme sagspuklen til livs – en ventetid, der kan gå ud over børnene. Det er belastende for et barn, når rammer, regler og aftaler i lang tid efter en skilsmisse er uafklarede.

For en del børn og unge har lukkede skoler og aflyste fritidsaktiviteter resulteret i ensomhed. Det viser en markante stigning i antallet af samtaler om ensomhed på BørneTelefonen,

og tendensen bekræftes i en undersøgelse fra DPU, Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse ved Aarhus Universitet. Under den første nedlukning i 2020 erklærede 15,5 pct. af eleverne sig helt eller delvist enige i, at de følte sig ensomme. Under nedlukningen i 2021 var tallet oppe på 26 pct.

Mistrivslen blandt børn og unge har generelt været i stigning. Hos mange børn og unge, der allerede mistrivedes før COVID-19, er situationen forværret. Samtidig har nogle børn og unge, der før var i trivsel, nu fået det skidt. Foreløbige tal fra Region Hovedstadens Psykiatri tyder på, at et rekordhøjt antal børn og unge er blevet henvist til psykiatrisk udredning i 2020. Samtidig fortæller flere behandlingstilbud til børn og unge med psykiske lidelser om en stigende efterspørgsel. En markant større andel får en diagnose end tidligere, og undersøgelser og opgørelser peger på en stigende mistrivsel blandt børn og unge.

COVID-19 har bremset hjælpen

Samtidig med at krisen har øget risikoen for svigt, har børn og unge under nedlukningerne haft begrænsede muligheder for hjælp og pusterum. Noget tyder på, at nedlukningerne har gjort det vanskeligere for voksne omkring børn og unge at få øje på dem, der er udsat for svigt. For eksempel viser en rundspørge fra DR, at 83 af landets 98 kommuner i perioden fra 11. marts til 14. april 2020 under den første nedlukning oplevede et gennemsnitligt fald i antallet af underretninger på omkring 42 pct. sammenlignet med samme periode i 2019. En anden undersøgelse fra Københavns Professionshøjskole viser, at sagsbehandlere under nedlukningerne har haft mindre kontakt med de børn og unge, der har en sag i en kommune.

Denne rapport dokumenterer, at coronakrisen på kort sigt har haft alvorlige konsekvenser for børn og unges trivsel i Danmark. Men coronakrisen har stadig mange ubekendte. Vil underretningsstatistikken bekræfte, at opsporingen havde dårlige kår? Vil flere børn vokse op i fattigdom som konsekvens af en stigende arbejdsløshed på grund af COVID-19? Vil børn og unge opleve psykiske senfølger?

Der er ingen tvivl om, at også de næste mange år vil være præget af COVID-19, og der ligger en stor opgave for alle relevante fagfolk i at række ud til alle de sårbare og udsatte børn og unge, som er ramt af coronakrisens følgevirkninger. De skal føle sig set og hørt og – når det er nødvendigt – sikres den hjælp, som de har brug for.

Et anderledes år

Vi må ikke svigte de børn og unge, som er mærket af efterdønninger af corona-restriktioner

COVID-19 har sat sit alvorlige præg på det seneste år. Skolernes langvarige nedlukning, et fritidsliv på pause, stribevis af aflysninger og smuldrende fællesskaber har præget langt de fleste børn og unge.

Mange klarede sig igennem coronakrisen takket være et robust udgangspunkt og trygge rammer. Men nogle – et antal vi endnu ikke kender – har oplevet særlige svigt som følge af pandemien og restriktionerne.

Coronakrisen har for nogle børn forværret, forstærket og øget svigt, og i denne rapport er nogle af konsekvenserne lagt frem: Ensomhed. Isolation. Digitale krænkelser. Mistrivsel i familier med misbrug, vold, skilsmisser og arbejdsløshed. Der har været færre voksne, som har holdt øje med og holdt hånden under udsatte børn og unge. De har haft færre pusterum, hvor de kunne læsse af og tanke op. Det vidner en markant stigning i antallet af samtaler om ensomhed på BørneTelefonen om.

Derfor er det nu, det gælder. Vi må ikke svigte de børn og unge, som er mærket af efterdønningerne af corona-restriktionerne.

Børns Vilkår og TrygFonden opfordrer til at forene alle gode kræfter for at opspore de børn og unge, der har behov, og hjælpe dem bedst muligt videre: Politikere, sagsbehandlere, skolelærere, pædagoger, psykologer, forskere, forældre og frivillige i foreningslivet – lad os sammen gøre, hvad vi kan for at hjælpe. Her og nu – og i de kommende måneder og år.

Vi anbefaler

- Børn og unge, som også før COVID-19 oplevede svigt, har været særligt hårdt ramt af COVID-19-nedlukningerne. Det er for eksempel børn i voldsramte familier, børn i konfliktfyldte skilsmisser, børn i familier med misbrugsproblemer og børn, der er anbragt udenfor hjemmet. Det er vigtigt, at der bliver gjort en særlig indsats for de børn, der har oplevet særligt alvorlige konsekvenser af nedlukningerne.
- Under nedlukningerne er der sket en stigning i antallet af børn og unge, som føler sig ensomme. Det er vigtigt, at alle børn og unge oplever sig som en del af positive børnefællesskaber
- Det er meget forskellige situationer, børn og unge har stået i under nedlukningerne. Dette kan medføre en stor ulighed både i forhold til faglighed og sociale relationer. Det er vigtigt, at der i skoler og fritidstilbud allokeres ressourcer til at genetablere fællesskabet med blik for børnenes forskellige erfaringer og oplevelser under nedlukningerne.
- Der er brug for flere undersøgelser af de negative konsekvenser, som nedlukninger på grund af COVID-19 har haft for børn og unges trivsel. Undersøgelserne skal danne grundlag for relevante indsatser for børn og unge, der har behov for hjælp og støtte, så risikoen for langvarige konsekvenser mindskes.

Til BørneTelefonen

“Jeg er begyndt at være meget alene. Plus alle de problemer på skolen, har jeg også problemer der hjemme. Pga Corona er min far blevet fyret. Det betyder at vi har vi fået problemer med vores økonomi så derfor kan jeg ikke købe så meget nyt tøj og jeg kan ikke tage ud og spise med mine venner. Det gør at jeg er endnu mere ude af fællesskabet.”

Dreng, 13 år

“Jeg er en nystartet gymnasieelev, som på grund af hjemsendelsen og coronakrisen har været nødsaget til at holde kontakten med venner udelukket med sociale medier. Det har været utroligt hårdt at stifte bekendtskab med så mange nye mennesker, og så have så lidt mulighed for at styrke forbindelsen med dem, og noget siger mig også, at jeg har grebet situationen forkert. Jeg har prøvet alt, tale biler over messenger, spille wt over discord og foreslå udendørs ture. Men jo mere jeg har forsøgt at holde kontakten ved lige, jo mere har de flyttet sig væk fra mig”

Dreng, 16 år

“Jeg ved virkelig ikke hvad jeg skal gøre :-(Lige nu er det dag 66 derhjemme, og jeg hader det mildt sagt, fordi jeg føler mig M E G A ensom.”

Pige, 12 år

“Problemet er at her i corona føler jeg mig rigtig alene. Herhjemme har jeg kun min far, og. vi har det ret dårligt sammen. Vi skændes hver dag.”

Pige, 14 år

“Her på det sidste har jeg skændtes med min mor meget. Jeg tror det fordi jeg har været hjemme SÅ meget. Men bliver bare så ked af det vær gang vi skændes og ved ik helt hvad jeg skal gøre bagefter.”

Pige, 13 år

“Jeg er en pige der sidder midt i den her corona krise. Jeg har det vildt dårligt og ingen forstår noget. Jeg ved ik helt om jeg har fået en depression men jeg føler mig bare Tom næsten hele tiden.”

Pige, 14 år

“I coronatiden har jeg haft meget tid med mig selv og mine tanker, og det er altså ikke på den gode og behagelige måde. Jeg laver ikke noget med mit liv og det har fået en angst til at dukke op.”

Pige, 16 år

“Her i går brød jeg helt sammen foran min mor. Hun spurgte til hvad der var galt men kan ikke forklare det, det er bare alt der er for meget, ting som har været vildt let før i tiden kræver så meget energi nu, jeg har mistet lysten til at være sammen med folk, kan ikke finde ud af noget i skolen jeg har bare lyst til at græde og jeg har det virkelig dårligt med mig selv”

Pige, 14 år

“Jeg er en dreng på 11 år. Vi har hjemme undervisning og nærmest være gang vi kan gå ud i grupper så går jeg ud i en men der er ingen der joiner gruppen så jeg føler mig lidt alene når der er ingen der kommer ud til mig og så bliver jeg trist og tænker hvorfor der ikke er nogen der kommer.”

Dreng, 11 år

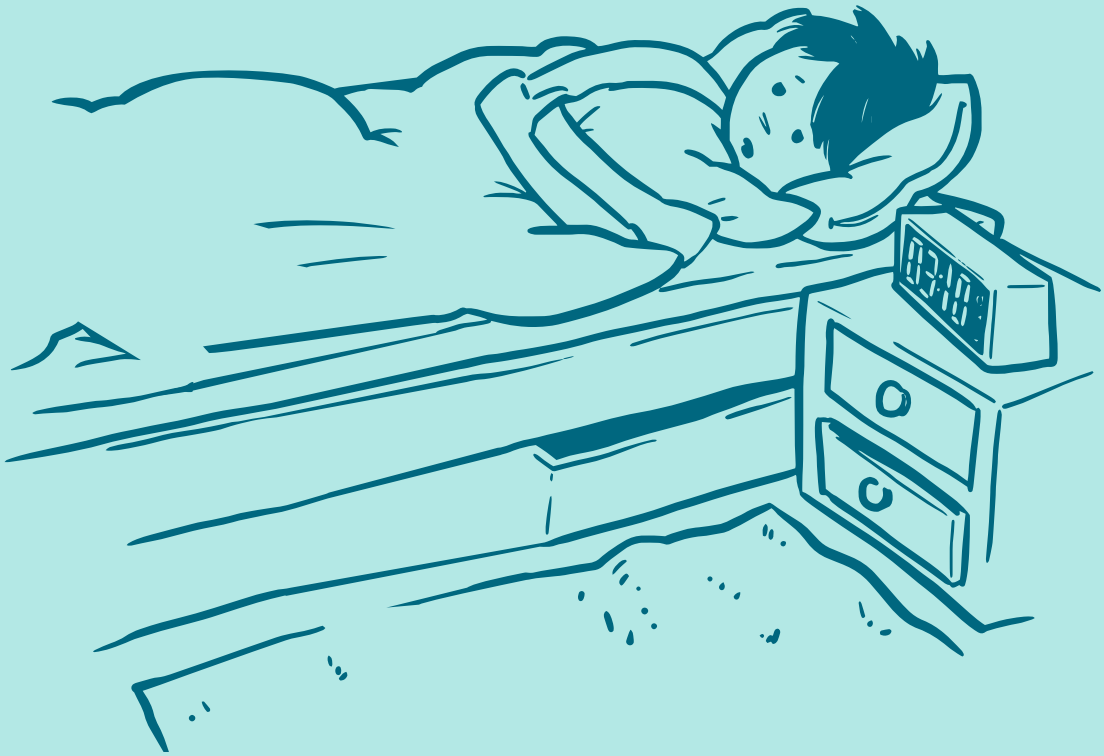

Kapitel 1

Svigt i hjemmet og de nære omgivelser

”Min far har før givet mig mærker. Jeg er enormt bange for at være alene med ham, men jeg siger det ikke til nogen. Mine forældre skændes virkelig meget og inddrager mig i det. Jeg har ikke lyst til at være en del af deres skænderier, men sådan er det desværre. Tingene herhjemme påvirker mig en del, men pt. har jeg ingen mulighed for at være hos andre pga. alt det her corona. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre.”

Pige, 14 år, til BørneTelefonen

Vold

COVID-19-nedlukninger har forværret volden i voldsramte familier og forringet opsporingen af vold mod børn

Mindst hvert ottende barn under 3 år har oplevet hårdhændet opdragelse i form af dask, rusk, smæk eller slag. Det viser en helt ny undersøgelse. En ældre undersøgelse viser, at hvert sjette barn i 8. klasse har været udsat for fysisk vold i hjemmet. I mange voldsramte familier er volden forværret under COVID-19-nedlukningerne. Det viser flere opgørelser. Der findes dog ikke en fyldestgørende kortlægning af vold mod børn under pandemien.

Børn og unge, der er i risiko for at blive udsat for vold, har haft det særligt svært under nedlukningerne grundet COVID-19. En lang række opgørelser fra blandt andet Mødrehjælpen og Lev uden vold[2] viser, at der er sket en eskalering af volden og en ændring i voldens karakter og hyppighed i nogle af de familier, hvor der allerede før nedlukningen var vold, samtidig med, at der også er opstået vold i familier, hvor der ikke før var vold. For børnene i disse familier har COVID-19-nedlukningerne haft alvorlige konsekvenser. Også i de perioder, hvor der i mindre grad har været lukket ned for skole og andre samfundsfunktioner, har disse børn haft begrænsede muligheder for hjælp og pusterum. Samtidig tyder det på, at nedlukningerne har gjort det vanskeligere for voksne omkring børn og unge at få øje på dem, der er udsat for vold. For eksempel viser en opgørelse fra DR, at der i perioden 11. marts til 14. april 2020 skete et fald i antallet af underretninger på gennemsnitligt 42 pct.[3]

Den 1. april 2019 blev det strafbart at udøve psykisk vold mod nære relationer. Forskning peger på, at psykisk vold i nogle tilfælde kan have større konsekvenser end fysisk vold – for eksempel er selvmordstanker og selvmordsforsøg overrepræsenteret blandt børn, der har været udsat for psykisk vold sammenlignet med børn udsat for fysisk vold.[4] Det er derfor vigtigt, at vi som samfund griber ind, hvis vi får mistanke om, at et barn bliver udsat for vold – fysisk såvel som psykisk. En undersøgelse foretaget af Userneeds for Børns Vilkår i 2021, viser, at en tredjedel af den voksne befolkning ikke ved, at psykisk vold er strafbart, og kun 39 pct. ville underrette kommunen, hvis de fik kendskab til, at et barn blev udsat for psykisk vold. Til sammenligning ville 64 pct. underrette kommunen, hvis de fik kendskab til, at et barn var udsat for fysisk vold.

Omfanget af vold mod elever i 8. klasse forud for COVID-19 blev afdækket af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd i 2016. Undersøgelsen viser, at 17 pct. af unge i 8. klasse har været udsat for fysisk vold i hjemmet, og at 8 pct. har været udsat for psykisk vold.[5] En anden undersøgelse fra Børnerådet fra 2016 viser, at hver fjerde elev i 7. klasse har været udsat for mindre grov vold såsom skub og niv, og at hver 11. elev har været udsat for grov vold såsom slag og spark. Denne undersøgelse viser, at 17 pct. har været udsat for psykisk vold – et niveau svarende til omfanget af fysisk vold.[6] Omfanget af psykisk vold viser sig i flere undersøgelser at være lavere end omfanget af fysisk vold, men resultaterne varierer meget.[7]

Omfanget af vold blandt de yngste børn er netop blevet afdækket i en helt ny undersøgelse fra 2021 udgivet af VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Undersøgelsen, som er foretaget blandt forældre til 52.010 børn,

viser, at mindst hvert ottende barn i undersøgelsen har oplevet en eller anden grad af hårdhændet opdragelse/vold i løbet af de sidste 2 måneder i form af dask, rusk, smæk eller at være blevet slået. Andelen stiger med barnets alder, men de mest markante forskelle ses i relation til forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet samt forældrenes herkomst, hvor en højere andel af børn med to forældre, der er indvandrere eller efterkommere, har oplevet hårdhændet opdragelse/vold.[8]

Antallet af sager, hvor børn var ofre for anmeldte voldsforbrydelser, faldt i 2020 for første gang siden 2014. Fra 6.847 anmeldelser i 2019 til 6.543 i 2020. Faldet gjaldt dog ikke for de 0-4-årige samt de 10-14-årige, hvor der skete en lille stigning. Det er særligt for de 15-19-årige, der er sket et fald, hvilket muligvis kan forklares med nedlukningen af nattelivet på grund af COVID-19. Frem til 2020 steg antallet af børn, der var ofre for anmeldte voldsforbrydelser, markant – fra 3.292 anmeldelser i 2014 til 6.847 anmeldelser i 2019. Det svarer til en stigning på 108 pct. I 2019 blev 53 børn registreret som ofre for anmeldelser om psykisk vold. I 2020 var antallet steget til 143.

Fra forskning om voldsramte børn ved vi, at det at blive udsat for vold i barndommen kan give en følelse af skyld, som kan være med til at hæmme børn i deres sociale liv og faglige udvikling[9]. Det fortæller børn også til BørneTelefonen, der i 2020 havde mere end 2.000 samtaler med børn og unge om vold. I mange af samtalerne fortæller de, at de selv føler sig skyldige i volden, fordi de er kommet til at gøre deres forældre vrede.

Hvad er psykisk vold?

Psykisk vold i nære relationer er gentagne handlinger, som nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer, truer eller isolerer. Handlingerne kan ske i affekt eller være planlagte og have til formål at kontrollere eller begrænse den voldsudsattes livsudfoldelse.[10]

Ifølge straffelovens § 243 kan "den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år."

Vold har konsekvenser langt op i livet

Det er veldokumenteret, at vold og mishandling af børn kan have en lang række alvorlige konsekvenser langt op i tilværelsen. Forskning viser, at jo flere voldsomme barndomsoplevelser, et barn har været udsat for, desto større er risikoen for negative udfald senere i livet. Det kan komme til udtryk som depression, angst, ensomhed, alkoholisme og stofmisbrug, risiko for at udøve eller blive udsat for vold, lever-, lunge- og hjertesygdomme, selvmordsforsøg og tidlig død, og det kan afstedkomme stressrelaterede sygdomme og kognitiv svækkelse, såvel i barndommen som langt ind i voksenalderen.[11]

Vi anbefaler

- Når vold mod et barn bliver anmeldt til politiet, skal barnet afhøres hurtigst muligt, og senest syv dage efter anmeldelsen.
- I sager om vold skal kommunerne altid samarbejde med de regionale børnehuse, der skal sikre en koordineret tværfaglig indsats af høj kvalitet.
- I 2020 åbnede Danmarks første børne-ungekrisecenter, Joannahuset, i København. Erfaringerne herfra skal følges tæt, og det bør være en ambition at udbrede tilbuddet på tværs af landet, så børn og unge i alle aldre, der har behovet, for eksempel pga. af vold, skal kunne få et ophold på et kvalificeret og certificeret børne-ungekrisecenter i rimelig nærhed af deres lokalområde. Opholdet skal kunne være anonymt i op til 48 timer, men kontaktes krisecentret af politiet skal krisecentret være forpligtet til at oplyse, hvis et eftersøgt barn opholder sig der.
- Det skal sikres, at fagpersoner og befolkningen i det hele taget har viden om psykisk vold, at det er strafbart, og at det har alvorlige konsekvenser for børn og unge at vokse op med psykisk vold fra deres nærmeste.

Figur 1: Antal anmeldelser om vold mod børn og unge, 2010-2020

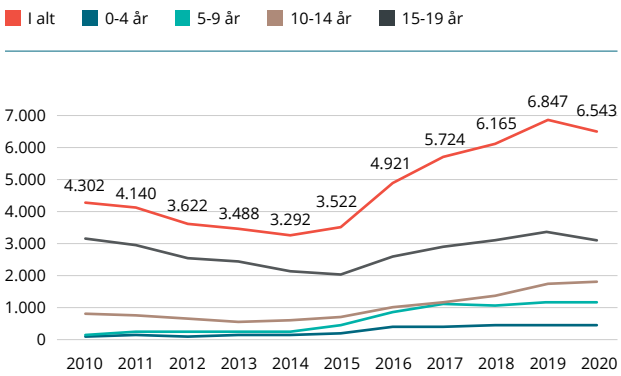

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5. [12]

6.543 børn og unge var i 2020 ofre for en anmeldt voldsforbrydelse – mod 6.847 i 2019. Det var det første årlige fald siden 2014. Det kan muligvis forklares med nedlukningen

af nattelivet på grund af COVID-19, da faldet især ses blandt de 15-19-årige. For de 0-4-årige og de 10-14-årige skete der ikke noget fald, tværtimod steg antallet af anmeldelser for de 0-4-årige fra 470 i 2019 til 492 i 2020. For de 10-14-årige steg antallet af anmeldelser fra 1.768 i 2019 til 1.805. Forud ligger en markant stigning i anmeldelser fra 2014 til 2019 for alle aldersgrupper – fra 3.292 i 2014 til 6.847 i 2019. En stigning på over 100 pct.[13] Samtidig er der blevet færre børn og unge. I perioden 2010-2020 faldt børnebefolkningen med 4,9 pct.[14] Det er ikke nødvendigvis udtryk for en stigning i omfanget af vold, når flere voldsforbrydelser bliver anmeldt. Det kan også være udtryk for en ændring i tendensen til at anmelde.

Figur 2: Antal anmeldelser om psykisk vold mod børn og unge, 2019-2020

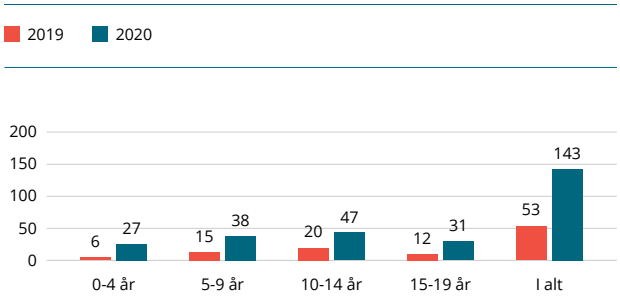

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.[15]

I 2020 steg antallet af anmeldelser om psykisk vold mod børn og unge til 143 fra 53 i 2019. I 46 pct. af tilfældene var der i 2020 tale om børn under 10 år. Psykisk vold mod nære relationer blev strafbart[16] i 2019.

Fakta

64 pct. vil underrette om fysisk vold mod børn – 39 pct. om psykisk vold

Userneeds har for Børns Vilkår og TrygFonden i 2021 undersøgt kendskabet til underretningspligten og lovgivning om psykisk vold blandt 1.010 repræsentativt udvalgte personer på 18 år eller derover.[17]

- 34 pct. ved ikke, at det er strafbart at udøve psykisk vold mod nære relationer.
- 39 pct. ville underrette kommunen, hvis de fik kendskab til psykisk vold mod et barn – at et barn gentagne gange blev talt til på en groft nedværdigende forulempende eller krænkende måde. Ved en lignende måling i 2020 gjaldt det for 27 pct.
- 64 pct. ville underrette kommunen om fysisk vold. I målingen fra 2020 gjaldt det 50 pct.
- fem pct. ville kontakte politiet, hvis de fik kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor det gentagne gange blev udsat for psykisk vold. 20 pct. ville kontakte politiet om fysisk vold. I målingen fra 2020 ville fire pct. kontakte politiet ved psykisk vold mod et barn, og 15 pct. ville kontakte politiet ved fysisk vold mod et barn.

Figur 3: Antal afsluttede sager i børnehusene om vold, 2014-2019

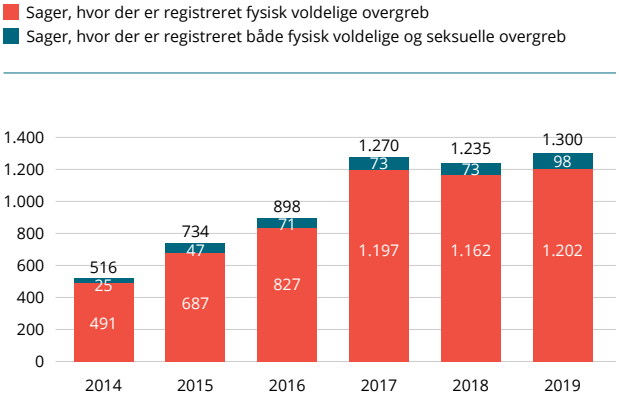

Kilde: Socialstyrelsen (2016-2020): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen. Der har i 2019 samlet set været 1.816 afsluttede sager om fysisk vold, psykisk vold og seksuelle overgreb. For 86 sager er årsagen ikke registreret.[18]

Antallet af sager i børnehusene om fysisk voldelige overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb, var på nogenlunde samme niveau fra 2017 til 2019. Inden da var der fra 2014 til 2016 en gradvis stigning – med et stort ryk opad på omkring 40 pct. fra 2016 til 2017.[19] Ifølge Socialstyrelsen er det ikke muligt på baggrund af data at afdække, hvorvidt stigningerne skyldes, at kommunerne er blevet bedre til at opspore børn, der er udsat for overgreb, om det skyldes, at kommunerne har fået større kendskab til børnehusene, eller om stigningerne skyldes andre forhold.[20]

Fakta

Danmark har fået et børne-ungekrisecenter

15. august 2020 fik Danmark sit første børne-ungekrisecenter, Joannahuset. Fra åbningen til og med d. 21. april 2021, har 125 børn og unge ringet på Joannahusets dør. Derudover har 30 børn og unge henvendt sig telefonisk uden fysisk fremmøde, og 12 voksne har henvendt sig telefonisk på vegne af et barn eller en ung, hvor barnet eller den unge ikke er mødt fysisk op efterfølgende.[21] Psykisk og fysisk vold fylder meget i de problematikker børn og unge fortæller om, når de kommer til Joannahuset. Det gælder for 34 af de 125 børn og unge. 40 af de 125 børn og unge, der har henvendt sig fysisk til Joannahuset, lever i en form for skjult hjemløshed.

> "Min mor har en meget voldelig adfærd over for min lillebror. Hun truer ham dagligt med at slå ham og fortæller ham tit, hvor meget hun har lyst til at banke ham. Min mor er meget voldelig overfor ham, og jeg kan simpel hen ikke klare det mere. Hun kan finde på smække med døre, slå ham i røven, trække bukserne ned på ham. Jeg kan simpelthen ikke holde til at se det længere. Mit hjerte går i 1000 stykker."

Pige, 16 år

Derudover er der 19, som er i risiko for at ende på gaden, da de akut er taget hjemmefra, fordi de ikke kan være derhjemme eller på deres opholdssted længere. Den 22. december 2020 blev Joannahuset godkendt til at tilbyde børn og unge mellem 14 og 17 år akut husly i op til 7 dage. 25 børn og unge har gjort brug af tilbuddet i perioden 22. december til 21. april. De unges ophold strækker sig fra én overnatning til de maksimale syv. I gennemsnit overnatter de unge tre nætter i huset. De fleste unge, som har fået husly i Joannahuset, ender med at blive anbragt, bosætte sig midlertidigt hos en i netværket (sofasurfer) eller tager hjem igen.

Kilde: Alexandrovitsch T. & Støttrup, C. (2021): Joannahuset – Et sted hvor man ikke bare skal passe sig selv. Et tilbageblik på det første halve år i Joannahuset. Joannahuset har foretaget et særtræk til Børns Vilkår d. 22. april 2021.

Figur 4: Antal børn og antal mødres ophold med børn på kvindekrisecentre, 2017-2019

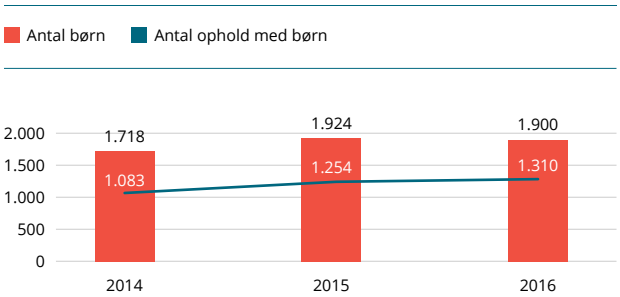

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KRISE1.[22] Danmarks Statistik opgør antallet af ophold, antal kvinder og antal børn, der er indskrevet på kvindekrisecentre det pågældende år. Vi har tidligere henvist til opgørelse fra LOKK og Socialstyrelsen, som opgør fraflytninger det pågældende år. Derfor kan der være få variationer i data, og vi præsenterer her kun opgørelsen fra Danmarks Statistik. For at se udviklingen de tidligere år se da LOKKs årsstatistik eller de tidligere rapporter om svigt af børn i Danmark fra Børns Vilkår.

I 2019 tog 1.900 børn ophold på et kvindekrisecenter sammen med deres mor. Der er fra 2018 sket et ganske lille fald i antallet af børn, der tog ophold på et kvindekrisecenter fra 1.924 i 2018 til 1.900 i 2019. I samme periode er det samlede antal af mødres ophold med et eller flere børn steget fra 1.254 ophold til 1.310 ophold i 2019. Der er også børn, som tager ophold på et mandekrisecenter sammen med deres far. I 2014, som er den seneste opgørelse, var der 3 mænd, som tog ophold på et mandekrisecentre sammen med deres barn/børn.[23]

Fakta

Børn på krisecentre har vold inde på livet

Langt de fleste børn på kvindekrisecentre har haft traumatiserende oplevelser. 93 pct. af børnene har selv været udsat for vold eller været vidne til, at deres mor eller deres søskende er blevet udsat for psykisk eller fysisk/seksuel vold, viser årsstatistikken for 2019 fra LOKK – Landsorganisation af kvindekrisecentre:

- 25 pct. af børnene har været udsat for fysisk vold.
- 62 pct. af børnene har været udsat for psykisk vold.
- 88 pct. har overværet eller overhørt psykisk vold mod deres mor.
- 61 pct. af børnene har overværet eller overhørt fysisk og/eller seksuel vold mod deres mor.
- 23 pct. af børnene har overværet eller overhørt fysisk vold mod deres søskende.
- 88 pct. af børnene flytter ikke tilbage til voldsudøveren efter ophold på kvindekrisecentret.

Vold har konsekvenser

Det er veldokumenteret, at børn i voldsramte familier også er voldsofre, selvom volden ikke er direkte rettet mod barnet. At vokse op i en voldsramt familie kan give både somatiske og psykiske reaktioner hos barnet. I forskning ses den statistiske sammenhæng, at børn, der oplever vold i familien, oftere er i mistrivsel, har et højere skolefravær og har dårligere skolepræstationer sammenlignet med børn, som ikke lever i voldsramte familier. Samtidig diagnosticeres de børn, der oplever vold i familien, markant oftere med PTSD. Efter at have opholdt sig i voldsramte hjem og utrygge omgivelser oplever mange af børnene massive udfordringer. Udfordringerne viser sig for eksempel som tilknytningsvanskeligheder over for forældre og vanskeligheder i forhold til at opbygge relationer til jævnaldrende samt psykologiske og adfærdsmæssige problemer.[24]

Kilde: LOKK – Landsorganisation af kvindekrisecentre (2020): Årsstatistik 2019. Kvinder og børn på kvindekrisecentre; Lyk-Jensen, S. V. (2020): At vokse op i skyggen af vold: Konsekvenser for børn. I Oldrup H. (red.) (2020): Vold i familien. Viden for fagfolk. Akademisk Forlag; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense; Henze-Pedersen, S. (2020): "Jeg savner far": Børns komplekse følelser, når de flytter på krisecenter med deres mor, I Oldrup, H. (red.) (2020): Vold i familien. Viden for fagfolk. Akademisk Forlag.

Fakta

Børn med funktionsnedsættelser er i større risiko

Børn med fysiske og mentale handicap oplever oftere end andre børn at blive udsat for vold eller seksuelle overgreb. Det viser en undersøgelse fra 2017 foretaget af daværende SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.[25] Undersøgelsen peger på, at der er et stort mørketal på området.

For at indkredse omfanget trækker undersøgelsen både på registeroplysninger fra anmeldelser og fra spørgeskemaundersøgelser, hvor børn og unge med handicap selv fortæller om deres oplevelser med vold. Knap hvert tredje barn med handicap fortæller, at de har oplevet vold i deres opvækst. En undersøgelse foretaget af Børnerådet i 2016 viser, at børn, der har ADHD, ADD, Aspergers syndrom, autisme, OCD eller Tourette, oftere bliver udsat for grov vold (19 pct.) og psykisk vold (28 pct.) sammenlignet med børn, der ikke har en af disse diagnoser. Til sammenligning har 9 pct. af de børn, der ikke har nogen diagnose, og som deltog i undersøgelsen, været udsat for grov fysisk vold som slag og spark, mens 17 pct. har været udsat for psykisk vold.

Kilde: Holt, H. et al. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børnerådet (2016): Børneindblik 8/16 – Analyse: Vold i hjemmet. Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Vold mod børn er et emne med bevågenhed, og der eksisterer en del viden om omfanget af børn, som udsættes for vold. Disse større undersøgelser bliver dog ikke foretaget ensartet og udgives ikke jævnligt, så sammenligning fra år til år kan i nogle tilfælde være vanskelig. Omfanget af vold mod børn i skolealderen er ikke blevet dokumenteret i en repræsentativ undersøgelse siden 2016.

Vold

2.100

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om vold

1.622 af samtalerne handlede om fysisk vold og 956 handlede om psykisk vold. Flere af samtalerne handlede både om fysisk og psykisk vold.

Både piger og drenge henvender sig om oplevelser med vold

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

En større andel af de yngre end ældre børn henvender sig om vold

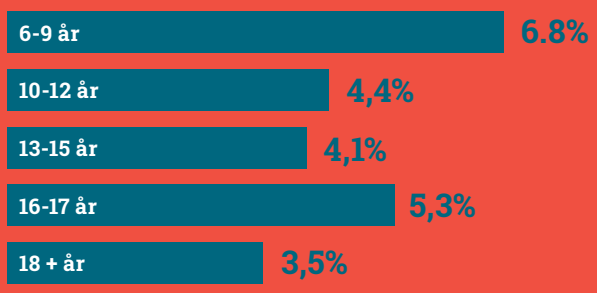

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen og Børns Vilkårs Bisidning, 2020.

Eksempler på, hvad børnene fortæller, de bliver **udsat** for

... slået, så det bløder
... fortalt, at de ikke er noget værd
... slået med genstande
... holdt fast under den kolde bruser
... truet med vold
... ignoreret derhjemme
... ser eller hører de voksne slå deres søskende
... rusket og banket ind i væggen
... sparket
... råbt ad og talt grimt til
... truet til tavshed

Fysisk vold udøves oftest af **far**

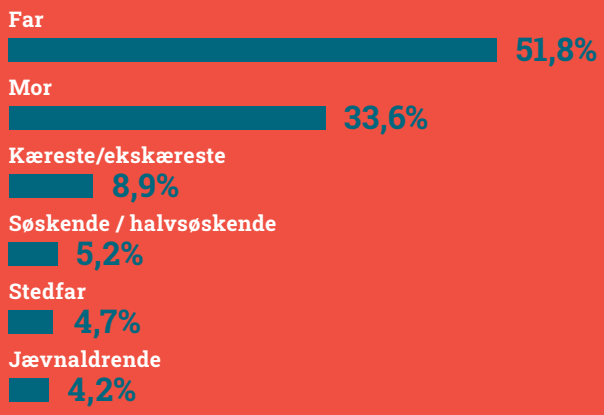

Psykisk vold udøves næsten lige så ofte af mor

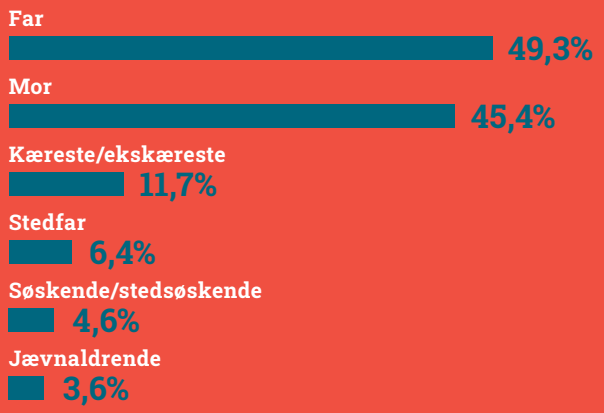

Oversigt over, hvem der ifølge samtaler på BørneTelefonen hyppigst udøver fysiske eller psykisk vold. Andelene summerer ikke til 100 pct., da der kan angives flere svar for hver samtale. Der er her kun medtaget de hyppigste angivelser.

Seksuelle krænkelser

COVID-19-nedlukninger og mere skærmtid kan betyde flere digitale seksuelle krænkelser

COVID-19-nedlukninger har for mange børn og unge betydet mere tid foran skærmen og på sociale medier. På BørneTelefonen var der i 2020 1.900 samtaler om seksuelle krænkelser. Knap hver femte af disse samtaler handlede om digitale seksuelle krænkelser. Det er en større andel end året før.

2020 var et særligt år, hvor mange børn og unge under pandemien brugte meget tid foran skærmen. En skærmtid, der måske også i højere grad var uden voksnes nærvær. Noget tyder på, at øget skærmtid også kan øge risikoen for digitale seksuelle krænkelser. På BørneTelefonen var der i 2020 1.900 samtaler med børn, som handlede om seksuelle krænkelser. Af disse drejede 358 samtaler sig om digitale seksuelle krænkelser – en større andel end året før. Samtalerne dækker over meget forskellige former for seksuelle krænkelser. Men et fællestræk er, at børnene giver udtryk for tabu og skam, hvilket betyder, at børnene sjældent beder personer i deres nærmiljø om hjælp til at løse problemet.

I 2020 steg antallet af politianmeldelser af blufærdighedskrænkelser mod 0-19-årige. I samme periode faldt antallet af anmeldelser, hvor børn var ofre for andre seksualforbrydelser end blufærdighedskrænkelser. Dette fald kommer efter en længere periode med en markant stigning. I 2010 blev der anmeldt 701 seksualforbrydelser og 894 blufærdighedskrænkelser mod børn i alderen 0-19 år. I 2020 var antallet steget til 1.197 anmeldelser om seksualforbrydelser og 1.592 om blufærdighedskrænkelser. Blufærdighedskrænkelser kan både foregå online og offline.

Dobbelt så mange piger som drenge udsættes for seksuelle krænkelser i form af blottelse eller berøring. Det viser en undersøgelse fra 2016 foretaget af VIVE – Det Nationale Forsknings og Analysecenter for Velfærd. Undersøgelsen viser, at forskellen på omfanget af seksuelle overgreb mod piger og drenge er mindre, hvad angår uønsket forsøg på eller gennemført samleje. Det har syv pct. af pigerne og fem pct. af drengene i 8. klasse været udsat for. De fleste af overgrebene er begået af jævnaldrende.[26]

En undersøgelse fra 2018 fra Red Barnet gav indblik i omfanget og arten af seksuelle krænkelser blandt unge i Danmark. Undersøgelsen viste, at seks pct. af de unge på 13-17 år har fået delt et intimt/nøgenbillede uden deres samtykke. Samtidig fortæller 30 pct. af de unge, at de har oplevet, at andre unge i det skjulte har taget seksuelle billeder af nogle andre og delt dem på internettet. 24 pct. af de 13-17-årige har oplevet rygtespredning på internettet om deres seksuelle adfærd. Ni pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder, og otte pct. har modtaget seksuelle trusler på internettet fra unge på deres egen alder.[27]

Seksuelle overgreb har vidtrækkende konsekvenser

Forskning viser, at seksuelle overgreb i barndommen kan have vidtrækkende konsekvenser på både kort og langt sigt. Blandt de hyppigst forekommende senfølger er angst, depression, posttraumatisk stress, alkohol- og stofmisbrug, seksuelle vanskeligheder og fysiske problemer.[28] Konsekvenserne af digitale seksuelle krænkelser er af en anden

“Hver gang jeg går i seng er jeg rigtig bange for hvad der sker. Har nemlig prøvet op til flere gange at vågne ved siden af min far hvor jeg ligger helt nøgen. Jeg er bange for at han misbruger mig om natten og ved ikke hvad jeg skal gøre?. Jeg har spurgt ham flere gange hvad han laver. han siger bare at han hygger sig og er rigtig glad for mig. Jeg har lyst til at sige noget til min mor. Men jeg er bange for at min far også misbruger hende.”

Pige, 9 år

“Der var nogen [på internettet] der sagde jeg skulle tage tøjet af. Så det gjorde jeg. Har så gjort det flere gange efterfølgende. Hver nat begynder jeg at græde over det. Er bange for at fortælle mine forældre og at nogen finder ud af at det er mig. Har vist mit ansigt en gang.... pls hjælp har det så dårligt.”

Pige, 13 år

karakter, blandt andet fordi det kan være svært at få slettet alle spor på de digitale medier efter krænkelsen.[29] Digitale seksuelle krænkelser kan også have store sociale og psykiske konsekvenser, som er forbundet med krænkelsen af barnets privatliv, blufærdighed og æresfølelse.[30]

Vi anbefaler

- Der skal være ressourcer til at efterforske digitale krænkelser og sikres hjælp til at stoppe krænkelserne.
- Når seksuelle krænkelser mod et barn bliver anmeldt til politiet, skal barnet afhøres hurtigst muligt og senest syv dage efter anmeldelsen.
- I sager om seksuelle krænkelser skal kommunerne altid samarbejde med de regionale børnehuse, der skal sikre en koordineret tværfaglig indsats af høj kvalitet.
- Regeringen bør tage initiativ til ny lovgivning, der skal beskytte børns digitale liv og forebygge digitale krænkelser.
- Målrettet undervisning skal føre til, at børn og unge får en større viden om, hvad der er lovlig og ulovlig adfærd på internettet.
- Forældre og fagfolk skal have kompetencer til digital dannelse af børn og unge.

Fakta

Flere søgte hjælp om digitale seksuelle krænkelser

Rekordmange børn og unge henvendte sig til Red Barnets rådgivning SletDet i 2020, hvor rådgivningen modtog 1.319 henvendelser. Næsten en tredjedel af dem drejede sig om digitale sexkrænkelser som for eksempel ufrivilligt at få delt et nøgenbillede. Andre henvendelser handlede om digital mobning, grooming eller problemer med for eksempel at få slettet en profil på sociale medier. I 2019 fik 707 børn og unge hjælp hos SletDet, og antallet af henvendelser i 2020 er dermed steget med 87 pct. i forhold til året før.

Red Barnets tjeneste AnmeldDet modtog i 2020 i alt 3.052 henvendelser. Næsten hver fjerde anmeldelse omhandlede ulovligt indhold med billeder og videoer af seksuelle overgreb mod børn, og i 36 pct. – 251 henvendelser - indgik der materiale med selveksponering af børn. Til sammenligning var det i 2019 kun fem pct. af henvendelserne med ulovligt indhold, der handlede om selveksponering. Materiale med såkaldt selveksponering dækker over, at børn helt eller delvist blotter deres køn eller brystområde foran et kamera og udfører en seksuel aktivitet. De anmeldte billeder og videoer tyder på, at børnene enten optages i det skjulte eller tvinges, lokkes eller groomes til at overskride deres egne grænser. Der er ikke nogen entydig forklaring på den voldsomme stigning, men Red Barnet ser en mulig sammenhæng med nedlukninger som følge af COVID-19, hvor mange har tilbragt mere tid alene foran skærmen. Seksuelle krænkere kan have udnyttet, at børn og unge har været mere online, og mange har været meget alene digitalt.

Kilde: Red Barnet (januar 2021): "Voldsom stigning i henvendelser om digitale krænkelser"; Red Barnet (februar 2021): "Red Barnet får langt flere henvendelser om blottede børn på nettet".

Fakta

Digitale seksuelle krænkelser mod børn er udbredt

Digitale seksuelle krænkelser som deling af intime billeder uden samtykke, grooming[31], og trusler af seksuel karakter er udbredt blandt børn og unge. En undersøgelse, som er foretaget af Red Barnet i 2018[32] blandt 915 unge i alderen 13-17 år, viser, at:

- 30 pct. har oplevet, at unge i det skjulte har taget seksuelle billeder af andre og delt dem på internettet.
- seks pct. har oplevet at få deres intim- eller nøgenbillede delt med andre uden deres tilladelse, mens 10 pct. selv har delt en andens intime billede uden samtykke.
- ni pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder.
- 22 pct. har modtaget uønskede seksuelle beskeder og billeder.
- Piger har i højere grad end drenge oplevet at blive presset til at dele nøgenbilleder, ligesom de i højere grad har modtaget uønskede seksuelle beskeder og billeder.
- otte pct. har modtaget seksuelle trusler på nettet fra unge på deres egen alder.[33]

Kilder: Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.

Figur 5: Antal anmeldelser om seksualforbrydelser mod børn, 2010-2020

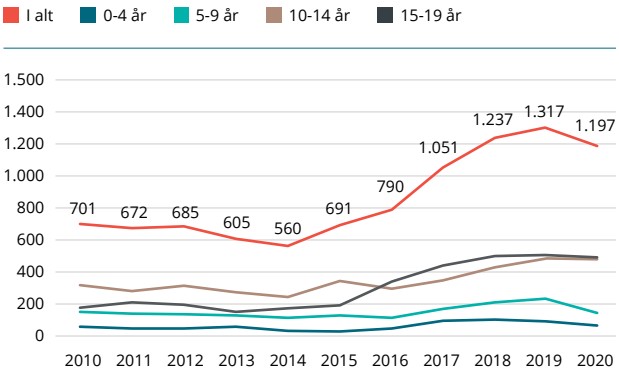

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.[34]

I 2020 blev der anmeldt 1.197 seksualforbrydelser, hvor offeret var et barn, mod 1.317 i 2019. Det er første gang siden 2014, at der er sket et fald i antallet af anmeldelser om seksualforbrydelser mod børn og unge. Faldet er primært sket for børn under 10 år, og for de 10-19-årige er antallet stort set uændret fra 2019 til 2020. Frem mod 2014 var antallet af anmeldelser faldende, men fra 2014 til 2019 steg antallet med 135 pct.[35] I perioden 2010-2020 er børnebefolkningen faldet med 4,9 pct.[36]

Figur 6: Antal anmeldelser om blufærdighedskrænkelser mod børn, 2010-2020

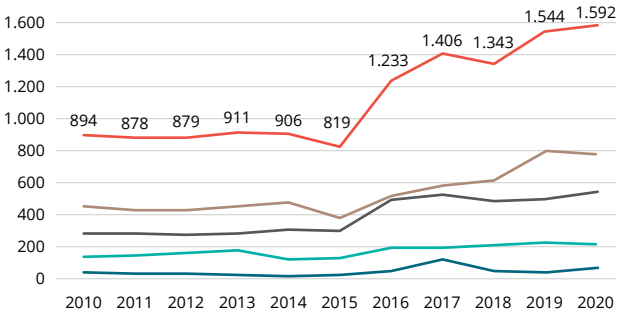

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.[37]

I 2020 blev der anmeldt 1.592 blufærdighedskrænkelser, hvor offeret var et barn – en stigning på 72 pct. siden 2010. Antallet af anmeldelser var stabilt i perioden 2010-2015, men de seneste år er der sket en markant stigning fra 819 anmeldelser i 2015 til 1.592 anmeldelser i 2020.[38] Det svarer til en stigning på 94 pct. I perioden 2010-2019 er børnebefolkningen faldet med 4,9 pct.[39]

Figur 7: Afsluttede sager i børnehusene om seksuelle overgreb, 2014-2019

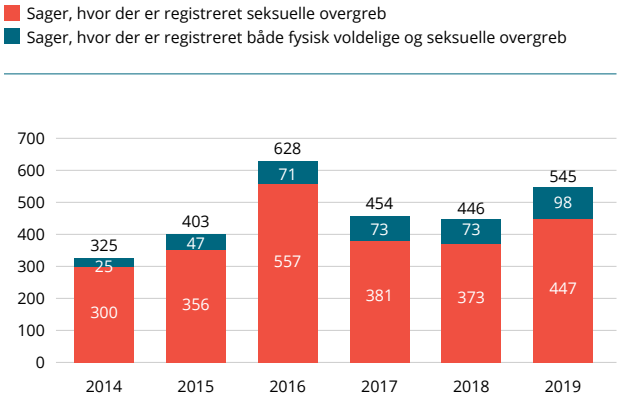

Kilde: Socialstyrelsen (2016-2020): Årsstatistik om de danske børnehuse; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen. Der har i 2019 samlet set været 1.816 afsluttede sager om fysisk vold, psykisk vold og seksuelle overgreb. For 86 sager er årsagen ikke registreret.

I 2019 var der i børnehusene 545 afsluttede sager om seksuelle overgreb. Det er en stigning fra året før, hvor antallet var 446 sager. Set over den samlede periode fra 2014 til 2019, hvor børnehusene har eksisteret, har antallet af seksuelle overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb, varieret. Først med en stigning fra 325 i 2014 til 628 i 2016. Derpå var der et fald i henholdsvis 2017 og 2018[40] og igen en stigning til 2019. Socialstyrelsen peger på, at det ikke er muligt på baggrund af de foreliggende data at afdække, hvorvidt udviklingen i sager i børnehusene skyldes, at færre børn er blevet udsat for seksuelle overgreb. Udviklingen i antallet af sager påvirkes nemlig af, hvor gode kommunerne er til at opspore børn, der er udsat for overgreb, af kommunernes kendskab til børnehusene og andre forhold.[41]

Figur 8: Antal anmeldelser om overgrebsmateriale med børn efter straffelovens § 235

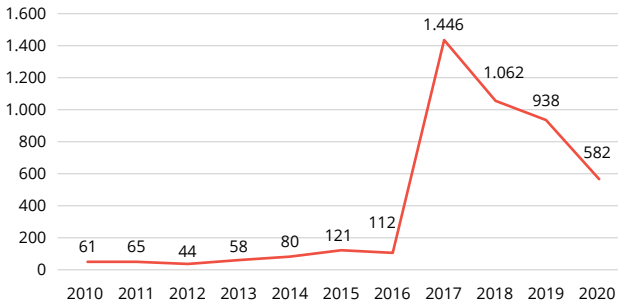

Kilde: Danmarks Statistik[42]

Digital billeddeling kan straffes som distribution af overgrebsmateriale med børn. I 2020 var der 582 anmeldelser efter straffelovens § 235 om overgrebsmateriale med børn.[43] Det viser tal fra Danmarks Statistik. Det er et markant fald fra 2017, hvor antallet var 1.446. Stigningen i 2017 hænger sammen med den såkaldte Umbrellasag. Ser man på en lidt længere tidsperiode, er det tydeligt, at der er sket en massiv stigning siden 2010, hvor der var 61 anmeldelser efter denne paragraf.

I 2018 blev over 1.000 børn og unge sigtet for distribution af overgrebsmateriale med børn efter straffelovens § 235. En stor del af disse anmeldelser er fundet sted i 2017 som en del af Umbrellasagen. Anmeldelserne/sigtelserne skete, efter at pornografisk video- og billedmateriale af personer under 18 år var blevet delt blandt børn og unge i Danmark, primært gennem Messenger. Straffen for overtrædelse af § 235 "distribution af overgrebsmateriale med børn" kan for eksempel omfatte en notering på børneattesten i op til ti år. Der er faldet flere domme i Umbrellasagen, blandt andet er en 19-årig mand dømt for distribution af overgrebsmateriale med børn. Manden fik 40 dages betinget fængsel. Andre involverede unge er blevet dømt for blufærdighedskrænkelser, men ikke for distribution af overgrebsmateriale med børn, da det er blevet skønnet, at de ikke har vidst, at personerne i videoen var under 18 år på videoens optagelsestidspunkt.[44]

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der findes nogen viden om omfanget af seksuelle krænkelser mod børn, men området er behæftet med et stort mørketal. Der er sparsom viden om omfanget af seksuelle krænkelser mod yngre børn. For at kunne følge udviklingen over tid kræver det, at der jævnligt udgives sammenlignelige undersøgelser, og det er ikke tilfældet på nuværende tidspunkt. Der findes en del data, som monitoreres årligt – for eksempel anmeldelsesstatistikker og antallet af sager i børnehusene, som kan vise udviklingen over tid på disse områder.

Omfanget af seksuelle krænkelser mod børn i skolealderen er ikke blevet dokumenteret i en repræsentativ undersøgelse siden 2016.

Seksuelle krænkelser

1.900

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om seksuelle krænkelser

Helt præcist 1.909 samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om seksuelle krænkelser. Heraf handlede 358 om digitale seksuelle krænkelser.

Pigernes samtaler handler oftere om seksuelle krænkelser end drengenes

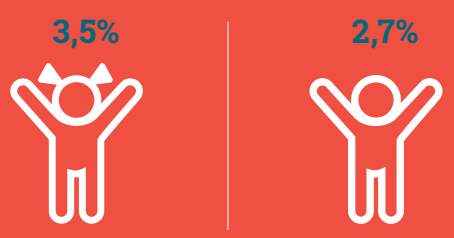

Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Flest blandt de ældre børn henvender sig om seksuelle krænkelser

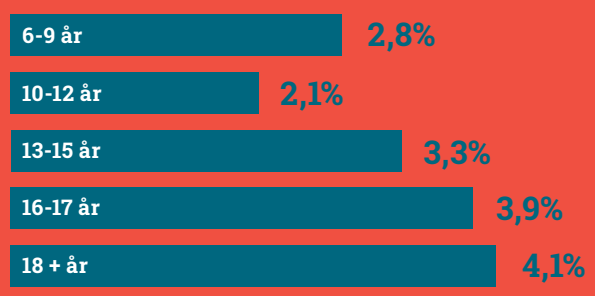

Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Det er oftest far, som begår den seksuelle krænkelse, når denne ikke foregår digitalt

Oversigt over, hvem der ifølge samtaler på BørneTelefonen hyppigst begår den seksuelle krænkelse, når den ikke foregår digitalt. Andelene summerer ikke til 100 pct., da der kan angives flere svar for hver samtale. Der er her kun medtaget de hyppigste angivelser.

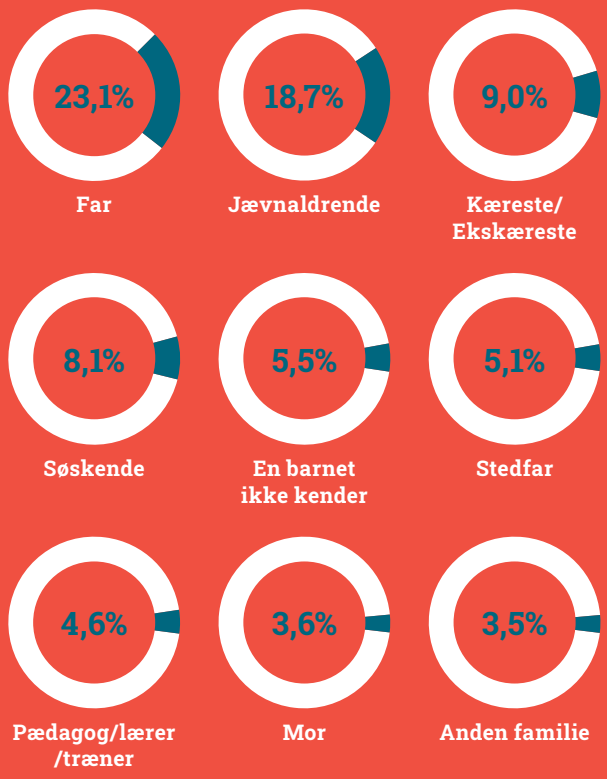

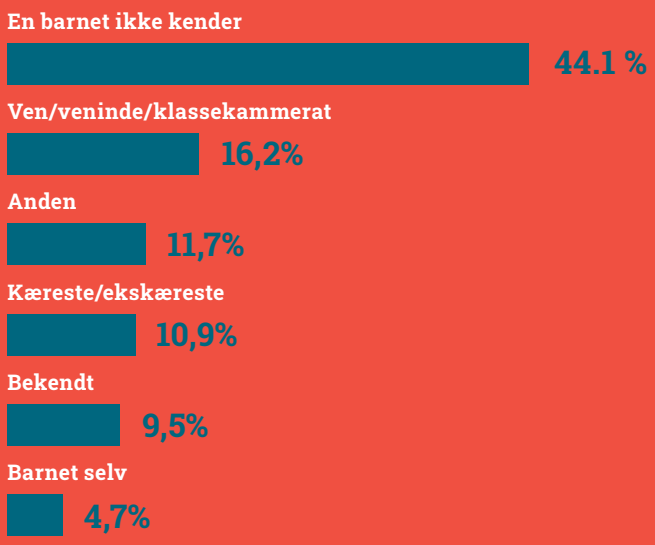

Digitale seksuelle krænkelser begås oftest af en, **som barnet ikke kender**

Oversigt over, hvem der ifølge samtaler på BørneTelefonen hyppigst begår den digitale seksuelle krænkelse. Andelene summerer ikke til 100 pct., da der kan angives flere svar for hver samtale. Der er her kun medtaget de hyppigste angivelser.

Alkohol- og stofmisbrug i familien

COVID-19-nedlukninger har isoleret børn i dysfunktionelle familier

Under COVID-19 har børn og unge af forældre med alkoholproblemer eller stofmisbrug i stigende grad eftersøgt rådgivning. Det erfarer TUBA, som tilbyder hjælp, rådgivning og terapi til unge mellem 14 og 35 år, der er vokset op i hjem med alkoholproblemer og/eller stofmisbrug. Mindst fem pct. af alle børn i Danmark kommer fra et hjem med for meget alkohol. Disse børn trives dårligere end andre børn og kan have haft det særligt svært under COVID-19.

Noget tyder på, at børn og unge fra hjem, hvor der bliver drukket for meget alkohol, har haft det særligt svært under COVID-19, fordi nedlukningerne har isoleret dem hjemme i et udfordrende familiemiljø. Det vidner en stigende efterspørgsel efter rådgivning hos for eksempel hjælpeorganisationen TUBA om. Her har de fået dobbelt så mange henvendelser til deres chatrådgivning end før COVID-19. TUBA oplever, at henvendelserne under COVID-19 har været af voldsommere karakter og især selvskade og selvmordstanker har fyldt meget hos dem, der har henvendt sig.[45]

Samtidig tyder tal fra DR på, at det under nedlukningerne har været sværere at opspore de børn og unge, der lever i familier med alvorlige alkoholproblemer og har brug for hjælp. En rundspørge, som DR har foretaget, viser, at der i de 83 kommuner, som har svaret på henvendelsen, i gennemsnit er sket et fald på omkring 42 pct. i antallet af underretninger under den første nedlukning i foråret 2020 sammenlignet med den samme periode i 2019.[46]

Familier med alkoholproblemer er i forvejen ofte isolerede, fordi de som følge af skam og skyld, tabu og stigmatisering ofte forsøger at skjule deres udfordringer. Under COVID-19 har den yderligere isolation i mange tilfælde resulteret i, at især børnene ikke har fået den nødvendige hjælp.[47]

For meget alkohol i hjemmet er et udbredt problem i Danmark. Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår blandt elever i 5. og 8. klasse fra 2019. Her svarer fem pct. af børnene ja til, at de det seneste år har oplevet, at deres forældre har drukket for meget alkohol. Undersøgelsen viser også, at jo ældre børnene er, desto flere angiver, at deres forældre har et alkoholmisbrug.[48] En anden lidt ældre undersøgelse peger på, at hver femte voksen i deres barndom har boet med én, der drak for meget alkohol.[49]

Mens der findes indikationer på, hvor mange børn der bor i hjem med alkoholproblemer, er det ukendt, hvor mange børn der vokser op i familier med stofmisbrug. Den bedst tilgængelige viden stammer fra en opgørelse fra Sundhedsstyrelsen fra 2020, som viser, at der i 2018 var 1.816 børn, der havde en eller to forældre, der var i behandling for stofmisbrug. 20 pct. af disse børn var anbragt uden for hjemmet. Der findes ikke viden om, hvor mange børn der har forældre med stofmisbrugsproblemer, som ikke er i behandling.

Misbrug hos forældre fører til mistrivsel hos børn

Det har alvorlige konsekvenser for børn, hvis der er rusmiddelmisbrug i hjemmet. Børns Vilkårs undersøgelse fra 2019 viser, at 17 pct. af de børn, der lever med alkoholproblemer i hjemmet, ugentligt oplever at have en række symptomer på mistrivsel. Det er næsten tre gange så mange som blandt andre børn, hvor seks pct. ugentligt oplever symptomer på mistrivsel. Samtidig har dobbelt så mange børn fra hjem med alkoholproblemer et lavt selvværd sammenlignet med andre børn, og væsentlig flere føler sig ensomme.

"Min far kommer hjem, fuld hver aften. Mig og min lillebror gemmer os, og jeg er træt af, at leve på denne måde."

Pige, 14 år

Alkoholproblemer i hjemmet har en række andre konsekvenser for børnene: De forventer i højere grad end deres jævnaldrende at få et dårligt voksenliv, deres skolegang bliver påvirket negativt, og flere end deres jævnaldrende, som ikke har forældre med misbrugsproblemer, fortæller, at de ikke er glade for deres skoleklasse. De fortæller også oftere, at de føler sig utrygge i deres klasse, at de er bange for at blive til grin, og at de føler, at de ikke hører til i klassen.[50]

Mere vold i familier med misbrug

I familier med rusmiddelmisbrug er børn mere udsatte.[51] En undersøgelse fra 2017, som er foretaget af Børnerådet, viser, at børn i familier, hvor forældrene har problemer med alkohol- eller stofmisbrug, oftere er udsat for fysisk og psykisk vold end andre børn.[52] Forældre med et rusmiddelmisbrug kan for eksempel mangle evnen til at vurdere, hvornår der sker krænkelser af deres børn.[53] Samtidig viser samtaler på BørneTelefonen, at temaer som fysisk vold, selvmordstanker og selvskadende adfærd fylder markant mere i samtaler med børn om forældres rusmiddelmisbrug end i andre samtaler.

Øget risiko for selvmord og kriminalitet

Anden forskning viser, at børn, der vokser op i en familie, hvor en eller begge forældre har et alkoholproblem, har cirka dobbelt så stor risiko for at forsøge at begå selvmord. Samme forskningsrapport viser desuden, at børn i familier med alkoholmisbrug er i større risiko end andre børn for at begå kriminalitet og for selv at få et alkoholmisbrug end børn fra familier uden alkoholmisbrug.[54] Forskning viser, at børn har en langt højere risiko for at blive anbragt uden for hjemmet og for at blive indlagt på en psykiatrisk afdeling, hvis de vokser op i en familie, hvor en eller begge forældre har et alkoholproblem.[55]

Vi anbefaler

- Fagpersoner, som for eksempel sundhedsplejersker, pædagoger og lærere, skal kunne genkende tegn på alkohol- og stofmisbrug i en familie, så der kan gribes ind på den mest hensigtsmæssige måde og ydes den rette behandling tidligt.
- Børn og unge, der i barndommen har haft misbrugsproblemer inde på livet, skal have ret til hjælp uden lange ventelister, hvis de oplever, at deres opvækst giver dem problemer senere i livet.

Misbrugsproblemer er udbredt i Danmark

Sundhedsstyrelsen estimerer, at cirka 585.000 danskere har et skadeligt alkoholforbrug, mens cirka 140.000 danskere er afhængige af alkohol. Det fremgår ikke af tallene, hvor stor en andel der har børn under 18 år. 33 pct. af de voksne danskere, der drikker over højrisikogrænsen, ønsker at nedsætte deres alkoholforbrug. Højrisikogrænsen for alkoholindtagelse er 14 genstande ugentlig for kvinder og 21 for mænd.

I 2010 skønnede Sundhedsstyrelsen, at cirka 33.000 personer i Danmark havde et stofmisbrug, som medførte fysiske, psykiske og/eller sociale skader. 11.000 af disse skønnes alene at have et hashmisbrug. Det er ikke opgjort, hvor mange af disse personer der har børn under 18 år. Sundhedsstyrelsen har på nuværende tidspunkt ikke nyere estimater for omfanget af stofmisbrug i Danmark.

Kilde: Sundhedsstyrelsen (2019): Nøgletal om alkohol; Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.

Fakta

Mindst ét barn i hver skoleklasse vokser op i et hjem med alkoholproblemer

Fem pct. af alle børn oplever, at de voksne i hjemmet – enten den ene eller begge forældre – har drukket for meget det seneste år. Det svarer til gennemsnitligt ét barn i hver skoleklasse.[56] Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 med besvarelser fra 2.465 børn.[57] Flere børn i 8. klasse (seks pct.) end i 5. klasse (fire pct.) angiver, at de voksne i hjemmet drikker for meget alkohol. Tendensen til, at flere blandt de ældre end de yngre elever oplever, at der er drukket for meget alkohol i hjemmet, harmonerer med viden fra hjælpeorganisationen TUBA. Den viser, at omkring hver femte af de unge, som TUBA har i rådgivning på grund af en opvækst med alkoholproblemer i hjemmet, var 15 år eller ældre, da det gik op for dem, at der var alkoholproblemer i hjemmet.[58] En undersøgelse foretaget af Statens Institut for Folkesundhed fra 2016 viser, at 19 pct., svarende til hver femte voksne i alderen 18-64 år i barndommen, har boet sammen med en voksen, der drak for meget.[59]

Kilder: Børns Vilkår og TrygFonden: Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer, 2019; Særudtræk fra TUBA statistik 2018;[60] Rosendahl Jensen, H. A. et al. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.

Fakta

Børn fra hjem med alkoholproblemer mistrives

Alkoholmisbrug i hjemmet har alvorlige konsekvenser for børn. Børns Vilkår og TrygFondens undersøgelse fra 2019 viser, at:

- 17 pct. af børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, mistrives. Det samme gælder for seks pct. blandt andre børn[61]. Det betyder, at børn med alkoholproblemer i hjemmet oftere oplever fysiske symptomer på mistrivsel som hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, at være svimmel, og psykiske symptomer på mistrivsel som at føle sig ked af det, irritabel, nervøs eller have svært ved at falde i søvn.
- Hvert femte barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, har et lavt selvværd. Det er dobbelt så mange sammenlignet med andre børn.
- 15 pct. af de børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, føler sig tit eller meget tit ensomme sammenlignet med syv pct. blandt de andre børn.
- Alkoholproblemer i hjemmet påvirker også børnenes skolegang negativt. 15 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet giver udtryk for, at de ikke er glade for deres klasse. Andelen blandt andre børn er fem pct. Der er også langt flere børn med alkoholproblemer i hjemmet, som fortæller om at føle sig utrygge i klassen, at være bange for at blive til grin og om ikke at føle, at de hører til i klassen.[62]
- Børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, forventer oftere at få et dårligt voksenliv. Omkring hvert tredje barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, vurderer deres nuværende livstilfredshed som lav. Når børnene bliver bedt om at vurdere, hvordan de tror, at deres livstilfredshed vil være som voksne, vurderer 13 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet, at den vil være lav. Det samme gælder for syv pct. af andre børn.

Kilde: Børns Vilkår og TrygFonden: Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer, 2019.

Fakta

COVID-19 nedlukninger har været hårde

Hjælpeorganisationen TUBA, som tilbyder hjælp, rådgivning og terapi til unge mellem 14 og 35 år, der er vokset op i hjem med alkohol- eller stofmisbrug, har oplevet et forhøjet antal henvendelser til deres rådgivningstjeneste under COVID-19, og her har man erfaret, at selvskadende adfærd og især selvmordstanker har fyldt mere i samtalerne under nedlukningen end normalt. Ifølge TUBA har børn og unge under nedlukningen i højere grad lidt af angst og depression. De har haft svært ved at få hverdagen til at fungere og at finde tryghed, når relationer til omverdenen udelukkende foregår digitalt. De oplevede ensomhed og en isolation, som begrænsede hjælpe- og støttemuligheder. Forskning viser, at børn og unge fra hjem med alkoholproblemer i forvejen har svært ved at række ud og bede om hjælp. Nedlukningen har ikke gjort det lettere.

Kilde: TUBA (2021): Coronakrisens påvirkning hos børn og unge fra familier med misbrug.

Fakta

Børn i familier med misbrug er oftere udsat for fysisk og psykisk vold

Mere end hvert femte barn fra et hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug har været udsat for vold i hjemmet. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.039 børn i 7. klasse, som Børnerådet foretog i 2017. Undersøgelsen viser samtidig, at psykisk vold er udbredt blandt børn, der kommer fra hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug. Hvert femte barn er blevet truet, og hvert tredje har oplevet, at en forælder har ladet barnet forstå, at det ikke er noget værd. Desuden har hvert fjerde barn, der vokser op i en familie med misbrugsproblemer, kendskab til, at søskende er blevet truet eller udsat for

vold af de voksne i hjemmet, og hvert sjette barn har været vidne til trusler eller vold mellem de voksne i hjemmet. At der er risiko for vold i sammenhæng med rusmiddelmisbrug i hjemmet, understøttes af en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed fra 2016. Den viser, at 45 pct. af voksne, der voksede op med alkoholmisbrug i familien, oplever, at de blev meget negativt påvirket af det. 38 pct. angiver, at de meget ofte, ofte eller en gang imellem er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget. 23 pct. af de personer, der voksede op i en familie, hvor der var misbrugsproblemer, har meget ofte, ofte eller en gang imellem været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos den i husstanden, der drak for meget.[63]

Kilde: Børnerådet (2017): Børneindblik nr. 2/2017 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre; Rosendahl Jensen, H. A. et al. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, for Sundhedsstyrelsen.

Figur 9: Antal børn, hvor mindst én forælder er i stofmisbrugsbehandling, 2010-2018

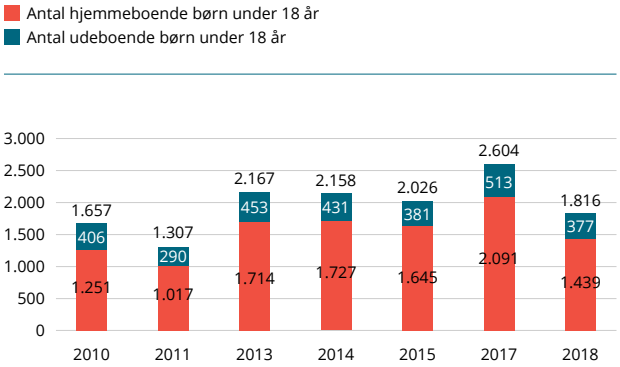

Kilder: Sundhedsstyrelsen (2020): Stofmisbrugsbehandling – efterspørgsel og tilgængelighed. Narkotikasituationen i Danmark – delrapport 3; Sundhedsstyrelsen (2011-2019): Narkotikasituationen i Danmark. Klienter i stofmisbrugsbehandling med indskrivningsdato i løbet af enten 2010, 2011, 2013, 2014, 2015, 2017 og 2018. Data er fra Statens Serum Instituts register over stofmisbrugere i behandling (SIB).

Antallet af børn med mindst én forælder i stofmisbrugsbehandling har været svingende siden 2010. I 2018 gjaldt det for 1.816 børn. Der er ikke tilgængelige data for hverken 2012 eller 2016[64], og der findes heller ikke viden om antallet af børn, der har forældre med stofmisbrugsproblemer, som ikke er i behandling.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Børn i familier med alkoholproblemer
Antallet af børn, der lever i familier med alkoholmisbrug, monitoreres ikke systematisk og løbende. Der er behov for mere systematisk dokumentation for at kunne følge udviklingen over tid og sætte ind over for problemet.

Børn i familier med stofmisbrug
Der findes ikke viden om, hvor mange børn der lever i familier med stofmisbrug. Der findes registre, som opgør antallet af børn, der har forældre i stofmisbrugsbehandling, men der er ikke viden om, hvor mange forældre der har et stofmisbrug, som ikke behandles.

Alkohol- og stofmisbrug i familien

870

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om alkohol- eller stofmisbrug i familien

En større andel af piger end af drenge henvender sig om misbrug i familie

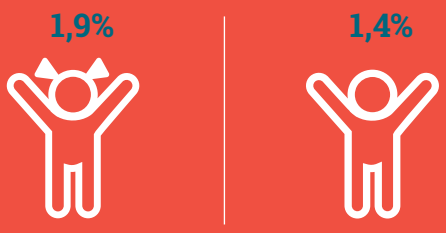

Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Børn i alle aldre henvender sig om **misbrug** i familien

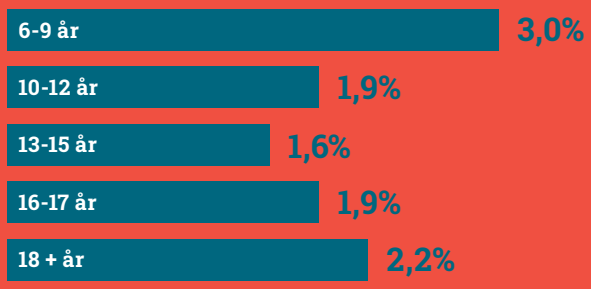

Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Det er **oftere far** end mor, der har et misbrug

Far 66,6% / Mor 37,7%

Misbrug er forbundet med temaerne:

- Forholdet mellem barn og forældre
- Fysisk og psykisk vold
- Selvmordstanker / selvmordsforsøg
- Selvskadende adfærd
- Ensomhed
- Psykisk sygdom i familien
- Seksuelle krænkelser

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Drab

Seks børn og unge dræbt i 2020

I 2020 blev seks børn og unge dræbt i Danmark. De fleste drab på yngre børn bliver begået af én af barnets forældre. Ny forskning er på vej med viden om, hvilke indsatser der kan beskytte børn mod drab.

Drab er den alvorligste forbrydelse og rammer desværre hvert år børn i Danmark. Langt de fleste drab på yngre børn begås af barnets allernærmeste, typisk af én af barnets forældre.[65]

I 2020 blev seks børn og unge dræbt i Danmark, fem af dem var i aldersgruppen 15 til 19 år. Fra år til år er der store forskelle på alderen på de børn, der bliver ofre for drab. I perioden 2010-2020 er der gennemsnitligt blevet dræbt 7 børn om året.

Undersøgelser tyder på, at drab på børn ofte er knyttet til psykisk sygdom eller skilsmisse[66]. Men der er begrænset forskningsmæssig viden om, hvorfor forældre slår deres børn ihjel.

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd er i samarbejde med Børns Vilkår i gang med at undersøge en række sager, hvor enten et barn eller en forælder er blevet dræbt ved et såkaldt familiedrab. Undersøgelsen skal skabe systematisk viden om drabssagerne og tilvejebringer en forståelse af de mekanismer og risikofaktorer, der er med til at udløse et familiedrab. Undersøgelsen vil bane vej for, at der kan udvikles forebyggende indsatser, som nedbringer antallet af familiedrab. Undersøgelsen færdiggøres i slutningen af 2021.[67]

Vi anbefaler

- Området bør afdækkes grundigere med henblik på at udvikle konkrete forebyggende initiativer, der skal reducere risikoen for drab mod børn.

Figur 10: Antal registrerede ofre for drabsforbrydelser mod børn, 2010-2020

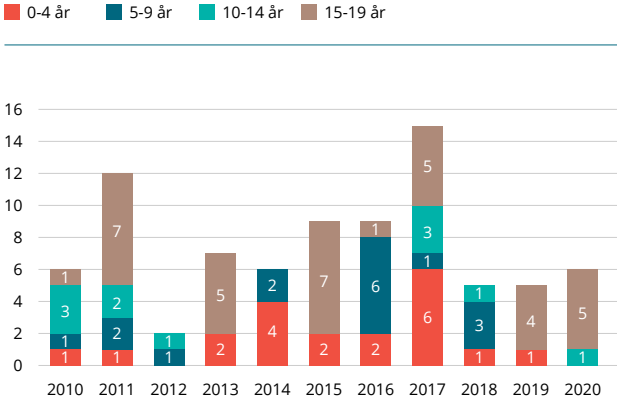

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.[68]

Fakta

Baggrunden for drab på børn

Psykisk sygdom og alvorlige konflikter mellem forældre er ofte baggrunden for drab på børn. Siden 1990'erne er antallet af drab i Danmark cirka halveret. Det viser en kortlægning fra 2018 af 1.338 drab i perioden 1992-2016.[69] Men tal fra Danmarks Statistik viser, at dette fald i omfanget af drab i Danmark ikke gælder for drab på børn. I perioden 2010-2020 er der gennemsnitligt blevet dræbt syv børn om året.[70] De har typisk været ofre for familiedramaer, som er situationer, hvor for eksempel en skilsmisse har udløst så voldsom jalousi, at én af forældrene slår barnet ihjel for efterfølgende at tage sit eget liv.

En opgørelse fra 2020 viser, at der i perioden 2012-2017 har været 10 drab på børn under 15 år, som alle er begået af en forælder. Denne opgørelse peger på, at der for de mødre, som har dræbt deres barn, oftest ligger psykisk sygdom bag. For fædrene er det oftest skilsmisse eller en afvisning fra moren, som er den bagvedliggende årsag.[71] International forskning peger på, at motiverne bag forældres drab på deres børn er mange. De varierer fra psykisk sygdom og fødselsdepression til økonomiske problemer, jalousi og hævn mod tidligere partner.[72]

Kilder: Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab. Justitsministeriet. Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio; Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5; Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011; Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War. Red. Todd K. Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A. (red.). Oxford: Oxford University Press; Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Med Danmarks Statistiks årlige opgørelse over antallet af ofre for anmeldte drabsforbrydelser er der gode og dækkende data, som gør det muligt med stor sikkerhed at kunne følge udviklingen over tid. Der mangler viden om, hvordan drab på børn kan forebygges.

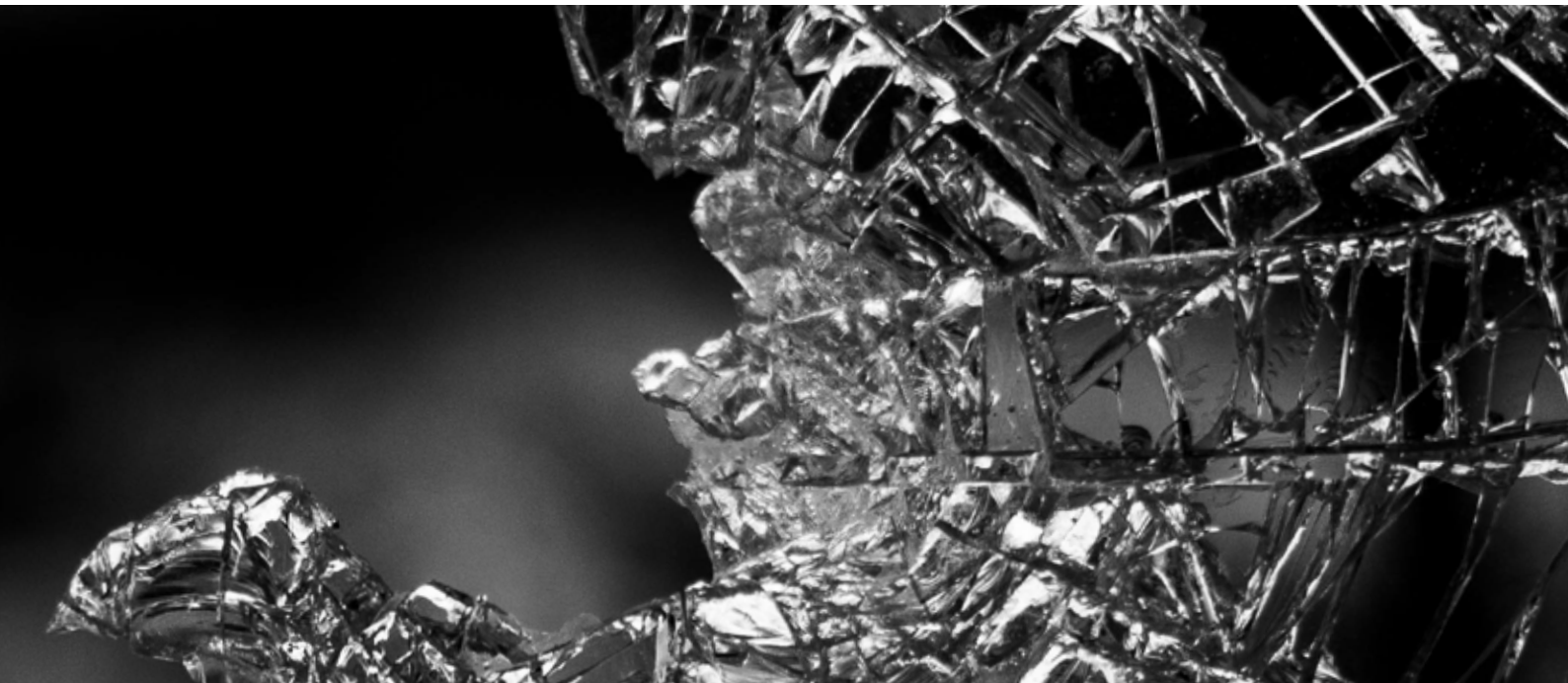

Kapitel 2

Svigt fra myndigheder og institutioner

”Min plejefamilie kunne pludselig ikke have mig boende mere. For mig følte jeg, at jeg blev smidt ud - og det gjorde mig ret ked af det, for jeg gjorde mig virkelig umage for at være den bedste version af mig selv hele tiden. Da jeg flyttede hjem, var der slet ikke nogen som hjalp mig. Altså, efter én samtale med min socialrådgiver aftalte vi bare en dato hvor min mor så kom og hentede mig, og der var hverken andre på dagen eller nogen til at snakke med mig efterfølgende. Jeg har følt at jeg er blevet ladt i stikken, for det har været meget hårdt bare sådan at flytte hjem med så kort varsel. Min plejefamilie har ikke engang fulgt op på mig eller noget.”

Pige, 16 år, til BørneTelefonen

Skilsmisse

Sagspuklen vokser i Familieretshuset, og det kan gå ud over børnene

Vente- og sagsbehandlingstiden i Familieretshuset er lang, og det kan gå ud over børnene. Særligt i de komplekse sager, som har været i stigning fra 2019 til 2020. Den lange ventetid skyldes primært en underfinansiering af systemet, og COVID-19 har blot bidraget yderligere til de lange vente- og sagsbehandlingstider. Først i 2022 forventer Familieretshuset at komme sagspuklen til livs.

Børn, der er involveret i familieretlige konflikter, trives dårligere end andre børn, og kompleksiteten og varigheden har afgørende betydning for, hvor hårdt konflikterne rammer børnenes trivsel.[73]

Derfor er det bekymrende, at sagsbehandlingstiden for sager om samvær, forældremyndighed og bopæl ser ud til at stige under COVID-19. I april 2021 fremgår det af Familieretshusets hjemmeside, at det på grund af den aktuelle COVID-19 situation slet ikke i 2021 er muligt at opgøre ventetiderne på at komme til møde i sager om samvær, bopæl og forældremyndighed. Tal fra Familieretshuset viser, at ventetiden på alle sagstyper på forældreansvarsområdet er steget væsentligt fra 2019 til 2020. Først i 2022 forventer Familieretshuset at komme sagspuklen til livs, som primært skyldes underfinansiering.[74]

Forskning viser, at trivslen hos børn, som lever i konfliktfyldte skilsmisser, er dårligere end hos børn i skilsmisser, som ikke er præget af et højt konfliktniveau. Kompleksiteten af sagen og varigheden af sagsbehandlingen har afgørende betydning. Desuden har børn, der står i en familieretlig konflikt, oftere mere skolefravær, end andre børn.[75]

Da alle Folketingets partier indgik aftale om det nye familieretlige system, vurderede man, at de komplekse sager ville fylde ca. 7 pct. af samtlige sager, og at fordelingen mellem § 6- og § 7-sager (henholdsvis mindre enkle og komplekse sager) ville være på 70 pct. § 6-sager (mindre enkle sager) og 30 pct. § 7-sager (komplekse sager). I 2020 udgjorde antallet af komplekse sager på forældreansvarsområdet vurderet til § 7 i familieretshusloven 44 pct., og fordelingen mellem § 6- og § 7-sager var 49,5 pct. § 6-sager (mindre enkle sager) og 50,4 pct. § 7-sager (komplekse sager).

Børns Vilkår møder ofte børn, hvis trivsel og udvikling er truet på grund af forældrenes skilsmissekonflikt. Depression, angst, social isolation, aggressions- og adfærdsproblemer er nogle af de konsekvenser, som en længerevarende konflikt mellem forældre kan have for børn. I de alvorligste samtaler på BørneTelefonen fortæller børn om selvmordstanker og selvskade, fordi forældrenes konflikter har været medvirkende til deres mistrivsel.[76] Skilsmissebørn har et lavere selvværd, og der kan være langvarige konsekvenser af at vokse op med mange konflikter efter en skilsmisse – også selvom konflikterne ikke handler om barnet. Det at være skilsmissebarn kan have mange konsekvenser, og forskning peger blandt andet på, at børn af fraskilte forældre med et højt konfliktniveau klarer sig dårligere fagligt, ligesom de har flere adfærdsproblemer og lavere sociale kompetencer.[77]

"Efter de er blevet skilt syns jeg deres problemer er blevet uudholdelige da de nu er begyndt at gå ud over mig og min lillesøster for eksempel. De kan ikke være i samme rum mere, det er ofte mig der informerer om ting til den anden, og min mor skaber rygter om min far."

Pige, 13 år

Vi anbefaler

- Regeringen bør afvente fuld implementering af den familieretlige reform, der trådte i kraft 1. april 2019, og reformen skal være evalueret, før der gennemføres ændringer.
- Regeringen bør blive bedre til hurtigt at inddrage relevante aktører herunder civilsamfundsorganisationer, der kvalificeret og hurtigt kan yde hjælp, støtte og rådgivning til de børn og familier, der er ramt at lange ventetider, indtil reformen af skilsmisseområdet er implementeret, og ventetiderne på sagsbehandlingen i Familieretshuset er nedbragt.

Hvad er Familieretshuset?

Familieretshuset blev etableret d. 1. april 2019 og afløste Statsforvaltningen. Familieretshuset er den administrative forvaltningsmyndighed under Social- og Ældreministeriet, som er indgangen til det familieretlige system.

Det er her, alle sager bliver screenet og visiteret til det rigtige sagsforløb for henholdsvis enkle, mindre enkle og komplekse sager. De fagpersoner, som var en del af Statsforvaltningen, er overgået til Familieretshuset, men derudover består Familieretshusets personale af:

- Børne- og familiefaglige medarbejdere med dokumenteret børnefaglig erfaring og familieterapeutisk erfaring
- Uddannede konfliktmæglere
- Juridiske sagsbehandlere

Kilder: Familieretshuset.dk; Regeringen (2018): "Nyt system for skilsmisser". Nyhed på www.regeringen.dk 27. marts 2018.[78]

Fakta

Forældrenes konfliktniveau har afgørende betydning for skilsmissebørns trivsel

11 pct. af fraskilte forældre svarer i en spørgeskemaundersøgelse, at samarbejdet i høj grad er præget af konflikter.[79] En lignende spørgeskemaundersøgelse blandt børn med fraskilte forældre viser, at 26 pct. af børnene oplever, at deres forældre ikke taler sammen.[80] Anden forskning peger desuden på, at 10-15 pct. af alle skilsmisseforældre har alvorlige konflikter, og noget tyder på, at omfanget af børn, der oplever en konfliktfyldt skilsmisse, er stabilt.[81] Forskning fra 2018 finder, at forældrenes indbyrdes relation og særligt konfliktniveauet er afgørende for barnets trivsel.[82] En undersøgelse fra 2019 viser ligeledes, at jo længere tid en familie har været i kontakt med det familieretlige system, og jo flere myndigheder familien har mødt, desto dårligere trives familiens børn. Denne undersøgelse viser også, at børn, der er involveret i en familieretlig sag, har højere skolefravær end andre børn. Det gælder for denne gruppe, at 29 pct. har mere end 10 pct. fravær, hvilket gælder for 15 pct. af de børn, der ikke er involveret i en familieretlig sag. En anden undersøgelse fra 2019 viser, at skilsmisse øger risikoen for, at især drenge får mindre uddannelse, og at både piger og drenge får dårlige karakterer i skolen. Undersøgelsen viser også stor risiko for øget kriminalitet hos drenge i 15-16-årsalderen.

Kilder: Rockwool Fondens Forskningsenhed (2019): Brud mellem forældre har negative konsekvenser for børnene – og antallet af skilsmisse er steget. Dahl, K. M. (2019): Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M.H. et al. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen M. H. et al. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden; Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår.

Figur 11: Antallet af enkle (§ 5), mindre enkle (§ 6) og komplekse (§ 7) sager i Familieretshuset, 2019-2020

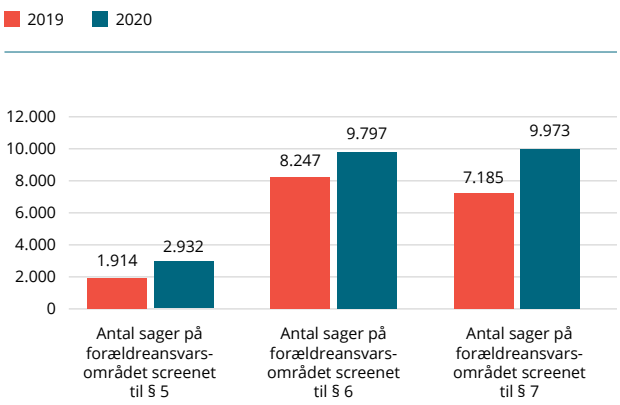

Note: For 2019 gælder det, at § 5-sager først blev registreret specifikt fra 1. juni 2019, hvor § 6- og § 7-sager er blevet registreret siden 1. april 2019. Derfor kan der ikke beregnes en nøjagtig procentvis fordeling mellem alle former for sager i 2019. Kilde: Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset, d. 24. marts 2020 og for 2020 d. 16. april 2021.

Familieretshuset visiterer på baggrund af en indledende screening en sag til behandling efter bestemmelserne i § 5-7.[83] § 5 er de enkle sager, § 6 er de såkaldt mindre enkle sager, og § 7 er de komplekse sager, som behandles tværfagligt af Familieretshusets børne- og familiefaglige medarbejdere og juridiske sagsbehandlere.[84] I 2019 modtog og visiterede Familieretshuset fra åbningen den 1. april 7.185 § 7-sager – som er komplekse sager på grund af for eksempel et højt konfliktniveau mellem forældrene kombineret med vold, misbrug, psykisk sygdom og social udsathed. Det svarer til et gennemsnitligt antal på 798 pr. måned. I 2020 steg antallet til 9.973, hvilket svarer til gennemsnitligt 831 sager pr. måned. Fra 2019 til 2020 er der sket en stigning på 4 pct. i antallet af sager, der screenes til § 7 (hvis man tager højde for, at data fra 2019 kun er baseret på de sidste ni måneder af året). Det er en væsentlig større andel af komplekse sager, end man antog, da alle Folketingets partier indgik aftale om det nye skilsmisseretlige system. Her lød estimatet, at ca. 7 pct. af alle sager i Familieretshuset ville være komplekse, og at fordelingen mellem § 6- og § 7-sager ville være 70 pct. § 6-sager (mindre enkle sager) og 30 pct. § 7-sager (komplekse sager).[85] Der har imidlertid været en fordeling, således at § 7-sager har fyldt mest med en andel på 44 pct. af sagerne, § 6-sager har fyldt 43 pct. af sagerne, og § 5-sager har udgjort 13 pct. af sagerne i 2020. Fordelingen mellem § 6- og § 7-sager var 49,5 pct. § 6-sager (mindre enkle sager) og 50,4 pct. § 7 sager (komplekse sager).

Figur 12: Børn, der har oplevet familieskift, 2010-2020

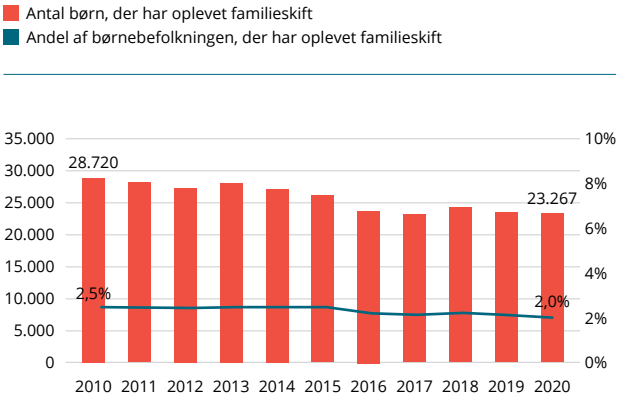

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11.

I 2020 oplevede to pct. af børnebefolkningen under 17 år et familieskift. Antallet af børn, der hvert år oplever et familieskift, er faldet væsentligt siden 2010, hvor 28.720 oplevede et familieskift. I 2020 skete det for 23.267 – et fald på 19 pct.[86] Familieretshuset behandlede et stort efterslæb af anmodninger om skilsmisse og separation i 2020, som umiddelbart kunne tyde på et ekstra stort antal skilsmisse i 2020. Det var dog ikke tilfældet.[87]

Fakta

Uvished om ventetider i Familieretshuset

Af Familieretshusets hjemmeside fremgår det i april 2021, at det på grund af den aktuelle COVID-19 situation ikke er muligt at opgøre ventetiderne på at komme til møde i sager om samvær, bopæl og forældremyndighed. Ifølge de lovbestemte frister, skal en sag visiteres hurtigst muligt og så vidt muligt inden fem hverdage efter modtagelsen af sagen. I sager om forældremyndighed og samvær skal Familieretshuset sende en mødeindkaldelse til parterne hurtigst muligt og så vidt muligt inden 10 hverdage. Men tal fra 2019 viste, at der kunne gå op mod 13 uger, fra Familieretshuset modtager en henvendelse, til man får besked om, at man skal til møde i Familieretshuset. Derefter kunne det på daværende tidspunkt forventes, at der kunne gå yderligere op mod 26 uger, før selve mødet fandt sted. I finansloven for 2021 er der afsat ekstra midler til Familieretshuset med henblik på at få nedbragt ventetiden for de brudte familier, som har brug for hjælp. Familieretshuset vurderer, at ventetiderne vil toppe i forsommeren 2021, og at vente- og sagsbehandlingstiden vil være nedbragt i sensommeren 2022.[88]

Kilder: Familieretshuset (december 2020): "Familieretshuset sætter ind mod lange ventetider". Familieretshuset.dk, marts 2020.[89]

Fakta

Lange sagsforløb har store konsekvenser

En kvalitativ analyse af 23 komplekse forældreansvarssager viser, at sagsforløb, som står på over en årrække, har meget store omkostninger for de involverede forældre og børn. Undersøgelsen omfatter sager fra det daværende Statsforvaltningen og andre myndigheder. Den viser eksempler på forældre, der ved sagens start fremstår som gode og omsorgsfulde forældre, men som gennem sagsforløbet får undermineret deres forældrekapacitet og derfor ikke længere er i stand til at drage omsorg for eller beskytte deres børn. Børnene bliver i tiltagende grad belastet af at være i klemme i forældrenes konflikt, og der er eksempler på, hvordan indgribende foranstaltninger sættes i gang, uden at det nødvendigvis fører til et godt resultat for børnene. Ofte agerer myndigheder ikke ud fra en fagligt funderet risikovurdering af, hvad der kan belaste børn. Samtidig er sagerne meget omkostningstunge for det offentlige system. En nyere undersøgelse fra 2019 viser det samme billede. Her ses det, at en langt mindre andel af børn (36 pct.) er i gennemsnitlig trivsel, når familien er i kontakt med både Statsforvaltningen, retten og kommunen i forhold til, når kun Statsforvaltningen er involveret. Når kun Statsforvaltningen er involveret, er 65 pct. af børnene i gennemsnitlig trivsel.

Kilde: Dahl, K. M. (2019): Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd: Ottosen M. H. et al. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Figur 13: Gennemsnitlig sagsbehandlingstid i Familieretshuset i uger fordelt på sagstyper, 2019-2020

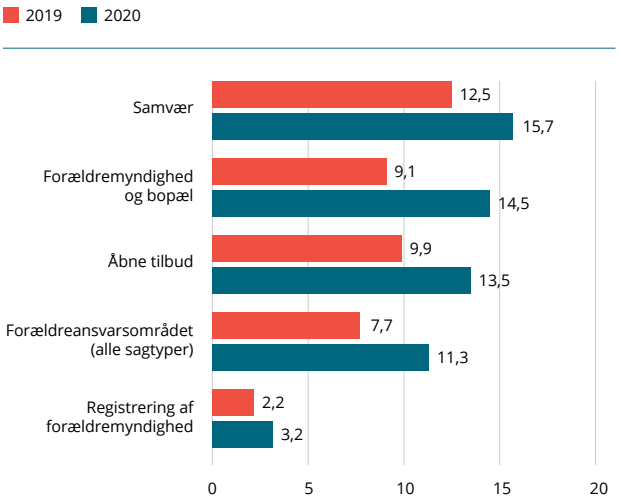

Kilde: Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset, d. 24. marts 2020 og 21. april 2021.

Sagsbehandlingstiden for alle typer af sager på forældreansvarsområdet er steget fra 2019 til 2020.[90] Værst står det til med sagsbehandlingstiden for samværssager, som i 2020 var gennemsnitligt 15,7 uger. Der er sket den største stigning i sagsbehandlingstiden for sager om forældremyndighed og bopæl fra 9,1 til 14,5 uger.[91] Stigningen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid fra 2019 til 2020 hænger sammen med den underfinansiering, der fulgte med etableringen af Familieretshuset. Der er blevet rettet op på finansieringen med en ekstra bevilling i 2020 og 2021, hvilket betyder, at Familieretshuset har kunnet ansætte flere medarbejdere i både 2020 og 2021. Familieretshuset forventer, at ventetiderne stiger frem til medio 2021, og at ventetiden vil være nedbragt i 2022.[92]

Figur 14: Antal sager om samvær og andel, der blev afgjort i Familieretshuset, 2012-2020

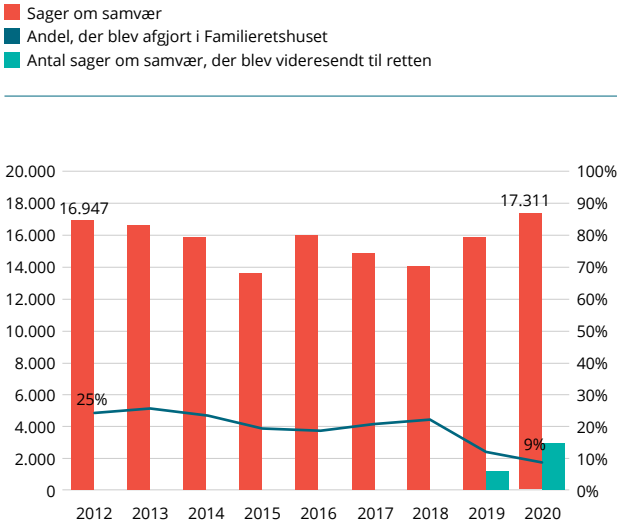

Kilde: Familieretshuset, 2021[93]; Statsforvaltningen, 2019.[94]

I 2020 blev der i alt behandlet 17.311 sager om samvær i Familieretshuset. I 9 pct. af sagerne (1.556 sager) har Familieretshuset truffet afgørelse på vegne af forældrene. Det sker, fordi forældrene ikke har kunnet nå til enighed til trods for eventuel vejledning, børnefaglig rådgivning og konfliktmægling. I 2019 traf Familieretshuset afgørelse på vegne af forældrene i en større andel af sagerne (12 pct.). Da Familieretshuset blev etableret d. 1. april 2019, blev procedurerne ændret således, at sager om samvær – ligesom det gælder for sager om forældremyndighed og bopæl – kan sendes til afgørelse i familieretten. 1.290 sager om samvær er i perioden fra april til december 2019 sendt til afgørelse i familieretten. I 2020 var antallet 2.707.

Figur 15: Antal sager om forældremyndighed og bopæl i Familieretshuset og andel, der sendes videre til afgørelse i familieretten, 2012-2020

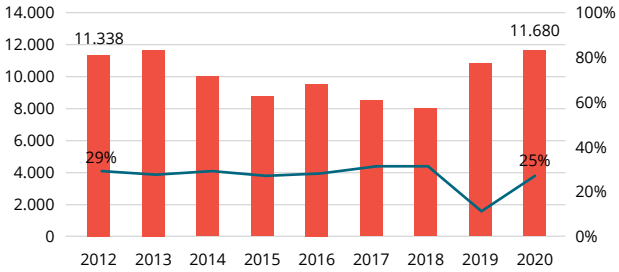

Kilde: Familieretshuset, 2021[95]; Statsforvaltningen, 2019.[96]

Antallet af sager om forældremyndighed og bopæl var i 2020 på det højeste niveau i perioden siden 2012 med 11.680 sager. I perioden 2012-2018 skete der samlet set et fald i antallet af sager, hvor der i 2019 og 2020 er sket en stigning. Samtidig er andelen af sager, som sendes til afgørelse i familieretten faldet fra 31 pct. i 2018 til 25 pct. i 2020 – med et markant dyk i 2019, hvor andelen var 11 pct.[97]

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der er stor viden om omfanget af sager i Familieretshuset, og på grund af den nye måde at visitere sagerne på efter kompleksitet er der nu også stor viden om omfanget af konfliktfyldte og komplekse skilsmissesager.

Skilsmisse

1.500

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om skilsmisse

En lidt **større andel af piger** end af drenge henvender sig om skilsmisse

3,3%

2,8%

Så meget udgør samtaler om skilsmisser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

236 børn fik i 2020 en bisidder fra Børns Vilkår i forbindelse med en sag i Familieretshuset

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Samtaler om skilsmisse udgør en større andel af samtalerne med **de yngste børn** end af samtalerne med de ældre børn

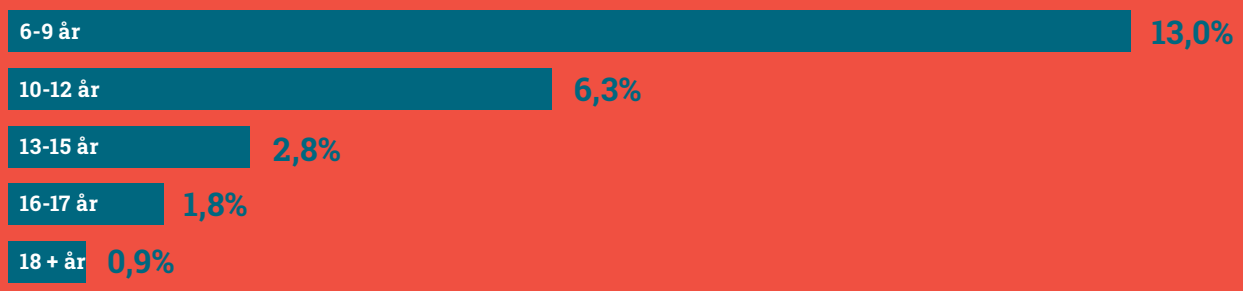

Så meget udgør samtaler om skilsmisser af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

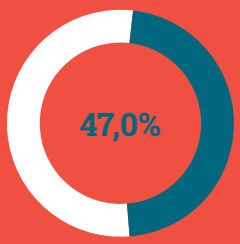

Skilsmisser med højt konfliktniveau og indblanding fra myndigheder

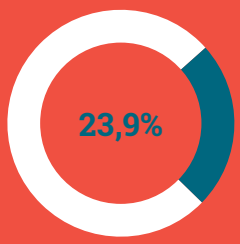

Konfliktfyldte skilsmisser uden myndigheders indblanding

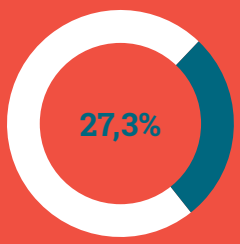

Overvejende velfungerende skilsmisser

I 71% af samtalerne om skilsmisse på ForældreTelefonen vurderer rådgiverne, **at forældrenes konfliktniveau** er højt

Vurderingen af konfliktniveauet foretages af den rådgiver, der har samtalen med den voksne, der har henvendt sig.

Skolegang

Under halvdelen af elever med en psykiatrisk diagnose afslutter 9. klasse med et afgangsbevis

Elever, der har en psykiatrisk diagnose, består sjældnere 9. klasses afgangseksamen end andre unge. I 2018 afsluttede 48 pct. af eleverne med en psykiatrisk diagnose folkeskolens afgangsprøve, men det gjaldt for 87 pct. af eleverne uden en psykiatrisk diagnose. Det halter også med skolegangen for udsatte børn og unge, hvor kun 30 pct. afslutter folkeskolen med en afgangseksamen. I en årrække er det ikke lykkedes at sikre, at flere udsatte elever får en afgangseksamen. Værst står det til for børn og unge anbragt på institution.

Det kan være vanskeligt at være elev i folkeskolen og skulle bestå folkeskolens afgangseksamen efter 9. klasse, når man har en psykiatrisk diagnose. Tal fra KL viser, at kun halvdelen (48 pct.) af elever med en psykiatrisk diagnose fik folkeskolens afgangsbevis i 2018. Udviklingen er dog forbedret sammenlignet med 2011, hvor 38 pct. af eleverne med en psykiatrisk diagnose bestod 9. klasses afgangseksamen. [98]

I det hele taget klarer udsatte børn sig dårligere i skolen end børn generelt. Kun 30 pct. af de udsatte elever afslutter folkeskolen med et afgangsbevis i hånden.[99] Dette tal har været uændret i perioden 2013-2018. Til sammenligning afsluttede 89 pct. af de ikke-udsatte elever folkeskolen i 2018. Elever anbragt i plejefamilie består oftere folkeskolens afgangseksamen efter 9. klasse end institutionsanbragte.[100]

Udsatte børn går mindre i skole

I Danmark er det stadig sådan, at børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning fra kommunen, vokser op med stor risiko for en ustabil skolegang og et lavere fagligt niveau end deres jævnaldrende, der ikke er udsatte. En ny undersøgelse viser, at det står værst til for institutionsanbragte, som sjældnere end børn anbragt i familiepleje, består folkeskolens afgangseksamen efter 9. klasse.[101]

Skolegangen for udsatte børn er generelt præget af et højere fravær, og 20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har haft mindst én såkaldt skolepause,[102] hvor de har været udskrevet af skolen.[103] Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, har allerede i indskolingen et lavere niveau i læsning og regning.[104] De trives dårligere. De oplever sjældnere, at læreren kan lide dem, og de er mere ensomme end deres jævnaldrende.[105]

Skolegang understøtter positivt livsforløb

Samtidig viser forskning, at børns skolegang er væsentligt for at få et godt børneliv og er afgørende for, at børnene klarer sig godt i voksenlivet. Skolen spiller også en betydelig rolle for børns livskvalitet. Det er i stor udstrækning her, de oplever ligeværdige relationer, opbygger selvtillid og udvikler sociale og faglige kompetencer. For udsatte børn og unge i særdeleshed er uddannelse én af de væsentligste faktorer i forhold til at understøtte en positiv ændring i deres livsforløb.[106] Særligt for udsatte børn kan skolen som beskyttelsesfaktor bidrage til at reducere sandsynligheden for en negativ udvikling.[107] Uden skolegang og uddannelse er unge langt dårligere stillet i voksenlivet.[108]

En analyse af samtaler på BørneTelefonen med børn anbragt uden for hjemmet viser, at disse børn ofte har svært ved at følge med i skolen både fagligt og socialt. Analysen peger på, at mange anbragte børn har problemer med skolefravær. Der er mange årsager til skolefraværet, blandt andet dårlig trivsel og mobning. Der er også eksempler på, at skoleskift forekommer i forbindelse med en anbringelse, hvilket skaber yderligere uro i en ofte turbulent barndom.[109]

Vi anbefaler

- Alle skoler skal have procedurer for, hvornår man handler på bekymrende skolefravær, og hvem der har ansvaret for at handle i samarbejde med familien, så der kan sættes ind i tide, og det undgås, at problemstillingen udvikler sig.
- Disse procedurer for handling skal også sikre, at udsatte børn og unge ikke har så meget fravær, at de de facto står uden skoletilbud.
- Alle børn med en social sag i kommunen skal have en skoleplan, som blandt andet sikrer, at et skoletilbud er tænkt ind, når et barn anbringes, så barnet ikke oplever huller i skolegangen.
- For at styrke udsatte børn og unges chancer for at bestå folkeskolens afgangsprøve efter 9. klasse, bør der værre større fokus på at understøtte skolegangen for udsatte børn og unge.
- Det er vigtigt, at barnet eller den unge selv bliver inddraget i håndteringen af bekymrende skolefravær.

Figur 16: Andelen af elever, der tager folkeskolens afgangsprøve, 2014-2018

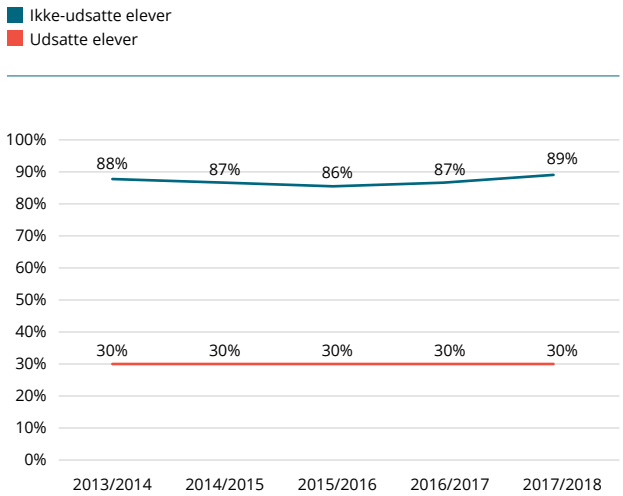

Kilde: KL (2020): Udsatte børn - Nøgletal 2020. Der findes ikke data nyere end 2018, og hverken KL eller Danmarks Statistik udgiver nøgletallene i 2021.[110]

Andelen af ikke-udsatte elever i 9. klasse, der tager alle syv obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangsprøve, er steget lidt i perioden 2013-2018. Denne stigning ses ikke blandt udsatte elever[111], hvor andelen har ligget stabilt på 30 pct. siden 2013. Der findes ikke offentligt tilgængelige nyere data, og KL udgiver ikke nøgletalspublikationen med data om skolegang for udsatte børn og unge i 2021, da der ifølge KL er så små forskelle i data fra år til år, at de ikke vil prioritere at foretage dataindsamlingen hvert år.[112]

Fakta

Færre med en psykiatrisk diagnose består 9. klasses afgangseksamen

Knap halvdelen (48 pct.) af de elever, der har en psykiatrisk diagnose, bestod folkeskolens afgangseksamen efter 9. klasse i 2018. Til sammenligning fik 87 pct. af de elever, som ikke har en psykiatrisk diagnose, et afgangsbevis. I 2011 bestod 38 pct. af eleverne med en psykiatrisk diagnose 9. klasses afgangseksamen. I perioden 2011-2018 er andelen af elever i 9. klasse med en psykiatrisk diagnose steget fra 8,3 pct. til 11,7 pct. Karaktergennemsnittet blandt elever med psykiatriske diagnoser, som består afgangseksamen, var i 2018 på 6,8. Blandt eleverne uden diagnoser var det i samme år på 7,5.

Kilde: Røder, K. L. et al. (2021): Elever med psykiatriske diagnoser og deres afgangsprøve i 9. klasse. KL - analysenotat.

Figur 17: Karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve, 2014-2018

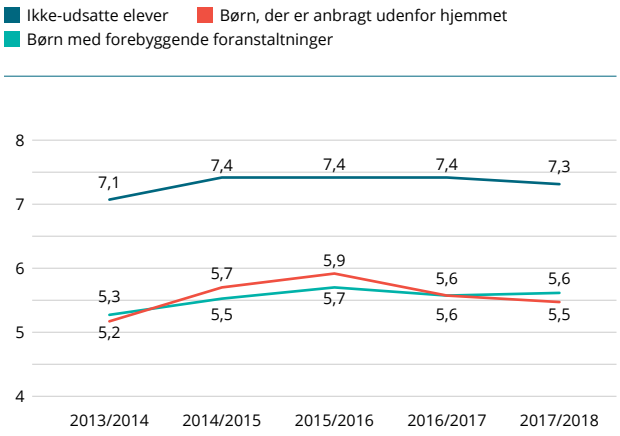

Kilde: KL (2020): Udsatte børn. Nøgletal 2020.[113]

Karakterniveauet ved afgangsprøven i 9. klasse ligger gennemsnitligt omkring 1,7 karakterer lavere for børn, som er anbragt eller får forebyggende foranstaltning, sammenlignet med ikke-udsatte børn. I 2017/2018 var udsatte børns gennemsnitlige karakterniveau ved afgangseksamen på henholdsvis 5,5 for børn anbragt uden for hjemmet og 5,6 for børn med en forebyggende foranstaltning, mens det for ikke-udsatte børn var 7,3. For alle grupper er der siden 2010 sket en svag positiv udvikling. Niveauet har dog været højere i den mellemliggende periode for alle grupper. Der findes ikke nyere data, og KL udgiver ikke nøgletalspublikationen med data om skolegang for udsatte børn og unge i 2021.[114]

Figur 18: Andelen af elever, der er gode til at læse i 2. klasse, 2015-2017

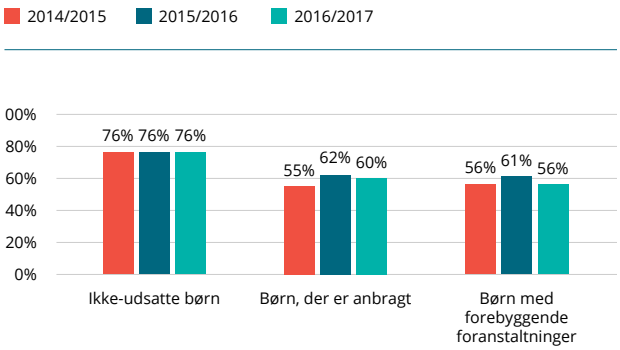

Kilde: KL (2020): Udsatte børn. Nøgletal 2020.[115]

Færre udsatte børn i 2. klasse er gode til at læse end ikke-udsatte børn, og der er sket ganske små udsving i andelen fra 2014-2017. En undersøgelse fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd viser, at anbragte børn og unge, der læser flere gange om ugen, som 19-årige i signifikant højere grad er i gang med, eller har gennemført, en uddannelse efter grundskolen, sammenlignet med anbragte unge, der aldrig læser.[116]

Hvad vil det sige at være udsat?

Udsatte børn og unge omfatter alle børn og unge, som er anbragt, eller som aktuelt får forebyggende foranstaltninger efter lov om social service § 52, stk. 3, der omhandler forskellige typer af forebyggende foranstaltninger samt anbringelser. Der kan både være tale om personrettede eller familierettede foranstaltninger. Denne definition anvendes blandt andet i KL's nøgletal om udsatte børn og unge, som de fleste tal i dette afsnit stammer fra.

Fakta

Børn i familiepleje klarer sig bedre i skolen end børn på institution – hovedsageligt, fordi børn på institution har andre udfordringer

Børn, der er anbragt i en plejefamilie, klarer sig generelt bedre i skolen end børn anbragt på institution. Det viser en rapport fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Det skyldes primært, at børn, der bliver anbragt på institution, typisk har flere udfordringer end børn, der bliver anbragt i familiepleje. Næsten dobbelt så mange har en diagnose forud for anbringelsen. Rapporten er baseret på registerdata fra 4.567 børn i alderen 6-14 år og deres forældre. Den viser, at børn anbragt i familiepleje har mindre fravær fra skolen end børn, der er anbragt på institution. De deltager oftere i folkeskolens afgangsprøve, får bedre karakterer ved test, og de går oftere i gang med en ungdomsuddannelse. Siden 2011 er antallet af børn anbragt i plejefamilier steget med 13 pct., mens antallet af børn anbragt i institution er faldet med 23 pct.

Kilde: Bolvig, I., Frederiksen, S., & Jensen M.A. (2021): Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater: Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Figur 19: Skolefravær for anbragte børn, børn med forebyggende foranstaltning og ikke-udsatte børn, 2012-2016

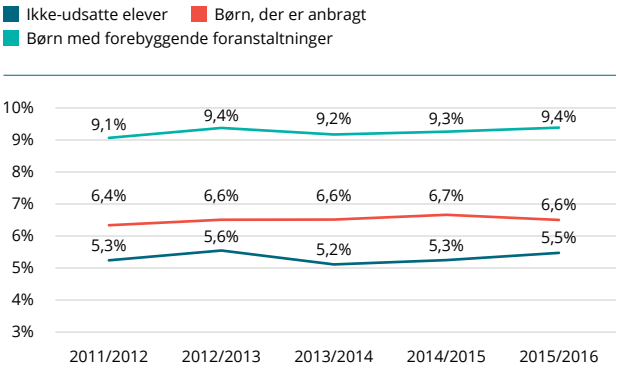

Kilde: KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.[117] Der findes ikke nyere data, som er offentligt tilgængelige.

Sammenligner man skolefraværet for ikke-udsatte børn, anbragte børn og børn, der har en forebyggende foranstaltning, så finder man det største skolefravær hos børn med en forebyggende foranstaltning. De var i skoleåret 2015/2016 fraværende 9,4 pct. af skoletiden. Gruppen af anbragte børn var fraværende 6,6 pct. af skoletiden, mens de øvrige ikke-udsatte børn var fraværende 5,5 pct. af skoletiden. I opgørelsen er alle former for fravær taget med. Det drejer sig

om sygefravær, ulovligt/ikke-godkendt fravær samt lovligt/godkendt fravær.[118] Der ses ingen nævneværdig udvikling i perioden 2011/2012 til 2015/2016. Denne opgørelse er ikke blevet opdateret siden 2015/2016. Det gennemsnitlige elevfravær var i 2017-2019 på 5,9 pct. for alle danske skoleelever, og i skoleåret 2019/2020 var det 5,2 pct..[119]

Fakta

Næsten 300 børn uden skoletilbud i 2018

279 børn havde i februar 2018 slet ikke noget tilbud om undervisning. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt landets kommuner, som Rambøll Management Consulting foretog i 2018. Der er ikke foretaget en nyere opgørelse. Undersøgelsen fra 2018 viser, at manglende undervisning er et geografisk udbredt problem. I 70 pct. af landets kommuner var der børn uden undervisningstilbud i perioden 2015-2017. Mere end to tredjedele af kommunerne vurderer, at elever med svære sociale eller psykiske problemer oftere står uden undervisningstilbud end andre elever. Omkring halvdelen af kommunerne vurderer, at den samme tendens til manglende undervisning hos udsatte børn gør sig gældende for elever med særlige behov og elever med svag social baggrund, mens en sjettedel af kommunerne vurderer, at tendensen også gælder elever med ikke-vestlig baggrund.

Hvert femte anbragte barn har manglet skoletilbud

20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har haft mindst én periode, hvor de ikke er indskrevet på en skole og ikke modtager anden undervisning. Af disse 20 pct. har 23 pct. haft flere end 120 fraværsdage i løbet af deres skolegang. Til sammenligning har kun fire pct. af de ikke-udsatte børn oplevet en periode uden skole- eller undervisningstilbud. Det viser tal i et notat fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2017. En ældre undersøgelse fra 2013 viser, at 16 pct. af anbragte børn og unge på opholdssteder og døgninstitutioner ikke modtog undervisning i gennemsnitligt seks måneder før anbringelsen.

Kilder: Andreasen, A. G. og Olsen, R., F. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M. H. et al. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Rambøll Management Consulting (2018): Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud. Rapport til Undervisningsministeriet, marts 2018; Egmont Fonden (2017): Egmont Rapporten 2017. Vi kan godt! Styrk anbragtes børns læring og livsduelighed.

Figur 20: Andel af elever i 4.-9. klasse med høj trivsel, 2018

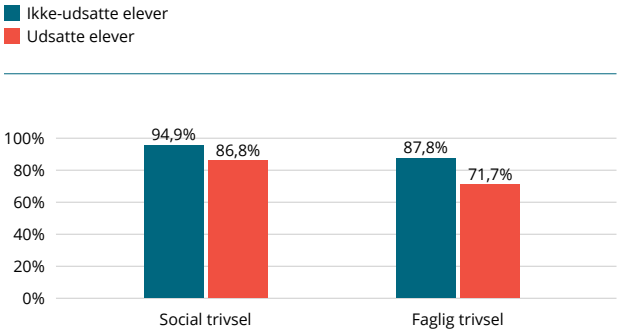

Kilde: KL (2020): Udsatte børn. Nøgletal 2020

Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, trives dårligere i skolen end børn, der ikke er udsatte. Næsten 30 pct. af de børn, der er udsatte, har ikke en høj faglig trivsel.[120] Til sammenligning gælder det for 12 pct. af de ikke-udsatte børn. Det går bedre med den sociale trivsel. 13 pct. af udsatte børn har ikke høj social trivsel i skolen, hvilket gælder for 5 pct. af ikke-udsatte børn.

Anbragte børn har dårligere tilhørsforhold til skolen

Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, har et dårligere tilhørsforhold til skolen, klassen og lærerne. De føler i mindre grad end deres jævnaldrende, at de hører til i klassen. De oplever i mindre grad, at lærerne kan lide dem, at lærerne forstår dem, og at de bliver set som de personer, de er. De føler desuden i mindre grad, at de bliver taget alvorligt i skolen, og færre giver udtryk for, at de kan lide deres lærere. Det viser en undersøgelse fra 2013. Undersøgelsen viser også, at denne gruppe af børn i markant højere grad oplever mobning fra lærere og skolekammerater.[121] Andre undersøgelser viser, at børn, der er anbragt uden for hjemmet, oftere føler sig ensomme og sjældnere er sammen med venner sammenlignet med børn og unge, som ikke er anbragt uden for hjemmet. Det kan blandt andet skyldes, at mange anbragte børn ofte skifter nærmiljø og skole, hvis de for eksempel skal til en ny plejefamilie, et nyt opholdssted eller skal flytte tilbage til deres forældre.[122]

"Jeg hader mit liv, bor på bosted, og jeg hader det virkelig meget, for det bliver bare værre og værre, og har prøvet at snakke med min sagsbehandler og mine forældre om det, men det er ligesom, de bare er ligeglade. Kan snart ik mere. Mit liv er et helvede. Det går lort i skolen."

Pige, 16 år

Fakta

Forventninger spiller en rolle for læring

Langt flere børn, som er anbragt uden for hjemmet, gennemfører afgangsprøven i 9. klasse, end anbringelsesstederne forventede, da børnene var syv år gamle. Det viser forskning fra 2017. Lave forventninger kan have negativ betydning for, hvordan de udsatte børn klarer sig. I en kvalitativ undersøgelse af unge, der tidligere har været anbragt, og som har opnået en lang videregående uddannelse, peger en tredjedel af de unge på, at negative stereotyper og lave forventninger til anbragte børn er en barriere for at klare sig godt. Tidligere anbragte unge står som 18-årige i langt højere grad end andre unge uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Kilder: Olsen, R. F. & Montgomery, C. J. (2017): Notat – Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. Children and Youth Services Review; Hestbæk, A.-D. & S. Henze- Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag; Tideman et al. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering. Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R. F. (2020): Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

De seneste år har der været gode, årlige opgørelser over andelen af udsatte børn, der tager 9. klasses afgangsprøve og af karakterniveauet for de børn, der tager prøven. KL prioriterer ikke at udgive opgørelserne i 2021, og nyeste data er fra skoleåret 2017/2018. Undersøgelser af omfanget af børn, der står uden undervisningstilbud i kommunerne samt undersøgelser af ustabilitet i skolegangen for børn i udsatte positioner og børn i psykisk mistrivsel, foretages ikke årligt og systematisk. Der er ikke udgivet en opgørelse af fravær for udsatte og ikke-udsatte elever siden skoleåret 2015/2016.[123]

Mobning

Flere samtaler på BørneTelefonen om digital mobning under nedlukning

Nedlukning og hjemsendelse fra skole har mindsket den mobning, der foregår fysisk. Til gengæld er der sket en stigning i digital mobning, viser samtaler på BørneTelefonen. Her er antallet af samtaler om digital mobning mere end fordoblet under nedlukningen. Samtidig er der flere, der føler sig ensomme. Det viser både samtaler på BørneTelefonen og ny undersøgelse med fokus på nedlukningernes konsekvenser.

COVID-19 har haft betydning for mobning blandt børn og unge. På BørneTelefonen steg antallet af samtaler om digital mobning markant under første nedlukning i 2020. I månederne inden nedlukningen fortalte børn i 12 pct. af samtalerne om mobning, at mobningen foregik digitalt. I perioden efter nedlukningen den 12. marts 2020 steg denne andel til 27 pct. Blandt drenge, der henvender sig til BørneTelefonen, har der i 2020 været færre samtaler om mobning end i de tidligere år. Det gælder ikke for pigerne. Mobning fylder dog fortsat lidt mere i samtaler med drenge end i samtaler med piger.

Vi ved fra samtaler på BørneTelefonen, at ensomhed i nogle tilfælde bliver mobningens følgesvend. På de ældste klassetrin oplever færre elever mobning, men lige så mange, som på de lavere klassetrin, fortæller om at føle sig ensom. Det viser den nationale trivselsmåling. Antallet af samtaler om ensomhed er steget markant på BørneTelefonen den seneste tid. Angiveligt som konsekvens af COVID-19 og nedlukninger. I 2020 skete det 1.759 gange, at et barn ville tale med en rådgiver om ensomhed. Det svarer til 3,6 pct. af alle samtaler. I de første fem måneder af 2021 har der været mere end 1.000 samtaler om ensomhed. Og i februar og marts 2021 var andelen over 5 pct. En undersøgelse fra 2021 foretaget af Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse ved Aarhus Universitet under første nedlukning i 2020 og anden nedlukning i 2021 viser, at der blandt 1.544 skoleelever i 5.-9. klasse er 26 pct., der i 2021 angiver, at de er helt eller delvist enige i, at de føler sig ensomme. Spørgsmålet blev også stillet i foråret 2020, og her var tallet 15,5 pct.[124]

Under normale forhold er der sjældent tale om isoleret fysisk eller digital mobning. Ifølge forskningen kan man ikke løsrive det, der sker i skolegården fra det, der sker digitalt. Mobningen, der finder sted i klassen, har ofte også et digitalt spor på for eksempel Snapchat eller klassens gruppechat på Facebook. Her spiller den tavse mobning også ind, hvor nogle er udelukket fra gruppechatten, ikke bliver tagget og ikke får likes.[125] Der findes endnu ikke større nationale undersøgelser af omfanget af henholdsvis fysisk og digital mobning fra tiden under nedlukningerne.

En undersøgelse fra 2018 foretaget af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd viser, at andelen, der oplever digital mobning, stiger med alderen. Blandt de 11-årige har fem pct. i denne undersøgelse oplevet digital mobning mod 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige.[126] Samtidig viser en undersøgelse foretaget af Børnerådet, at 16 pct. af eleverne i 9. klasse har oplevet digital mobning.[127] Det svarer i gennemsnit til flere end tre elever i hver 9. klasse.

Digital mobning har vidtrækkende konsekvenser

Digital mobning adskiller sig fra den fysiske mobning på nogle parametre. Den, som er udsat for digital mobning, kan ikke altid identificere dem, der mobber, og ved ikke med sikkerhed, hvor mange der tager del i mobningen. Det betyder blandt andet, at børn, som udsættes for digital mobning, har dobbelt så stor risiko for selvskade sammenlignet med børn, der ikke udsættes for digital mobning.

Det viser en undersøgelse foretaget af Center for Selvmordsforskning i 2016. Undersøgelsen finder ikke denne sammenhæng ved mobning, som ikke foregår digitalt. For de børn, som bliver mobbet af andre i fysisk nærhed – for eksempel på skolen eller til fritidsaktiviteter – er der i undersøgelsen ikke større risiko for selvskade end blandt børn, der ikke bliver mobbet.[128]

Tegn på fald i omfang af mobning – men der ses en stigning i ensomhed

Meget tyder på, at der er sket et gennemgående fald i omfanget af mobning blandt skolebørn i løbet af de seneste årtier. Skolebørnsundersøgelsen, som foretages hvert fjerde år blandt skolebørn på 5., 7. og 9. klassetrin, viser, at det for 25 år siden var ca. 25 pct. af eleverne, som oplevede at blive mobbet mindst et par gange om ugen.[129] De seneste nationale trivselsmålinger viser, at der de seneste år har været en væsentlig lavere andel, som oplever at blive mobbet.

I perioden 2010-2014 viser skolebørnsundersøgelsen, at en stigende gruppe af elever har følt sig ensomme, men i den seneste undersøgelse fra 2018 var omfanget af elever, der følte sig ensomme på samme niveau som i 2014. Andre undersøgelser – for eksempel Sundhedsprofilundersøgelsen viser, at andelen af unge mellem 16 og 24 år, der ofte føler sig isoleret og savner nogen at være sammen med, har været jævnt stigende fra 2013-2017.[130] En analyse fra Børns Vilkår fra 2019 viste, at hver fjerde elev fra 5. og 8. klasse føler sig ensom.[131]

Vi anbefaler

- Det skal skrives ind i folkeskoleloven, at børn har ret til en tryg skolegang uden mobning.
- Viden om trivsel, trygge fællesskaber samt fysisk og digital mobning skal have en mere fremtrædende plads på læreruddannelsen, end det er tilfældet i dag.
- Kommunen bør sikre, at der afsættes de fornødne ressourcer til kompetenceudvikling, så al personale på skoler er klædt på til at arbejde trivselsfremmende og til at forebygge og håndtere mobning.
- Det bør være et krav, at den kommunale myndighed følger skolernes trivselsarbejde tæt, og at kommunalbestyrelsen hjælper skolen med at løse problemerne lokalt.
- Den Nationale Klageinstans mod Mobning, som er vedtaget med en såkaldt solnedgangsklausul, bør blive permanent efter 2022.

Mobning har alvorlige konsekvenser

Mobning kan ramme alle, og konsekvenserne både på kort og langt sigt er afhængig af indsatsen mod mobning. Forskning peger på, at børn, som bliver mobbet, oftere lider af angst og depression end deres jævnaldrende, der ikke er blevet mobbet. Børn, der bliver mobbet, har gennemsnitligt mere fravær, klarer sig dårligere i skolen og har en mindre sandsynlighed for at gennemføre en uddannelse. De har desuden en større risiko for at få et svagere netværk og mindre tryghed i livet.[132] Voksne, som har oplevet voldsom mobning i barndommen, kan have et generelt dårligere fysisk helbred og større risiko for psykosomatiske symptomer.[133]

Figur 21: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet, 2014-2020

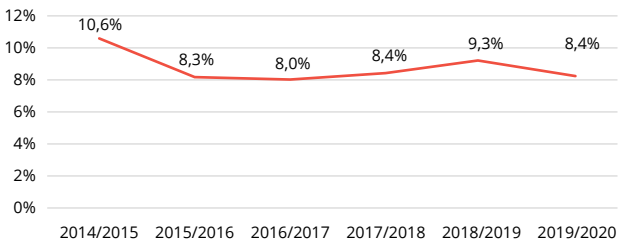

Kilde: Undervisningsministeriet (2020): Elevernes svar på spørgsmålet 'Er du blevet mobbet i dette skoleår?'. De har svarmuligheder: 'Meget tit', 'Tit', 'En gang imellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. I ovenstående figur er medtaget svarkategorierne 'Meget tit', 'Tit' og 'Engang i mellem.' Tal er fundet på uddannelsesstatistik.dk.

Sidste skoleår angav 8,4 pct. af elever i 4.-9. klasse, at de meget tit, tit eller en gang imellem oplever at blive mobbet. Det er et fald sammenlignet med året før, hvor tallet var 9,3 pct. Siden skoleåret 2016/2017 er andelen steget fra 8,0 til 8,4 pct i 2019/2020.

Figur 22: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet, fordelt på klassetrin, 2014-2020

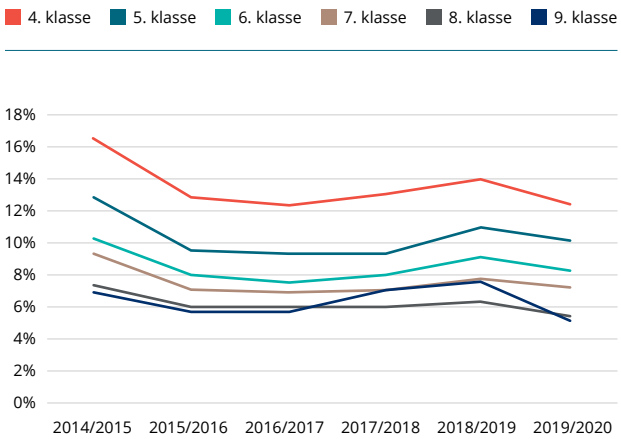

Kilde: Undervisningsministeriet (2020): Elevernes svar på spørgsmål om mobning det seneste år, 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk.

Der er forholdsmæssigt flere elever på de laveste klassetrin, som oplever at blive mobbet. Den seneste nationale

“Jeg er blevet mobbet i ni år og vil ikke sige det til mine forældre, for jeg er bange for, de siger, at det er min egen skyld. Men jeg bliver mobbet med mit udseende og mit tøj, for min familie har ikke så mange penge. Jeg har sagt det til mine lærere, men de gør intet ved det. Håber I kan hjælpe.”

Dreng, 16 år

"Jeg bliver mobbet via facebook, snapchat osv. jeg ved ikke, hvorfor. Der er bare ingen fra min skole, der kan lide mig. Det gør mig meget ondt at folk kalder mig luder, fede ko osv. Jeg siger ikke noget til mine forældre fordi jeg ikke vil have problemer med dem i skolen."

Pige, 16 år

trivselsmåling viste, at 12,7 pct. af eleverne i 4. klasse meget tit, tit eller en gang imellem var blevet mobbet det seneste skoleår. Efter mange år med et fald i omfanget af mobning viste de årlige nationale trivselsmålinger i 2018 og 2019 en stigning på alle klassetrin. Ved den seneste måling i årets første måneder af 2020 var denne andel faldet sammenlignet med 2019. Et fald, der er mest markant for elever i 9. klasse og dernæst elever i 4. klasse.

Fakta

I den digitale mobning skrues der op for intensiteten

Forskning viser, at fysisk og digital mobning ofte går hånd i hånd. Men den digitale mobning er kendetegnet ved, at der er skruet op for intensiteten. Digital mobning kan sprede sig meget hurtigt til mange mennesker, og der er tendens til, at den ansigtsløse kommunikation bliver mere hård og konfronterende. Men digital mobning kan også være subtil og ekskluderende igennem den tavse mobning, når man for eksempel ikke bliver inviteret ind i fælles digitale fora, aldrig bliver tagget, ikke får svar på kommentarer, eller man ikke modtager likes på sine opslag. Den digitale mobning er kendetegnet ved, at den kan være anonym, der ikke er mulighed for at slippe væk, og mobningen kan eksponeres for en uendelig offentlighed. Digital mobning kan have mere vidtrækkende konsekvenser for dem, det går ud over, end fysisk mobning.

Kilde: Kofoed, J. (2019): In- og eksklusionsprocesser er altid kollektive. I Görlich, A. (2019): Ny udsathed i ungdomslivet. 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge. Center for Ungdomsforskning. Hans Reitzels Forlag.

Figur 23: Antal klagesager i Den Nationale Klageinstans mod Mobning, 2017-2020

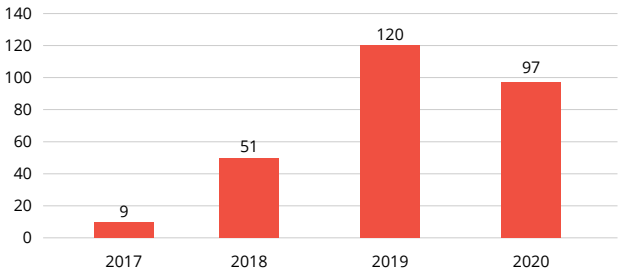

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2021): Årsberetning 2020.

Den Nationale Klageinstans mod Mobning blev oprettet i 2017 for at give elever eller forældre mulighed for at klage, hvis de oplever, at skolen eller uddannelsesstedet ikke tilstrækkeligt forebygger og håndterer mobning. Siden

oprettelsen har instansen modtaget et stigende antal klager. I 2020 er antallet af klager dog faldet fra 120 sager i 2019 til 97 sager i 2020 – et fald på 19 pct. Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, vurderer, at faldet sandsynligvis skyldes nedlukningen på grund af COVID-19. DCUM, som har ansvar for klageinstansen, mener desuden, at stigningen i tallene fra 2017-2019 ikke giver grund til at formode, at der er sket en stigning i omfanget af mobning, men snarere at kendskabet til håndteringsreglerne og klagemuligheden har haft indflydelse på antallet af klagesager.[134]

Fakta

COVID-19 hjemsendelser kan forsinke indsatsen på trods af klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning

Under hjemsendelser på grund af COVID-19 er det erfaringen, at skolen i tilfælde af en klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning ofte udskyder undersøgelsen af klassen og alle indsatser, til klassen igen er samlet. Det kan forværre problemerne med mobning. I den digitale undervisning er eleverne en del af et fællesskab, og de dynamikker, der er problematiske i skoletiden, kan sagtens fortsætte i det digitale rum. Klageinstansen oplever også fortsat, at der på mange skoler mangler kendskab til reglerne for en undersøgelse i forbindelse med en klage. Erfaringen er, at skolernes handlingsplaner i mange sager ikke arbejder med de bagvedliggende årsager til mobning, men i stedet primært adresserer de symptomer, der umiddelbart kan ses. Det kan ofte betyde, at der ikke er sammenhæng mellem de problemer, som findes under overfladen, og den løsning som sættes i værk. Skolerne ser derfor problemerne opstå igen og igen i de samme grupperinger.[135]

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2020.

Figur 24: Andel af elever i 4.-9. klasse, som føler sig ensomme, 2014-2020

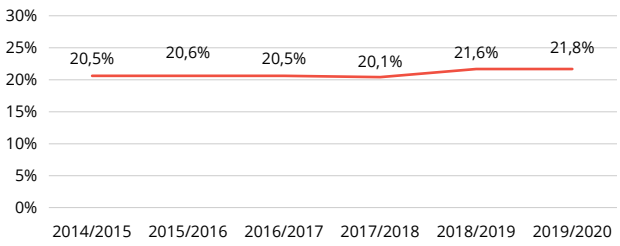

Kilde: Undervisningsministeriet (2020): Elevernes svar på spørgsmålet 'Føler du dig ensom?'. De har svarmuligheder: 'Meget tit', 'Tit', 'En gang imellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. I ovenstående figur er medtaget svarkategorierne 'Meget tit', 'Tit' og 'Engang i mellem'. Tal er fundet på uddannelsesstatistik.dk.

Flere end hver femte elev i 4.-9. klasse føler sig ensom. Det viser den nationale trivselsmåling. Der er sket en lille stigning i andelen af skoleelever i 4.-9. klasse, som føler sig ensomme meget tit, tit eller engang imellem siden skoleåret 2017/2018. Dengang var det 20,1 pct., der følte sig ensom. I 2020 var tallet 21,8 pct. Målingen er foretaget i starten af 2020 og altså før COVID-19 og de første nedlukninger.

Figur 25: Andel af elever i 4.-9. klasse, som føler sig ensomme, fordelt på klassetrin, 2014-2020

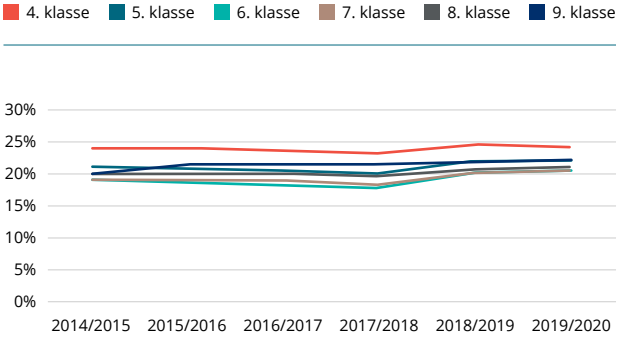

Kilde: Undervisningsministeriet (2020): Elevernes svar på spørgsmålet 'Føler du dig ensom?'. De har svarmuligheder: 'Meget tit', 'Tit', 'En gang imellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. I ovenstående figur er medtaget svarkategorierne 'Meget tit', 'Tit' og 'Engang i mellem.' Tal er fundet på uddannelsesstatistik.dk.

Den nationale trivselsmåling viser, at flest elever i 4. klasse i 2019/2020 føler sig ensomme meget tit, tit eller en gang imellem. Det gælder for 24,1 pct. af eleverne, og der er kun sket et mindre fald sammenlignet med året før, hvor tallet var 24,5 pct. For de andre klassetrin er der sket en lille stigning siden året før. Når det drejer sig om ensomhed, er der meget større lighed mellem de forskellige klassetrin, end når det handler om mobning.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Med de årlige, nationale trivselsmålinger og Skolebørnsundersøgelsen, der udkommer hvert fjerde år, er der dækkende og sammenlignelige data på området, og der kan med rimelig sikkerhed konkluderes på omfang og udviklingen i mobning. I den nationale trivselsundersøgelse bliver der dog ikke spurgt specifikt til digital mobning, og der mangler systematisk viden på dette vigtige område.

Mobning og ensomhed

1.600

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om mobning

15 pct. af disse samtaler handlede om mobning på digitale medier.

Yngre børn fortæller oftere om mobning end de ældre børn

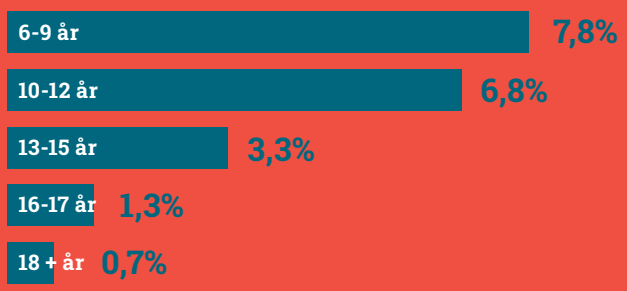

Så meget udgør samtaler om mobning af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Ældre børn fortæller oftere om ensomhed end de yngre børn

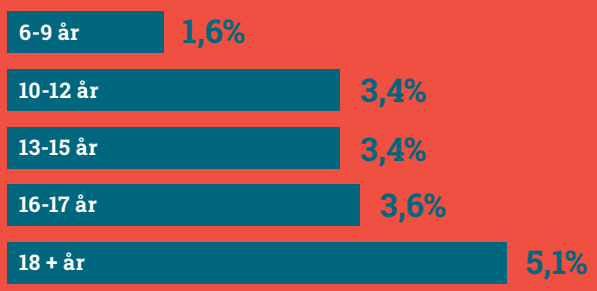

Så meget udgør samtaler om ensomhed af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Jeg bliver ...

... kaldt øgenavne og grimme ting
... blokeret på sociale medier
... filmet, mens de mobber mig
... mobbet med mit udseende
... holdt udenfor i klassen
... slået og skubbet
... drillet med psykisk sygdom
... ydmyget
... sendt beskeder om, at de ville ønske jeg var død

3,9% af drengene og 3,1% af pigerne henvender sig om mobning

3,9% af pigerne og 2,8% af drengene henvender sig om ensomhed

1.800

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om ensomhed

Sygdomsramte familier

Børn af forældre med sygdom trives dårligere og får for sjældent hjælp

Børn med en far eller mor, der er syg, mistrives i langt højere grad end deres jævnaldrende. Flere har lav livstilfredshed, de oplever oftere ensomhed, mobning, har mere skolefravær og klarer sig dårligere i skolen end jævnaldrende, som ikke har en forælder med en sygdom. Flere har også selvskadende adfærd og selvmordstanker. Samtidig viser flere undersøgelser, at børn og unge med sygdomsramte forældre i mange tilfælde ikke får den hjælp og støtte, de har behov for.

Procentvis flere elever i 7.-10. klasse med en far eller mor, der er syg, har lav trivsel. Det gælder særligt elever, der har en forælder med psykisk sygdom. Færre har høj livstilfredshed og højt selvværd, færre synes, at det er nemt at få nye venner, og færre har høj kropstilfredshed. Langt flere elever, der har en forælder med fysisk eller psykisk sygdom, føler sig ensomme, stressede, kede af det, irritable og vrede. Langt flere af disse elever har tilmed haft selvskadende adfærd og selvmordstanker sammenlignet med elever uden forældre med sygdom. Det viser en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed fra 2019.[136]

Dette billede genfindes på BørneTelefonen. En analyse af samtaler på BørneTelefonen fra 2020 viser, at sorg, selvmordstanker og selvskadende adfærd er de tre hyppigste temaer i samtaler med børn og unge om sygdom og dødsfald i familien. Dernæst er det emnerne at være bange, at være angst og at være ensom, som fylder mest i disse samtaler.[137]

Skolegangen er oftere svær for elever, der har en forælder, der er syg. De er oftere bekymrede for fremtiden med hensyn til deres helbred, uddannelse, arbejde, kæreste og børn. Flere føler sig pressede af skolearbejde, og færre vurderer deres faglige niveau som godt. De føler sig oftere ensomme, oplever oftere mobning og har oftere skolefravær.[138]

En ph.d.-afhandling fra 2017 baseret på registerdata viser desuden, at det at vokse op med en forælder, der har en kronisk sygdom, giver øget sandsynlighed for som voksen at være arbejdsløs, være på førtidspension og tjene under 250.000 kr. om året sammenlignet med den øvrige befolkning.[139] En litteraturgennemgang fra 2018 viser, at når et barn mister en forælder, har barnet øget risiko for at udvikle psykiske, fysiske, sociale og faglige udfordringer i livet. Hvor nogle reaktioner på sorgen bliver mindre med tiden, forbliver andre vedvarende.[140]

En ny undersøgelse fra 2020 med særligt fokus på forældre, der har en psykisk sygdom foretaget af 'Spørg Mere', som er et samarbejde mellem Børns Vilkår, Psykiatrifonden og Ole Kirk's Fond, viser samme billede. De børn, som har en forælder med psykisk sygdom, angiver langt oftere, at de har lav livskvalitet sammenlignet med børn, der ikke har sygdomsramte forældre.[141] En registerundersøgelse fra 2016 viser, at hvis man har en far eller mor, der har en psykisk sygdom, er risikoen for selvmordsforsøg dobbelt så stor som hos andre børn og unge. Hvis begge forældre er syge, er risikoen fem gange så stor.[142]

Børn i familier med sygdom og dødsfald mangler ofte hjælp og nogen at tale med

Når så stor en andel af de børn og unge, der lever med alvorlig sygdom i familien, er i mistrivsel, tyder det på, at der er behov for hjælp og støtte. Men ofte sker det ikke. En undersøgelse fra 2020 viser, at 60 pct. af børn og unge med en forælder, der har en psykisk sygdom, ikke har fået tilbudt hjælp og støtte. Ud af disse børn ville 32 pct. gerne have haft

tilbuddet.[143] Samtidig viser en spørgeskemaundersøgelse, som Psykiatrifonden foretog i 2019 blandt 2.156 repræsentativt udvalgte forældre, at syv ud af ti børn, som har en forælder med en psykisk sygdom, ikke får hjælp til at klare sig. Af de forældre, der har angivet, at deres barn ikke har fået hjælp i forbindelse med forælderens psykiske sygdom, angiver 17 pct., at barnet har haft et behov, men 24 pct. angiver, at de ikke ved, om barnet har haft et behov for hjælp. Blandt forældrene, der har en psykisk sygdom, er det 40 pct., som ikke har bedt om hjælp til deres barn.[144] En rundspørge i alle landets kommuner, som Psykiatrifonden foretog i 2019, viser desuden, at ikke alle kommuner tilbyder kvalificeret hjælp og støtte til børn og unge af forældre med psykisk sygdom.[145]

En ny undersøgelse foretaget af Børns Vilkår i samarbejde med Psykiatrifonden og Ole Kirk's Fond viser, at fire ud af ti børn i 7. klasse, som oplyser at have en forælder med psykisk sygdom, ikke har talt med nogen om deres forælders sygdom.[146] Det samme resultat fandt en undersøgelse i 2013 om børn og unge, der er pårørende, efterladte eller selv er syge. Her angiver 41 pct. af respondenterne, at de undlader at vise deres forældre, hvor dårligt de har det. 25 pct. angiver, at det er svært at tale med deres forældre om sygdomssituationen. 17 pct. ville ønske, at deres forældre spurgte mere ind til deres tanker og følelser. Undersøgelsen viser også, at kun 27 pct. af de børn, der er pårørende til et alvorligt sygt familiemedlem, har oplevet, at læger og sygeplejersker har spurgt til, hvordan de har det.[147] Et resultat, der underbygges af en helt ny undersøgelse fra 2021 foretaget af Det Nationale Sorgcenter, som viser, at Sundhedsstyrelsens anbefalinger for, hvordan pårørende børn og unge skal hjælpes, ofte ikke efterleves i praksis på landets hospitaler og i landets kommuner.[148]

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der findes større undersøgelser, som belyser, hvordan det er at være barn i en familie med sygdom. Un-dersøgelserne udgives dog ikke systematisk. Det gør det svært at monitorere, hvordan børn, som oplever sygdom i familien, har det, og om de får den hjælp og støtte, de har behov for.

Mange børn og unge oplever, at en af deres forældre bliver ramt af sygdom og død

I Danmark oplever 40.000 børn og unge i alderen 0-18 år hvert år, at én af deres forældre bliver indlagt med en alvorlig sygdom,[149] og flere end 2.000 børn og unge oplever hvert år at miste én eller begge forældre[150]. Det svarer til, at 3,2 pct. af alle børn under 18 år oplever forældre med alvorlig sygdom.[151] En undersøgelse, som Bedre Psykiatri har fået foretaget i 2020, viser, at ca. 333.000 børn vokser op med en psykisk syg mor eller far. For to ud af tre har det negative konsekvenser for deres trivsel.[152]

Vi anbefaler

- Frontpersonalet skal klædes bedre på til at møde børnene. Det betyder blandt andet, at de ud fra et børneperspektiv skal kunne forklare barnet, hvad forældrenes sygdom betyder.
- I de familier, hvor der er sociale problemer, skal der ske en bedre koordinering mellem regionale og kommunale systemer, så familien og barnet får den rette hjælp på tværs af regionalt og kommunalt regi.

Fakta

Sundhedsstyrelsens anbefalinger for, hvordan pårørende børn og unge skal hjælpes, efterleves ikke i praksis på landets hospitaler og i landets kommuner.

En ny rapport fra 2021 fra Det Nationale Sorgcenter viser, at mange ledere og fagprofessionelle ikke har kendskab til Sundhedsstyrelsens nationale anbefalinger for sundhedspersoners møde med børn og unge som pårørende.

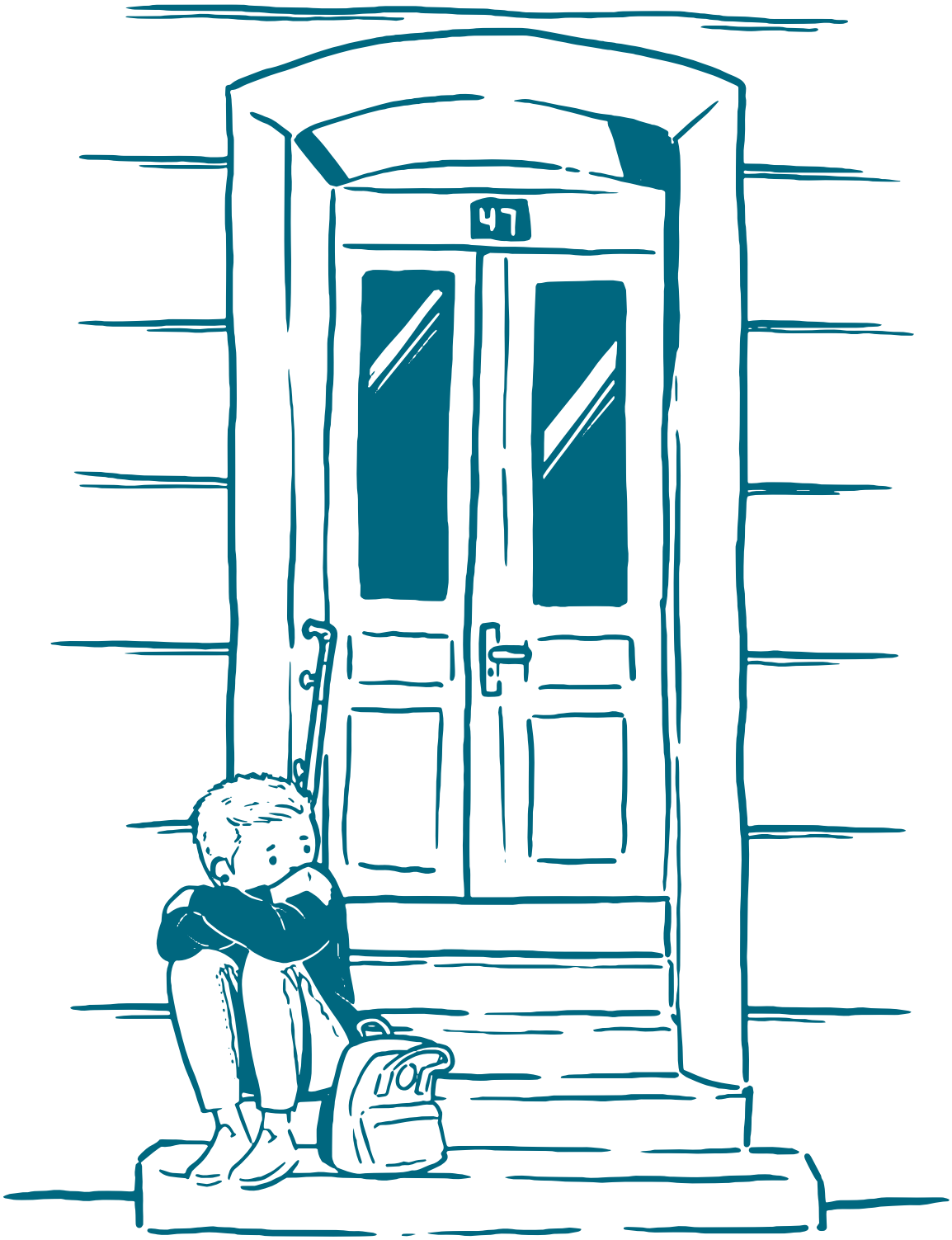
47

“Min far er kronisk syg. Han har været syg i al den tid jeg har været her han er hele tiden træt. Mine forældre er begyndt at skændes fordi min mor bliver frustreret over at han ikke kan hjælpe så meget til her hjemme som han gerne ville, og jeg føler jeg hele tiden bliver nødt til at beskytte ham når der er andre der taler om ham. Jeg syntes det pinligt at have venner på besøg her hjemme når min far altid ligger i sin seng og sover.”

Pige, 13 år

Anbefalingerne handler blandt andet om at afklare, hvorvidt der er børn/unge som pårørende til den alvorligt syge person samt at afklare, i hvilken grad barnet/den unge har behov for støtte og inddragelse. Kun en lille andel af dem, der indgår i undersøgelsen, har angivet, at anbefalingerne er implementeret, og at de dermed har en systematisk arbejdsgang i forhold til at afdække, om der er børn og unge som pårørende samt at informere om støttetilbud. For halvdelen af respondenterne i undersøgelsen var der ikke beskrevne arbejdsgange på arbejdspladsen eller var afsat tid til at afklare, om der var børn og unge som pårørende samt hvilke forhold eller behov, familien havde. Undersøgelsen viser også, at der i mange tilfælde er uklare ansvarsfordelinger i forhold til, hvem der skal afdække, om der er pårørende børn og unge og hvilke behov, de har.

Kilde: Harrsen, K. et al. (2021): Børn og unge som pårørende. Sundhedspersoners møde med pårørende børn og unge til alvorligt syge i det danske sundhedsvæsen. Det Nationale Sorgcenter.

Fakta

Børn med en syg far eller mor har det oftere svært i skolen

Elever på ungdomsuddannelser, hvor en af forældrene er psykisk syg eller fysisk syg med nedsat funktion[153], trives ringere i skolen på de fleste af de målte parametre sammenlignet med elever, der ikke har en syg far eller mor. Procentvis færre elever har overordnet set god skoletrivsel, færre vurderer deres faglige niveau som godt, flere føler sig presset af skolearbejdet, færre kan koncentrere sig, og færre synes, at skolen er et rart sted at være. Særligt elever med en psykisk syg forælder trives ikke i relationen til deres lærere; færre føler, at de kan stole på deres lærere, og at lærerne er gode til at tage hensyn til dem. Hverken elever med en psykisk syg forælder eller en fysisk syg forælder med nedsat funktion trives godt socialt i skolen; for eksempel føler færre sig som en del af fællesskabet, færre laver noget sammen med andre i pauserne, og færre deltager i udflugter og idræt, og langt flere er blevet mobbet. Flere har haft fravær, og i begge grupper bliver sygdom og dét at have været ked af det hyppigst angivet som årsager til fravær.

Kilde: Jørgensen, S. E. et al (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed.

Fakta

Sundhedspersonale har ikke blik for børnene, når forældrene er alvorligt syge

Forskning fra 2017 viser, at sundhedspersonalet undgår at spørge ind til alvorligt syge patienters børn, fordi de er i tvivl om, hvordan de skal tage sådan en samtale. Derfor undgår de emnet. Det kan føre til, at patienter og deres børn ikke

får den nødvendige støtte. Sundhedspersonalet kender ikke anbefalingerne om at inddrage børnene, og de er ikke klædt godt nok på til at anvende dem.[154] En undersøgelse fra 2018 blandt praktiserende læger, som belyser forældre med depression, viser, at 65 pct. af lægerne taler med forældrene om børnenes særlige behov og problemer, mens 39 pct. angiver, at de mangler viden om, hvad forældres depression kan betyde for børnene. 39 pct. fortæller, at de gerne vil have mere viden om emnet. De læger, som mener at have god viden om betydningen af forældres depression, spørger mere end fem gange så ofte ind til børnene, viser undersøgelsen.

Kilde: Hansen, K. et al. (2018): Danish general practitioners' professional attention to children of parents with depression. Dan Med J 2018; 65(7)A5492.; Dencker, A. (2017): Health communication – When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet.

Fakta

Børn af forældre med psykisk sygdom er i øget risiko for selv at udvikle psykisk sygdom

Det er velunderbygget, at børn af forældre med psykisk sygdom er i markant øget risiko for selv at udvikle en psykisk sygdom. Mere end halvdelen vil med tiden selv få psykiske vanskeligheder. Et metastudie blandt næsten 4.000 børn af forældre med alvorlig psykisk sygdom viste, at 55 pct. af børnene selv kom til at lide af en psykisk sygdom, og cirka en tredjedel kom til at lide af en alvorlig psykisk sygdom, defineret som skizofreni, bipolar lidelse og svær og tilbagevendende depression. Risikoen er både diagnosespecifik og generel, idet børn af forældre med en psykisk sygdom også kan komme til at lide af andre sygdomme end deres forældre. Foruden risiko for udvikling af psykisk sygdom, er børn af forældre med en psykisk sygdom også i større risiko for at udvikle misbrug og mistrivsel, ringere intellektuelle og sociale kompetencer, affektiv dysregulering samt adfærdsforstyrrelser. Flere studier har vist, at der kan være en genetisk komponent i forhold til arveligheden af psykisk sygdom. Derudover er miljømæssige påvirkninger, herunder sociale aspekter og familiekontekster, også afgørende faktorer i forhold til udvikling af psykisk sygdom. Forskning har vist, at relationen mellem forælder og barn er den miljømæssige risikofaktor, der bedst forklarer variansen i børns psykologiske problemer.

Kilder: Jørgensen, S. E. et al (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed; Gladstone B. M. et al. (2011): Children's experiences of parental mental illness: A literature review. Early Interven-tion in Psychiatry; Mattejat, F. et al (2008): Kinder psychisch kranker eltern. Deutsches Arzteblatt; Rambøll (2016): Puljen til fremme af samarbejder mellem kommuner og frivillige organisationer viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer for børn og unge i udsatte familier; Rasic, D. et al. (2014): Risk of mental illness in offspring of parents with schizophrenia, bipolar disorder, and major depressive disorder: A meta-analysis of family high-risk studies; Reedtz C. et al. (2019): Identification of children of parents with mental illness: A necessity to provide relevant support. Frontiers in Psychiatry; Reupert, A. E. et al. (2013): Children whose parents have a mental illness: prevalence, need and treatment. The Medical journal of Australia; Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelser til børn og unge. Sundhedsstyrelsen.

Sygdomsramte familier

730

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om fysisk eller psykisk sygdom i familien

Flere af pigerne henvender sig om sygdom og dødsfald i familien

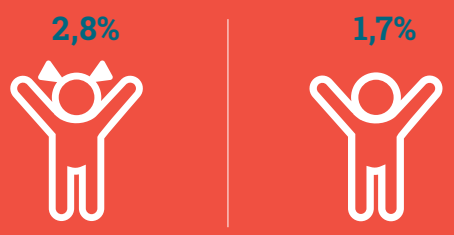

Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Børn i alle aldre henvender sig om sygdom og dødsfald

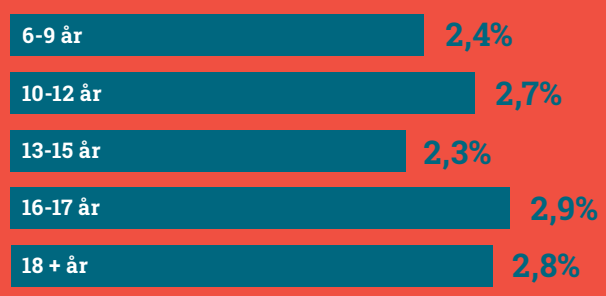

Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Sygdom eller dødsfald i familien er hyppigt forbundet med **følgende temaer**

... forholdet mellem barn og forældre
... sorg
... selvmordstanker / selvmordsforsøg
... selvskadende adfærd
... alkohol- eller stofmisbrug i familien
... forholdet mellem søskende
... angst

570

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om **dødsfald i familien**

Børn i psykiatrien

Mulig sammenhæng mellem COVID-19 og flere henvisninger til udredning i børne- og ungdomspsykiatrien

Tal fra Region Hovedstadens Psykiatri viser, at et rekordhøjt antal børn og unge er blevet henvist til psykiatrisk udredning i 2020. Samtidig fortæller flere behandlingstilbud til børn og unge med psykiske lidelser om en stigende efterspørgsel under COVID-19. Antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien har været kraftigt stigende siden 2010 men har de seneste fire år været nogenlunde stabilt. Antallet af børn og unge, der får stillet en psykiatrisk diagnose er steget kraftigt de seneste ti år.

Udviklingen i coronaåret kommer efter mange år, hvor et stigende antal børn og unge har fået en psykiatrisk diagnose. Fra 2009 til 2019 er der sket en stigning på mere end 50 pct. i antallet af børn og unge med registrerede diagnoser.[155] Der har fra 2010 til 2020 været en stigning i antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien – fra 25.983 i 2010 til 36.287 i 2020. En stigning, der svarer til 40 pct. Fra 2019 til 2020 faldt antallet af børn og unge i psykiatrisk behandling dog en anelse fra 36.584 i 2019.[156] Store stigninger i antallet af børn og unge, der får en diagnose, kan være udtryk for en ændret faglig, sociokulturel eller politisk praksis, og er således ikke nødvendigvis udtryk for en stigning i den reelle sygelighed.[157]

Stigningen skal blandt andet ses i lyset af, at der er sket en gradvis udvidelse af udrednings- og behandlingsrettighederne, og at kapaciteten er blevet udbygget for at nedbringe ventetiderne i børne- og ungdomspsykiatrien. Tal fra Landspatientregistret viser, at ventetiden til børne- og ungdomspsykiatrien er faldet fra et gennemsnit på 77 dage i 2010 til gennemsnitligt 23 dage i 2019. For ti år siden kunne ventetiden på en undersøgelse i børne- ungdomspsykiatrisk regi være op til et år nogle steder i landet. I dag er der udrednings- og behandlingsgaranti, og der er derfor maksimalt en måneds ventetid. Det har betydet, at børne- og ungdomspsykiatrien undersøger og behandler langt flere børn og unge i dag end for ti år siden.[158]

Stigningen kan dog ikke kun tillægges den større kapacitet i psykiatrien. Flere undersøgelser har de seneste år peget på en øget mistrivsel blandt børn og unge.[159] En række klinikere og forskere peger desuden på en større opmærksomhed på børn i psykisk mistrivsel og dermed en bedre opsporing, som en af forklaringerne på den voksende andel af børn og unge, der får en diagnose og efterfølgende behandling i psykiatrien. De peger også på, at klinikerne i dag ved mere om børn og unges psykiske udvikling og over tid har udviklet bedre diagnostik og bedre behandlingstilbud. Der er indikationer af, at antallet af børn og unge, der får en psykiatrisk diagnose har stabiliseret sig over de seneste par år. [160]

Vi anbefaler

- Der er behov for en national strategi mod psykisk mistrivsel. Strategien bør tage afsæt i viden om årsagerne til psykisk mistrivsel blandt børn og unge fra alle de steder, hvor børn og unge har deres hverdag – i familien, daginstitutioner, skoler, fritidsliv, ungdomsuddannelser, videregående uddannelser og det digitale liv. Regeringen bør tage initiativ til at koordinere indsatsen blandt alle de aktører,

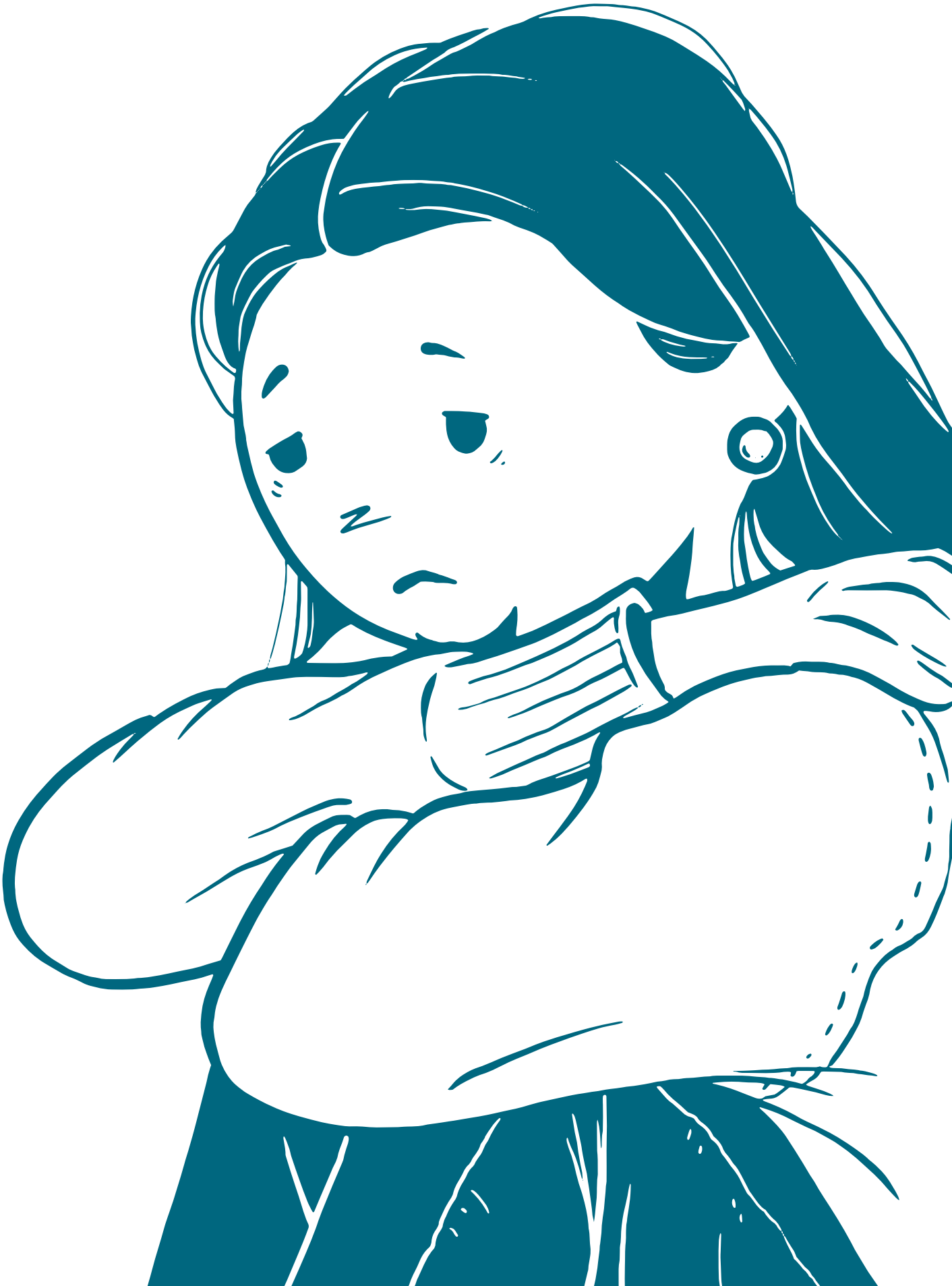

"Jeg kan ikke holde det ud mere og føler at jeg ikke skal være her i denne verden. På et tidspunkt skulle jeg snakke med psykiatri, det gik så dårlig. Jeg var overhovedet ikke i stand til at tale med dem. Jeg spiste ikke noget og fik ikke noget søvn, men psykiatri siger bare at jeg er "normal." Hvad er normalt for dem?? Er det normalt ikke at spise i 1 måned?? Er det normalt at selvskade?? Er det normalt ikke at sove?? Jeg forstår bare ikke, hvorfor folk ikke kan tro på mig. Når jeg virkelig fortæller hvordan jeg har det helt ned fra mit hjerte."

Pige, 13 år

der er i kontakt med børn og unge, hvis man vil tage livtag med psykisk mistrivsel blandt børn og unge.

- Børn og unge med behov for psykiatrisk behandling skal have et relevant tilbud hurtigt, og i alle tilbud skal tvang forsøges undgået.

Fakta

Flere børn og unge er blevet henvist til psykiatrien under COVID-19

Et notat fra Region Hovedstadens Psykiatri viser, at der i 2020 er sket en stigning på 14 pct. i antallet af henvisninger af børn og unge sammenlignet med året før. Ser man udelukkende på andet halvår af 2020, er antallet af henviste børn og unge steget med 24 pct. i forhold til samme periode året inden. Notatet viser, at børnene og de unge henvises på grund af for eksempel tristhed, depression, selvmordstanker, psykose og OCD. Notatet viser også, at størstedelen af dagsindlagte patienter i alderen tre til syv år er indlagt med mistanke om psykose. De psykotiske symptomer bunder ifølge notatet ofte i voldsom angst kombineret med ADHD, autisme eller andre udviklingsforstyrrelser. Den største stigning i antallet af henvisninger ses blandt de 14-17-årige. Flere af dem er ramt af selvmordstanker.[161]

Kilde: Fosgrau, S. S. (2021): "Psykologernes formand om voldsomme symptomer blandt småbørn: »Det her er meget voldsomt og bestemt alarmerende". I Berlingske d. 12. april 2021.

Figur 26: Antal børn og unge i psykiatrien, 2010-2020

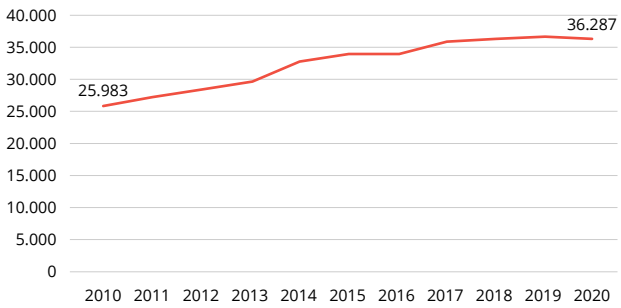

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen (2021): Landspatientregisteret. Antal af patienter på 17 år eller derunder med et eller flere psykiatriske ophold, der har start i opgørelsesåret. Data er trukket pr. årsopgørelse 2021 for landspatientregisteret (LPR2 pr. 29. marts 2021 og LPR3 pr. 10. marts 2021).

Siden 2010 er der sket en stigning i antallet af patienter, der har fået behandling i børne- og ungdomspsykiatrien – fra 25.983 børn og unge i 2010 til 36.584 børn og unge i 2019. I 2020 er antallet faldet en anelse til 36.287 børn og unge. Det svarer til en stigning på 40 pct. fra 2010-2019. Samtidig er der blevet færre børn og unge. I perioden 2010-2020 faldt børnebefolkningen med 4,9 pct.[162]

Figur 27: Antal børn og unge indlagt i psykiatrien og antal indlæggelser, 2010-2020

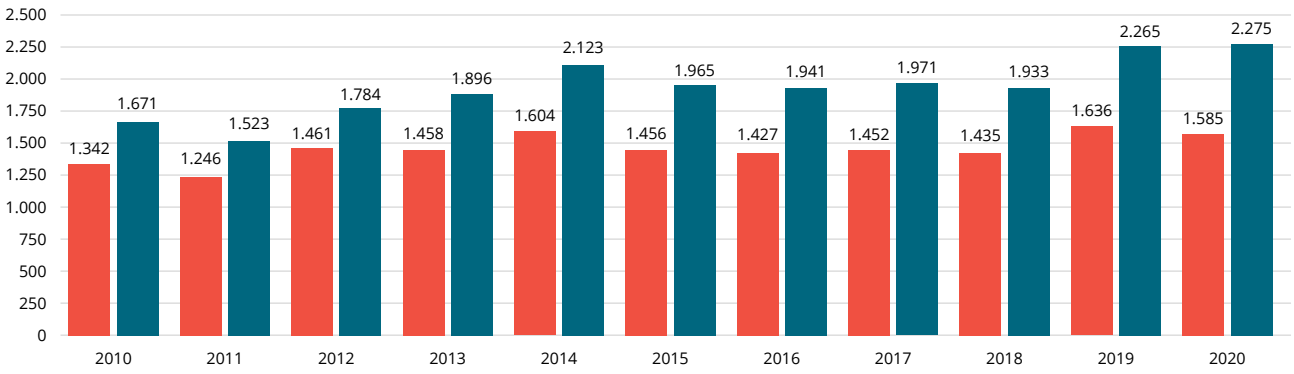

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen (2021): Landspatientregisteret. Antal af patienter på 17 år eller derunder med et eller flere psykiatriske ophold, der har start i opgørelsesåret. Data er trukket pr. årsopgørelse 2021 for landspatientregisteret (LPR2 pr. 29. marts 2021 og LPR3 pr. 10. marts 2021).

Note: Antal indlagte: Antal af patienter på 17 år eller derunder med et eller flere psykiatriske ophold med varighed på 12 timer eller derover, hvor opholdet har start i opgørelsesåret. Antal indlæggelser: Antal ophold hvor patienterne er 17 år eller derunder, med et eller flere psykiatriske ophold med varighed på 12 timer eller derover, hvor opholdet har start i opgørelsesåret.

Antallet af børn og unge indlagt i psykiatrien har været varierende fra år til år i perioden 2010-2020. I 2020 var antallet af indlæggelser på 2.275 og antallet af indlagte var 1.585.

Fakta

Psykiske symptomer blandt børn og unge er udbredte

Omfanget af mentale helbredsproblemer og psykiske sygdomme er udbredt hos danske børn og unge, og omfanget har været stigende de seneste år. Det viser en omfattende kortlægning i en rapport fra Vidensråd for Forebyggelse. Antallet af 10-24-årige, der bliver diagnosticeret med psykisk sygdom som for eksempel angst, depression, spiseforstyrrelse, ADHD eller autisme, er steget i løbet af de seneste 20-30 år. 15 pct. af børn og unge bliver diagnosticeret med en psykisk sygdom, inden de fylder 18 år, og antallet af nye tilfælde er steget for alle sygdomsgrupper. Der ses en stigende forekomst af psykiske symptomer som at være ked af det, ensomhed, stress, søvnproblemer og selvskade. Kortlægningen viser også et stigende forbrug af smertestillende medicin blandt børn og unge, og et faldende antal unge oplever at have høj livskvalitet. Antallet af selvmordsforsøg blandt 10-24-årige er steget, og blandt piger er det tredoblet i løbet af de seneste 20 år.

Kilde: Jeppesen, P. et al. (2020): Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år – Forekomst, udvikling og forebyggelses-muligheder. Vidensråd for Forebyggelse.

Fakta

Nogle børn og unge er i særlig risiko for at udvikle psykiske lidelser

Forskning viser, at nogle grupper af børn og unge er i øget risiko for at udvikle psykiske helbredsproblemer. Det drejer sig blandt andet om:

- børn, der er udsat for omsorgssvigt og overgreb.
- børn med forældre, der lider af psykisk sygdom eller misbrug.
- børn, der vokser op i fattigdom eller er socialt marginaliseret.
- børn, som er flygtninge eller børn af flygtninge, der har haft traumatiserende oplevelser.[163]

En undersøgelse fra 2014 viser, at en større andel af børn og unge med psykiatriske diagnoser kommer fra lavindkomstfamilier, men der er en sket en udvikling de seneste ti år, så den socioøkonomiske baggrund hos børn og unge, der har en psykiatrisk diagnose, i mindre grad adskiller sig fra børn og unge uden diagnoser. Undersøgelsen viser også, at børn og unge, der har en psykiatrisk diagnose, oftere bliver anbragt eller modtager forebyggende foranstaltninger. Det kan både være som følge af deres psykiske problemer eller af helt andre årsager. For eksempel er knap syv pct. af børn og unge med psykiatriske diagnoser

på et tidspunkt i deres liv blevet anbragt uden for hjemmet, mens dette er gældende for knap en pct. af børn og unge uden diagnoser. [164]

Kilder: Due, P. et al. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse; Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed (2020): Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser.

Figur 28: Gennemsnitlig ventetid til børne- og ungdomspsykiatrien, målt i dage, 2010-2019

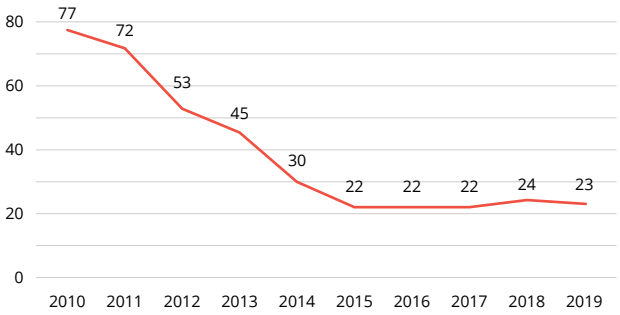

Kilde: Sundheds- og ældreministeriet (2020): Nationale mål for sundhedsvæsenet; Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien.
Note: Der forelægger kun tal fra januar for 2019 i esundhed.dk, og tal for 2019 er derfor ikke baseret på et gennemsnit af alle måneder i året, som det gør sig gældende for resterende år i figuren.

Siden 2010 er den gennemsnitlige ventetid i børne- og ungdomspsykiatrien faldet markant fra 77 dage i 2010 til 23 dage i 2019.[165]

Figur 29: Gennemsnitlig varighed af indlæggelser i børne- og ungdomspsykiatrien opgjort i døgn, 2010-2020

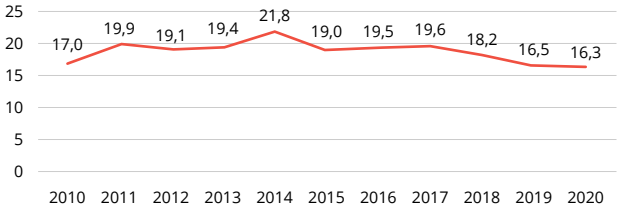

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen (2021): Landspatientregisteret. Antal af patienter på 17 år eller derunder med et eller flere psykiatriske ophold, der har start i opgørelsesåret. Data er trukket pr. årsopgørelse 2021 for landspatientregisteret (LPR2 pr. 29. marts 2021 og LPR3 pr. 10. marts).
Note: Gns. Varighed: Den gennemsnitlige varighed for de psykiatriske indlæggelser.

Den gennemsnitlige varighed for indlæggelser i børne- og ungdomspsykiatrien har varieret de seneste ti år og er siden 2014 faldet fra 21,8 døgn til 16,3 døgn i 2020.

Figur 30: Andel af psykiatriske indlæggelser af børn og unge i alderen 0-24 år, som efterfølges af en akut genindlæggelse, 2010-2018

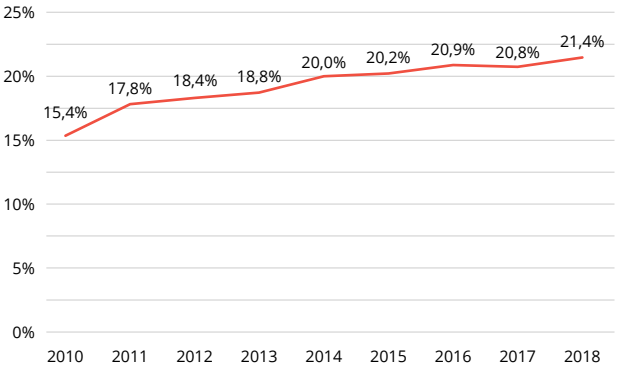

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne.
Note: Der registreres en genindlæggelse, hvis en person indlægges akut inden for 30 dage, efter at vedkommende er blevet udskrevet. En indlæggelse forstås som et sammenhængende sygehusophold af mindst 12 timers varighed. Nyere data er ikke tilgængelig.

Flere end hvert femte barn eller ung under 25 år, som havde haft en indlæggelse i børne- og ungdomspsykiatrien, blev akut genindlagt i børne- og ungdomspsykiatrien i 2018. Andelen af genindlæggelser blandt 0-24-årige i børne- og ungdomspsykiatrien er steget i perioden 2010-2018. I 2010 blev 15,4 pct. af indlæggelserne efterfulgt af en akut genindlæggelse inden for 30 dage, mens det samme gjaldt for 21,4 pct. i 2018. Der eksisterer ikke nyere data.

Fakta

Færre unge med psykisk sygdom er i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse

På landsplan er omkring 60 pct. af unge med psykisk sygdom enten i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse. Til sammenligning gælder det for mere end 80 pct. af alle unge. Tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse varierer betydeligt på tværs af diagnoser. Omkring en tredjedel af unge med skizofreni er i gang med en uddannelse eller i job, mens det gælder for ca. 80 pct. af unge med spiseforstyrrelser.

Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018): Tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse blandt unge med psykisk sygdom

Figur 31: Antal børn og unge, der udsættes for tvang og antal tvangsforanstaltninger, 2010-2019

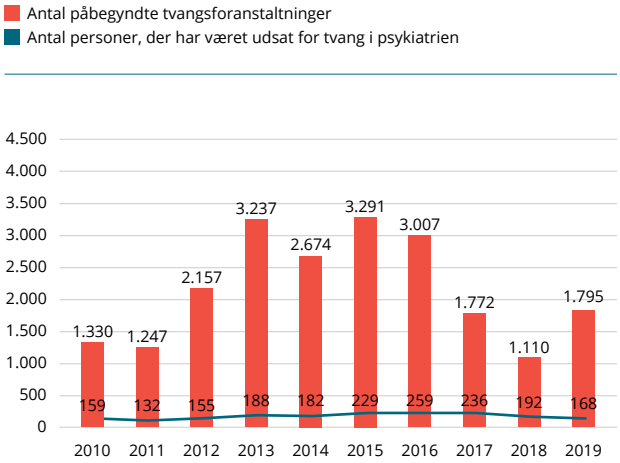

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien

Siden 2010 har der været store udsving i både antallet af påbegyndte tvangsforanstaltninger og antallet af personer, der har været udsat for tvang. I 2019 skete der 1.795 påbegyndte tvangsforanstaltninger over for 168 børn og unge i psykiatrien. I perioden 2010-2018 er det samlede antal patienter i børne- og ungdomspsykiatrien steget med 57 pct. Færre patienter udsættes altså for tvangsforanstaltninger.

Fakta

Børn og unge i psykiatrien: Tvang er det værste

Mange børn og unge oplever tvang som det værste ved at være indlagt. Det viser en undersøgelse, som Børnerådet gennemførte i 2013. Undersøgelsen viser desuden, at børn og unge, som har været indlagt i børne- og ungdomspsykiatrien, ikke føler, at de bliver inddraget nok i de beslutninger, der bliver taget om dem under deres indlæggelse. De oplever også, at de ikke informeres tilstrækkeligt om deres rettigheder. Manglende information er især et problem i forbindelse med anvendelse af tvang.

Kilde: Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Data fra Sundhedsdatastyrelsen opdateres løbende, hvilket gør det muligt at følge udviklingen over tid. Der mangler viden om effekt og kvalitet af psykiatrisk behandling af børn og unge.

Psykisk mistrivsel

10.100

Hver femte samtale på BørneTelefonen handlede om psykisk mistrivsel i 2020

Dobbelt så mange af pigerne som af drengene taler om psykisk mistrivsel

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Psykisk mistrivsel fylder mere jo ældre børnene er

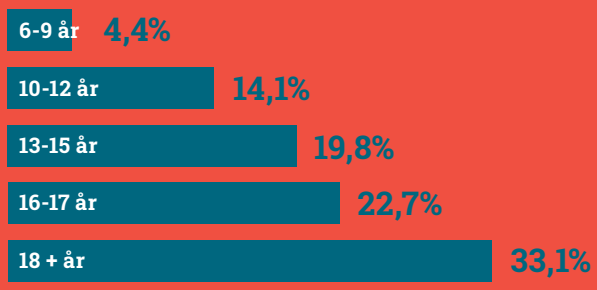

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Selvmordstanker og selvmords-forsøg er de temaer der fylder mest

Så meget udgør de forskellige emner relateret til psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen.

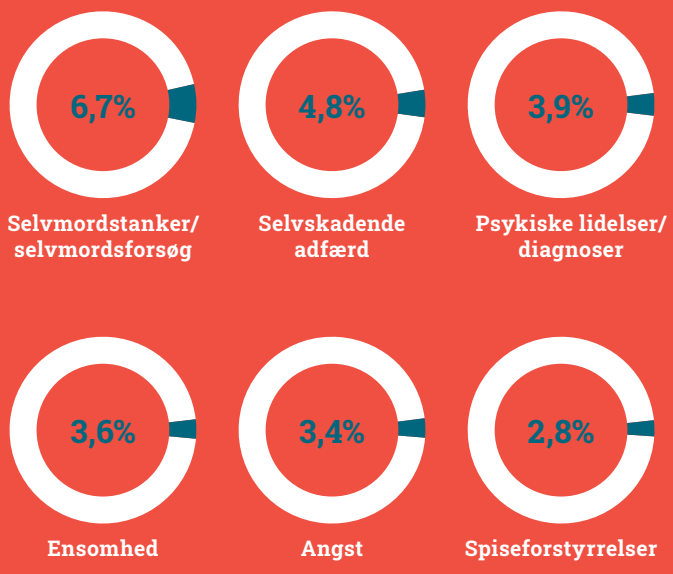

En større andel af piger end af drenge fortæller om selvmordstanker

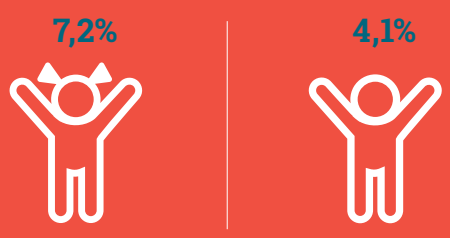

Så meget udgør samtaler om selvmordstanker/ selvmordsforsøg af alle samtaler på Børne-Telefonen med henholdsvis piger og drenge.

Jo ældre børnene er, desto flere fortæller om selvmordstanker

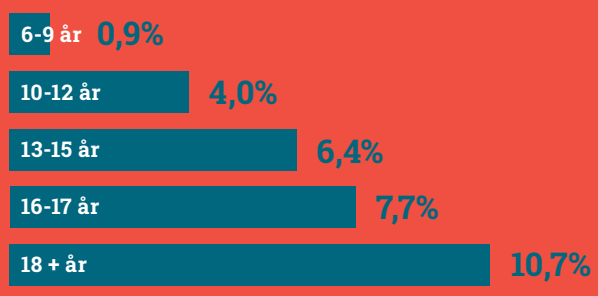

Så meget udgør samtaler om selvmordstanker/ selvmordsforsøg af alle samtaler på Børne-Telefonen inden for den givne aldersgruppe.

Sagsbehandling af børnesager

Socialrådgivere har haft mindre kontakt til udsatte børn og unge under COVID-19

Coronakrisen har begrænset kontakten mellem socialrådgivere og udsatte børn og unge. Unge, der har en hyppig kontakt med deres sagsbehandler oplever en højere grad af inddragelse i egen sag. Tal fra 2021 viser, at det fortsat halter med børneinddragelsen, og fire ud af ti har ikke haft den lovpligtige børnesamtale forud for afgørelsen i deres sag.

Hovedparten af socialrådgivere i børne- og familieafdelinger over hele landet har ikke haft lige så meget kontakt til børn og unge under COVID-19, sammenlignet med tidligere. Det viser en undersøgelse fra Københavns Professionshøjskole, hvor 360 socialrådgivere i børne- og familieafdelinger i 82 kommuner har deltaget. Her svarer 55 pct., at de har haft mindre kontakt til børn og unge end før COVID-19. 33 pct. har haft den samme kontakt, og ni pct. angiver, at de har haft mere kontakt end før COVID-19.[166]

Det kan have store konsekvenser, hvis et barn ikke får den støtte og hjælp, der er behov for. Og der er børn og unge i Danmark, som udsættes for overgreb og omsorgssvigt uden at få den rette hjælp fra myndighederne. Det er erfaringen fra over 4.400 sager, hvor en bisidder fra Børns Vilkår har bisiddet et barn i deres sag.

Børneinddragelse, børnefaglige undersøgelser, handleplaner og opfølgning er lovbestemte elementer i sagsbehandlingen, som skal understøtte afgørelser og sikre, at der sættes retning for tiltag, så barnet får den rette hjælp. Når kommunerne undlader disse sagsbehandlingsskridt, er det en lovovertrædelse, og det øger risikoen for, at barnet ikke får den rette hjælp til at blive sikret trivsel og udvikling.

Mange børn inddrages ikke i egen sag

Børn og unge skal inddrages i deres egen sag. Det er for ofte ikke tilfældet. Det er lovpligtigt at afholde en børnesamtale i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse – og igen forud for en afgørelse i en børnesag. Ankestyrelsens undersøgelse "Børnesagsbarometret"[167] fra 2021 viser, at der i 95 pct. af børnefaglige undersøgelser er afholdt en børnesamtale – og har dermed opfyldt lovkravet.[168] Når det handler om den børnesamtale, som skal finde sted forud for afgørelse i en børnesag, er den lovpligtige børnesamtale ikke blevet afholdt i 39 pct. af sagerne.[169]

Inddragelse af barnet i alle faser af en børnesag bør være en hjørnesten i sagsbehandlingen. Ifølge FN's Børnekonvention har alle børn ret til at blive hørt i forhold, der angår dem selv. Disse principper er indarbejdet i serviceloven[170], og i såvel Barnets Reform fra 2011 og den seneste reform Børnene Først er børneinddragelse vigtigt. Men der er stadig mange udsatte børn og unge, der ikke bliver inddraget forud for valg af anbringelsessted. Den seneste undersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af anbragte børn og unge peger på, at kun 27 pct. oplever at blive taget med på råd inden beslutningen om anbringelsessted, og andelen ser ud til at være faldet inden for de seneste år.[171]

Inddrages børn ikke i forbindelse med en anbringelse eller anden foranstaltning, kan det have negative konsekvenser for børnene. Erfaringen fra bisidderordningen i Børns Vilkår er, at børnene kan blive frustrerede og desillusionerede og miste tilliden til, at myndighederne kan og vil hjælpe dem. De kan få en generel mistillid til samfundet, som kan følge dem ind i voksenlivet. [172] Forskning viser desuden, at chancen for en succesfuld anbringelse bliver større, når barnet bliver inddraget og dermed har mulighed for at få en bedre forståelse for og større accept af, hvad der skal ske.[173] Erfaringen fra Børns Vilkårs bisidderordning er at det rigtige match mellem barnet og anbringelsesstedet er afgørende for at opnå en succesfuld anbringelse, men at

Flere børn og unge anbringes uden samtykke

Andelen af anbringelser af børn og unge, som sker uden samtykke fra forældrene, har været stigende i perioden 2011-2019 fra 11,9 pct. i 2011 til 19,3 pct. i 2019. I 2011 blev der foretaget 1.782 anbringelser uden samtykke, hvor antallet i 2019 var 2.624. Det svarer til en stigning på 47 pct. I samme periode er det samlede antal anbringelser faldet fra 14.969 i 2011 til 13.599 i 2019.

Figur 32: Andelen af anbringelser af børn, som sker uden samtykke, 2011-2019

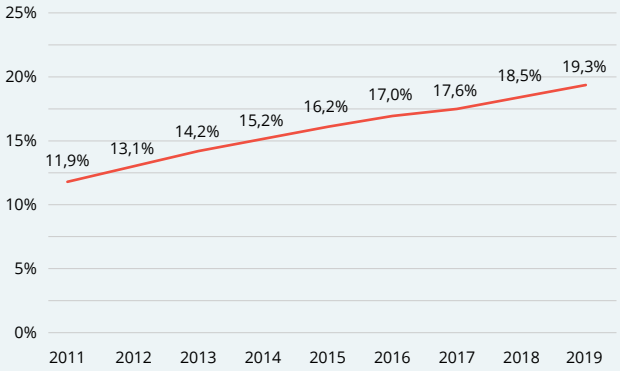

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, BU04A.[178]

Hvorfor anbringes flere børn uden samtykke?

Ankestyrelsen har undersøgt årsagerne til stigningen i andelen af anbringelser, som bliver foretaget uden samtykke fra forældrene. Undersøgelsen peger blandt andet på følgende forklaringer på stigningen:

- Et øget fokus på at anbringe børn tidligere. Oplevelsen er, at forældre generelt har sværere ved at give deres samtykke, når der er tale om helt små eller yngre børn, som skal anbringes, fordi de ikke oplever, at de har fået en reel chance for selv at tage sig af barnet.
- En skærpelse af kommunernes vurdering af, hvornår der er tale om informeret samtykke. Det betyder, at der nu findes flere sager, hvor kommunerne vurderer, at forældrene ikke er i stand til at give samtykke.
- Et øget fokus på at informere forældrene om rettigheder, og hvad det betyder at blive anbragt med og uden samtykke.
- At kommunerne har færre ressourcer og derfor håndterer sagerne på så sent et tidspunkt, at der ikke er mulighed for at forebygge med støtteforanstaltninger.

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen.[179]

"Jeg har været anbragt på opholdssted i knap 1,5 år nu. Det er et forfærdeligt sted at være, fordi personalet ikke holder de aftaler, som man laver med dem. Derudover føler jeg ikke, at jeg bliver lyttet til og bliver taget alvorligt. Kommunen lytter heller ikke til mig."

Pige, 13 år

dette ikke altid prioriteres.En ny undersøgelse fra 2021, som Ankestyrelsen har foretaget, viser, at processen med at finde frem til et konkret tilbud er vanskelig og ressourcekrævende for kommunerne. At vælge det rette tilbud kræver indgående indsigt i det konkrete tilbud og gruppen af børn og unge, der er anbragt på stedet. Derudover oplever kommunerne, at der ikke altid er ledige pladser på de relevante tilbud, og det kan være en udfordring at finde et tilbud, der har ekspertise i flere af barnets udfordringer. Derfor må sagsbehandlerne foretage en skarp prioritering af, hvilke af barnets eller den unges støttebehov, det er væsentligst, at opholdsstedet eller døgninstitutionen arbejder med først.[174]

Der mangler kontinuitet i anbringelserne

Mange børn og unge, der anbringes, oplever ustabilitet i deres anbringelsesforløb, når de for eksempel bliver flyttet fra den plejefamilie eller institution, hvor de bor. Ustabiliteten ser ud til at være steget. En undersøgelse fra 2018 viser, at ud af de børn, der havde været på deres anbringelsessted i to år eller mindre, og hvor det ikke var deres første anbringelsessted, havde 62 pct. oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var den oprindelige plan. I 2014 viste en sammenlignelig undersøgelse, at det var tilfældet for 49 pct.[175]

En evaluering af de regler i Barnets Reform, der trådte i kraft i 2011, og som havde til formål at skabe større kontinuitet og stabilitet for anbragte børn og unge, viser, at kommunerne sjældent anvender reglerne i praksis.[176] Kontinuitet i anbringelsen var et af hovedfokuspunkterne i Barnets Reform[177], men det tyder på, at ambitionen ikke er indfriet.

Vi anbefaler

- Det specialiserede børne- og ungeområde har brug for et fagligt og ledelsesmæssigt løft med fokus på kvalitet, kontinuitet og reel inddragelse af barnet i sin egen sag.
- Kommunerne skal sikre sagsbehandlerne den fornødne tid til arbejdet med børnesager.
- Der er behov for mere viden om effekten af forskellige indsatser på det specialiserede børne- og ungeområde.

Fakta

De fleste socialrådgivere i børne- og familieafdelinger har haft mindre kontakt til børn og unge under COVID-19, og mange regner med, at der vil komme flere sager efter nedlukning

De fleste socialrådgivere i børne- og familieafdelinger har under COVID-19 haft mindre kontakt til børn og unge end tidligere. Det gælder for 55 pct., viser en undersøgelse fra Københavns Professionshøjskole, hvor 360 socialrådgivere i børne- og familieafdelinger i 82 kommuner har deltaget. Der

er 33 pct., som har haft samme kontakt, og ni pct. angiver, at de har haft mere kontakt end før.[180] Næsten halvdelen af socialrådgiverne – 48 pct. – regner med, at der vil komme flere sager som følge af underretninger efter nedlukningen. 38 pct. forventer ikke, at der kommer flere sager efter nedlukningen.

En af respondenterne i undersøgelsen udtaler: "Jeg er slet ikke i tvivl om, at der kommer flere sager. Dels har de familier, jeg arbejder med, fået det væsentlig dårligere i denne periode, og det viser sig meget tydeligt på nuværende tidspunkt. Jeg oplever børn og unge og forældre, der nu reagerer voldsomt på krisen. Desuden er jeg en del af en åben anonym rådgivning (servicelovens § 11.2), hvor vi har haft mange henvendelser fra den almindelige borger, som er ramt af krisen – familier, som vi normalt ikke vil møde i familiebehandlingen jf. servicelovens § 52.3.3, men som nu er i risikogruppen for at blive en sag i forvaltningen."

Kilde: Ebsen, F. & Petersen, M. (Foråret 2020): Socialrådgiveres erfaringer under COVID-19. Københavns Professionshøjskole.

Figur 33: Andelen af børn, der er anbragt, som blev taget med på råd inden beslutning om anbringelsessted, 2014, 2016 og 2018

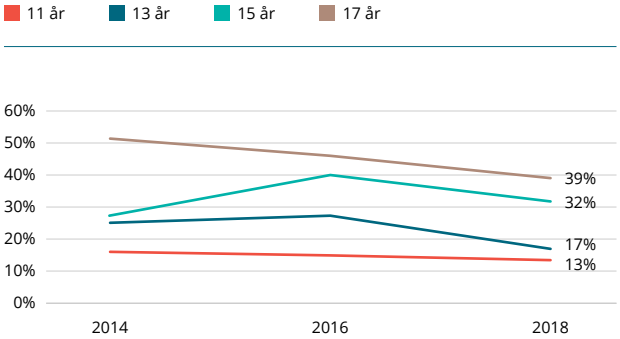

Kilder: Lausten M. et al. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ottosen; Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.[181] Undersøgelsen Anbragte børn og unges trivsel 2020 er blevet forsinket pga. COVID-19, men den er i gang.

Tre sammenlignelige undersøgelser fra henholdsvis 2014, 2016 og 2018, som er baseret på et repræsentativt udsnit af anbragte børn og unge, viser, at der fra 2016 til 2018 er sket et fald i andelen af anbragte børn og unge, der oplever, at de blev taget med på råd, inden beslutningen om anbringelsessted blev truffet. Undersøgelserne viser, at i både 2014 og 2016 oplevede i gennemsnit 35 pct. af de anbragte børn, at de var blevet taget med på råd forud for anbringelsen. I 2018 var den gennemsnitlige andel faldet til 27 pct. Jo ældre børn er, desto oftere oplever de, at de bliver taget med på råd.

Figur 34: Andelen af sager, hvor der er afholdt en børnesamtale i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse, 2019-2021

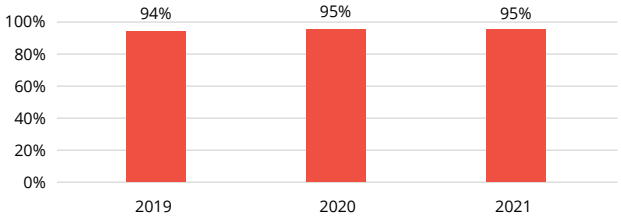

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021. Opgørelsen er baseret på 461 sager.
Note: Opgørelsen fra 2019 er baseret på 137 sager, og opgørelsen fra 2020 er baseret på 438 sager.

I Ankestyrelsens undersøgelse fra 2021 overholdt kommunerne i 95 pct. af sagerne lovkravet om at afholde en samtale med barnet som led i børnefaglige undersøgelse - samme niveau, som i undersøgelsen fra 2020. I pilotundersøgelsen fra 2019 blev dette lovkrav overholdt i 94 pct. af de gennemgåede sager.

Figur 35: Andelen af sager, hvor lovkravet om en børnesamtale forud for afgørelsen i en børnesag er overholdt, 2019-2021

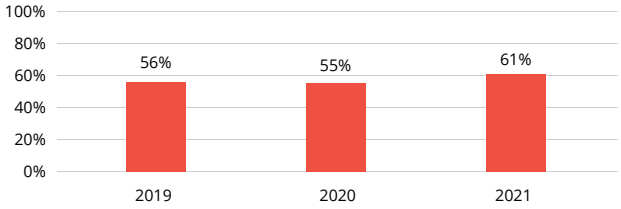

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021.
Note: Opgørelsen fra 2021 er baseret på 699 sager, opgørelsen fra 2019 er baseret på 226 sager, og opgørelsen fra 2020 er baseret på 717 sager.

I Ankestyrelsens undersøgelse fra 2021 overholdt kommunerne i 61 pct. af sagerne lovkravet om at afholde en børnesamtale forud for afgørelsen i en børnesag, hvor de taler med barnet om den påtænkte foranstaltning eller anbringelse. I undersøgelsen fra 2020 var andelen 55 pct. I pilotundersøgelsen fra 2019 blev lovkravet overholdt i 56 pct. af de gennemgåede sager.[182]

Fakta

De mest udsatte unge føler sig mindst inddraget i sagsbehandlingen

Unge, der trives dårligt psykisk, eller som har en psykiatrisk diagnose, føler sig sjældnere inddraget i behandlingen af

deres sag end andre unge. Det viser en rapport fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, der undersøger, hvorvidt udsatte unge oplever at blive inddraget i vigtige beslutninger om deres liv, når deres sag skal behandles i kommunerne. Her ses det, at jo flere trivselsudfordringer, de unge har, desto mindre oplever de at blive inddraget i deres egen sagsbehandling. Rapporten beskriver dog, at mange unge føler sig informerede og inddragede i sagsbehandlingsprocessen, ligesom de oplever at have en god og tillidsfuld relation til deres sagsbehandler. Undersøgelsens resultater viser en tendens til, at drenge oplever at være mere inddraget end piger, og at de ældste unge (14-17-årige) føler sig inddraget i højere grad end de yngre (12-13-årige). Derudover ses det, at der er en sammenhæng mellem, hvilken foranstaltning den unge modtager, og hvorvidt de føler sig inddraget. Her ses det nemlig, at unge i familiepleje oplever en større inddragelse end de unge, der er anbragt på institution. Desuden ses – ikke overraskende – en sammenhæng mellem unges kontakt til sagsbehandleren og oplevelsen af at blive inddraget i egen sag. Her oplever unge med hyppig kontakt med sagsbehandleren en højere grad af inddragelse. Rapportens datagrundlag baserer sig på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse udført i sommeren 2019 blandt ca. 2.300 unge i alderen 12-17 år. Undersøgelsens unge er enten anbragt i familiepleje, på institution eller har en kontaktperson som forebyggende foranstaltning.

Kilde: Kloppenborg, H. K. & Lausten, M. (2020): Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Fakta

Kommuner bruger sjældent kontinuitetsregler i forbindelse med anbringelsesforløb, og flere oplever ustabilitet i anbringelsen

Børn, som er anbragt uden for hjemmet, oplever i markant højere grad end tidligere ustabilitet i deres anbringelse. Det viser en undersøgelse af anbragte børn og unges trivsel fra 2018. Ud af de børn, der dette år havde været på deres anbringelsessted i to år eller mindre, og hvor de fortalte, at det ikke var deres første opholdssted,[183] havde 62 pct. oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var planen. I 2014 var det tilfældet for 49 pct. En undersøgelse foretaget af Ankestyrelsen i 2018 viser, at de fleste skift i anbringelser sker fra institution til plejefamilie eller fra plejefamilie til institution. Mange skift i anbringelser sker hurtigt efter, at barnet er blevet anbragt første gang, for eksempel hvis kommunen fjerner barnet akut. Mange skift sker, fordi barnets behov ændres, for eksempel hvis barnet bliver behandlingskrævende. Det sikres blandt andet ved at have et godt kendskab til barnets behov og anbringelsesstedets kompetencer. Samarbejdet mellem kommuner, plejefamilier og den biologiske familie er afgørende for, at en anbringelse bliver vellykket.

Som led i Barnets Reform vedtog Folketinget i 2009 nye regler med det formål at skabe større kontinuitet og stabilitet for anbragte børn og unge. Det vedtog man blandt andet, fordi mange af de børn og unge, der anbringes, kommer fra turbulente levevilkår, som ofte fortsætter med anbringelsesforløb præget af stor udskiftning i relationer og miljøer. De nye regler, som skal skabe større kontinuitet i anbragte børns liv, bliver dog kun sjældent brugt i praksis, viser en 10-årig evaluering af reglerne om kontinuitet i Barnets Reform, som er udført af VIVE. Her konstateres det, at det er vanskeligt at finde dokumentation for, at kontinuitetsreglerne bidrager til større stabilitet og trivsel i anbragte børns anbringelsesforløb. Rapporten konkluderer, at over halvdelen af landets kommuner ikke har brugt reglerne, syv år efter de trådte i kraft. Det skyldes dels, at kommunerne er usikre på, hvilket grundlag der kræves for at gøre brug af reglerne, dels at brugen af reglerne kan skabe konflikter med forældrene og forværre samarbejdet med dem. Undersøgelsen peger på, at der er behov for en stærkere viden om reglerne i kommunerne samt en afklaring af, hvornår de er hensigtsmæssige at tage i brug. Evalueringen baserer sig på registerdata, data fra en spørgeskemaundersøgelse blandt børn, hvor kommunen har besluttet at anvende regler fra Barnets Reform, samt interviews med 21 kommunale socialrådgivere og ni forældre, hvis barn er anbragt uden for hjemmet uden samtykke.

Kilder: Frederiksen, S. & Hestbæk, A. (2021): Kontinuitet i anbringelser -slutrapport fra evalueringen af regler om kontinuitet i Barnets Reform. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018; Ankestyrelsen (2018): Kontinuitet i anbringelser. Maj 2018.

Figur 36: Andelen af sager om anbringelse af børn, hvor der er udarbejdet en handleplan, 2019-2021

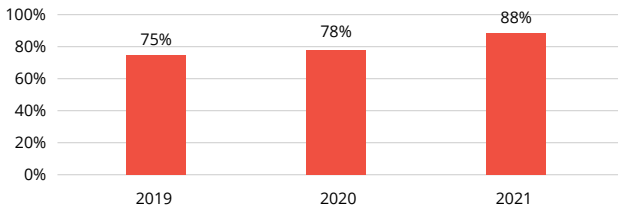

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021. Opgørelsen er baseret på 279 sager om anbringelse.
Note: Opgørelsen fra 2019 er baseret på 228 sager, og opgørelsen i 2020 er baseret på 735 sager om foranstaltninger.

I 12 pct. af sagerne om anbringelse af børn er der i 2021 ikke udarbejdet en handleplan, som loven foreskriver. Det viser Ankestyrelsens Børnesagsbarometer for 2021.

I Børnesagsbarometer-undersøgelsen fra 2020 baseret på 735 sager var der udarbejdet en handleplan i 78 pct. af sagerne. Børnebarometerets pilotundersøgelse i 2019, baseret på 228 sager, viste, at der var udarbejdet en handleplan i 75 pct. af sagerne. En undersøgelse i 2012,[184] baseret på 104 sager, viste, at der var udarbejdet en handleplan i 78 pct. af sagerne, og en undersøgelse fra 2011[185] viste på baggrund af 121 sager, at der var udarbejdet en handleplan i 70 pct. af sagerne.[186]

Ankestyrelsen undersøgte i 2019 kommunernes brug af handleplaner for anbragte børn og unge, efter Ombudsmanden havde rettet kritik mod praksis i en række kommuner. Undersøgelsen fandt, at der var udarbejdet en handleplan i de fleste af de 225 sager, som undersøgelsen gennemgår. Men kvaliteten og brugen af handleplanerne er i en del tilfælde mangelfulde. Undersøgelsen viser, at handleplanerne ofte bliver udarbejdet for sent – og sjældent, inden der træffes afgørelse om en foranstaltning. Der er eksempler på, at kommunerne ikke bruger handleplanen løbende, og at ændringer i barnets forhold ikke er taget med i revideringen af handleplanen.[187]

Figur 37: Andelen af underretninger, hvor kommunen har vurderet sagen inden for fristen på 24 timer, 2019-2021

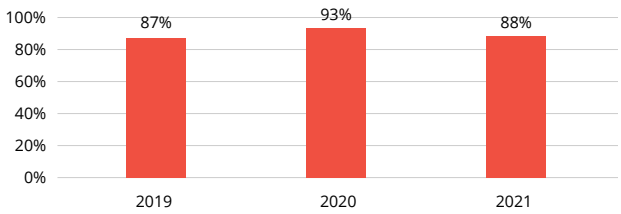

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021. Opgørelsen er baseret på 863 underretninger.
Note: Opgørelsen fra 2019 er baseret på 248 underretninger, mens opgørelsen fra 2020 er baseret på 801 underretninger.

I undersøgelsen fra 2021 vurderer kommunerne underretningerne inden for tidsfristen på 24 timer i 88 pct. af sagerne. I undersøgelsen fra 2020 vurderede de deltagende kommuner 93 pct. af underretningerne inden for fristen, og i undersøgelsen fra 2019 vurderede kommunerne 87 pct. af underretningerne inden for fristen.

Figur 38: Andelen af sager, hvor den børnefaglige undersøgelse er afsluttet inden for fristen på fire måneder, 2019-2021

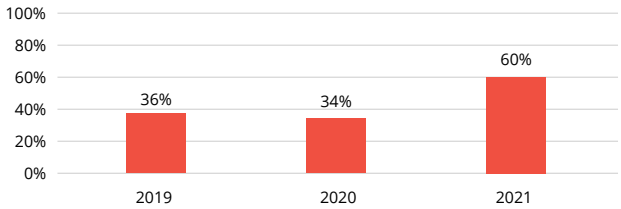

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021. Opgørelsen er baseret på 367 sager.
Note: Opgørelsen fra 2019 er baseret på 100 sager, og opgørelsen fra 2020 er baseret på 330 sager.

Tidsfristen på fire måneder for at udarbejde en børnefaglig undersøgelse blev i undersøgelsen for 2021 overholdt i 60 pct. af sagerne, hvor det i undersøgelsen for 2020 gjorde sig gældende for 34 pct. af sagerne. I 2019 var det tilfældet for 36 pct. af sagerne.

Figur 39: Andelen af sager, hvor der er foretaget de to årlige, lovpligtige personrettede tilsyn, 2019-2021

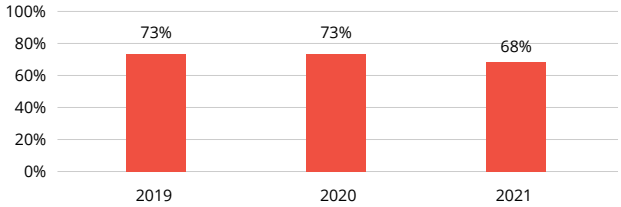

Kilde: Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021. Opgørelsen er baseret på 74 sager..
Note: Opgørelsen fra 2019 er baseret på 33 sager, og opgørelsen fra 2020 er baseret på 101 sager.

Ankestyrelsens Børnesagsbarometer fra 2021 viser, at der i 32 pct. af 74 gennemgåede sager om anbringelse ikke blev foretaget tilsyn efter reglerne. Ankestyrelsen vurderer, at datagrundlaget er for lille til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager inden for de udvalgte sagstyper i de deltagende kommuner. Opgørelsen fra 2019 er kun baseret på 33 sager, og generaliserbarheden her er endnu svagere. I en velfærdsundersøgelse fra 2014 foretaget af Ankestyrelsen fremgik det, at 39 pct. af de 340 plejefamilier, der indgik i undersøgelsen, ikke havde oplevet, at deres plejebarn havde fået personrettet tilsyn to gange i 2013.[188] Tal fra 2011 viser, at det her drejede sig om 54 pct. af sagerne.

Fakta

Anbragte unge har sværere forudsætninger for voksenlivet

Anbragte unge har dårligere psykisk sundhed, svagere uddannelsesbaggrund og beskæftigelsesmuligheder end deres ikke-anbragte jævnaldrende. Det viser en rapport fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, der sætter fokus på tidligere anbragtes vej ind i voksenlivet. Her ses det, hvordan de tidligere anbragte unge går voksenlivet i møde med langt dårligere forudsætninger, både hvad angår støtte, netværk, uddannelse og beskæftigelse og psykisk og fysisk trivsel. Undersøgelsen finder desuden en markant overhyppighed af psykiatriske diagnoser. Knap halvdelen af de tidligere anbragte unge har en psykiatrisk diagnose, mens det kun er tilfældet for seks pct. af andre unge. Derudover tegner der sig et billede af, at den tredjedel unge, som er anbragt i en sen alder, har massive problemer. For denne gruppe ses en høj frekvens på risiko- og udsathedsparametre som selvskade, selvmordsforsøg, vold og misbrugsproblemer, ligesom det for disse unge gælder, at to ud af tre ikke er under uddannelse. Rapportens datagrundlag baserer sig på 1.189 besvarelser fra fjerde dataindsamling i en forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995 samt VIVEs forløbsundersøgelse af børn født i 1995 og Danmarks Statistiks registerdata.

Kilde: Lausten, M. & Frederiksen, S. & Olsen, R. F. (2020): Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Fakta

Markant flere anbragte forsøger selvmord, og flere af pigerne udsættes for seksuelle krænkelser

28 pct. af de børn, der er eller har været anbragt uden for hjemmet, har forsøgt selvmord. Det viser et notat fra 2017, udarbejdet af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.[189] Notatet viser også, at 40 pct. af de nuværende og tidligere anbragte piger har forsøgt selvmord mod 16 pct. af drengene. Til sammenligning er andelen for øvrige unge henholdsvis syv pct. for piger og tre pct. for drenge. Notatet viser også, at flere tidligere og nuværende anbragte piger bliver udsat for en seksuel krænkelse end unge i øvrigt. Det gælder for 34 pct. af de nuværende eller tidligere anbragte piger i undersøgelsen og for seks pct. af unge piger i øvrigt i en sammenlignelig undersøgelse.

Kilde: Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat – Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

I 2019 besluttede partierne bag satspuljeaftalen at følge kommunernes sagsbehandling på børneområdet tættere. Det skete ud fra den betragtning, at et solidt vidensgrundlag er en forudsætning for at kunne sætte ind mod fejl i sagsbehandlingen. Statsrevisorerne kritiserede i deres 'Beretning om anbragte børn' fra 2016, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholder lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser.[190] Aftalen har resulteret i, at den løbende dokumentation af, hvorvidt sagsbehandlingsprocedurer lever op til loven, er forbedret markant. Der er stadig behov for mere viden om kvaliteten af sagsbehandlingen og om effekten af forskellige indsatser målrettet udsatte børn og unge.[191]

Problemer med myndighederne

1.100

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Familieretshuset.

236 børn fik en bisidder i forbindelse med en sag i Familieretshuset. En stigning på 40 pct. siden 2019.

4.462

Børn har Børns Vilkår bisiddet siden 2008.

Lidt flere af pigerne henvender sig om problemer med myndighederne

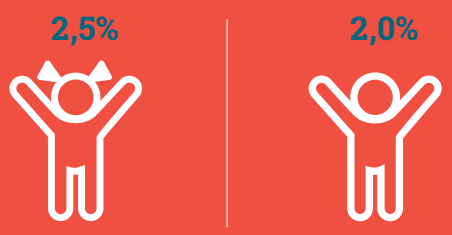

Så meget udgør samtaler om anbringelssted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Familieretshuset af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Flere af de ældre børn henvender sig om problemer med myndighederne

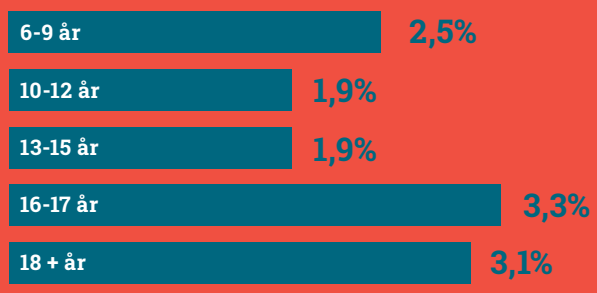

Så meget udgør samtaler om problemer med myndigheder af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen og Børns Vilkårs Bisidning, 2020.

Børn i fattigdom

Mere end 21.000 børn har levet i relativ fattigdom i mindst tre år i træk, og antallet er fordoblet på to år

De nyeste tal fra 2019 viser, at 59.700 børn lever i relativ fattigdom. For 21.200 børn har det stået på i tre år i træk – eller mere. Det er en markant stigning siden 2017, hvor antallet var omkring 10.000 børn. Tallet dækker over store kommunale forskelle – og omfatter ikke COVID-19-perioden.

I Danmark har vi ikke en officiel fattigdomsgrænse. Men Danmarks Statistik har udviklet et mål for relativ fattigdom som opfølgning på FN's bæredygtighedsmål om at reducere relativ fattigdom. Tal baseret på Danmarks Statistiks definition viser, at der i 2019 var 59.700 børn i Danmark, der levede under denne grænse. Børn, der lever i relativ fattigdom, udgør dermed 5,2 pct. af alle børn under 18 år. Efter dette mål for relativ fattigdom er der de seneste to år sket et fald i antallet af børn, der lever i fattigdom. I 2017 var antallet 64.500 børn, men ser man på perioden fra 2015 er der samlet sket en stigning fra 43.400 til 59.700 børn i relativ fattigdom – en stigning på 38 pct.[192] Ser man på udviklingen i antallet af børn, som har levet i relativ fattigdom i mindst tre år i træk, er tendensen en anden. I 2017 var der ca. 10.000 børn, som havde oplevet fattigdom i tre år eller mere, mens antallet i 2019 var mere end fordoblet og steget til 21.200 børn. Det betyder, at 1,8 pct. af alle børn under 18 år har levet i langvarig fattigdom.[193]

Børns Vilkår og TrygFonden foretager løbende større spørgeskemaundersøgelser blandt skoleelever på mellemtrinnet og i udskolingen i et repræsentativt børnepanel. I disse undersøgelser spørger vi blandt andet børnene om deres egen vurdering af familiens økonomi. Analyser viser, at børn og unge, der efter deres egen vurdering har færre penge end andre familier, oftere er i mistrivsel. De er oftere stressede, de har lavere livskvalitet, er oftere ensomme, er ofte kede af at gå i skole og selvskader oftere.

Vi anbefaler

- Ingen børn skal vokse op i fattigdom, og forebyggende indsatser skal prioriteres af lovgivere.
- Kommunen bør hjælpe familier, der står til at blive sat ud af deres bolig, så de ikke kommer til at stå uden tag over hovedet.
- Omfanget af børn i relativ fattigdom skal følges tæt, så der løbende måles på, hvordan fattigdommen i Danmark udvikler sig. Det skal sikres, at ingen børn på grund af økonomisk knappe ressourcer oplever ikke at kunne være med i fællesskabet eller forhindres i at udvikle sig fagligt og socialt på linje med andre børn.
- Der skal i højere grad sikres hjælp til børn, der lever i relativ fattigdom – for eksempel gennem sikring af mulighed for at benytte dagtilbud, mulighed for skolemad, tilbud om fritidspas mv.

"Min mor bor alene med min bror og mig, og derfor er det nødvendigt at hun skal arbejde hårdt hver dag for at forsørge os alle tre. Jeg har søgt job rigtig mange steder i lang tid nu og ingen positive svar. Jeg vil så gerne hjælpe min mor, og jeg ønsker så inderligt at hun får en kæreste så vores økonomi kan stige lidt. Jeg ville bare så gerne have at et fritidsjob så jeg kan hjælpe. Jeg har det bare så dårligt over at se min mor ulykkelig, og jeg vil gøre alt for at se hende glad og hjælpe hende. Men jeg ved ikke hvad der skal til når jeg ikke har nogen penge eller noget job."

Pige, 15 år

Definition af fattigdomsgrænse

Danmarks Statistik har udviklet et mål for relativ fattigdom som opfølgning på FN's bæredygtighedsmål (SDG-mål nr. 1) om at reducere fattigdom. Relativ fattigdom betyder, at fattigdom måles i relation til den generelle levestandard i samfundet. Ifølge Danmarks Statistiks definition af fattigdom er man fattig, hvis man i løbet af ét år har en indkomst, som er under halvdelen af medianindkomsten, og samtidig ikke har en formue i starten af året på mere end halvdelen af medianindkomsten. Målet følger således udviklingen i samfundet. Personer i familier, hvor hovedforsørgeren i familien er studerende, samt unge, der er flyttet hjemmefra i løbet af året, bliver ikke betegnet som fattige, selvom de opfylder ovenstående betingelser. Den tidligere officielle fattigdomsgrænse, som blev brugt fra 2013 til 2015, opererede med samme fattigdomsdefinition, men adskilte sig ved, at personer skulle have været fattige i mindst tre år i træk for at blive talt med.

Kilde: Danmarks Statistik (2018): Relativ fattigdom; Arbejderbevægelses Erhvervsråd (2021): Sprækkerne i det danske samfund vokser sig stadig større

Figur 40: Antal børn, der lever under Danmarks Statistiks mål for relativ fattigdom, 2015-2019

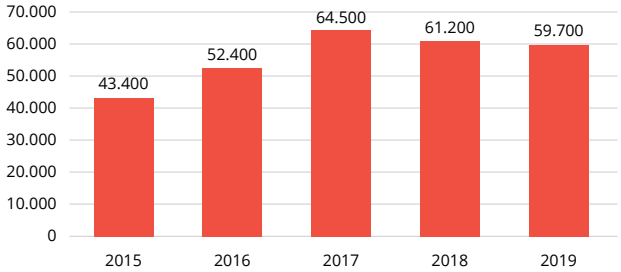

Kilde: Caspersen, S. (2020): Fald i antallet af fattige børn op til coronakrisen. Arbejderbevægelsens Erhversråd.

Antallet af fattige børn er svagt faldende for andet år i træk. I 2019 levede 59.700 børn under Danmarks Statistiks mål for relativ fattigdom. Det er et fald på 2,5 pct. fra 2018, hvor 61.200 danske børn levede under denne fattigdomsgrænse. Faldet ses efter en stigning i antallet af fattige børn fra 2015-2017. Det vides dog endnu ikke, hvordan ledighed i forbindelse med COVID-19 kommer til at påvirke omfanget af fattige børn i Danmark. Ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd steg ledigheden med over 54.000

fuldtidspersoner hen over krisens første tre måneder og har ramt de lavestlønnede, ufaglærte og personer med svag tilknytning til arbejdsmarkedet hårdest.[194]

Fakta

Børn, der lever i økonomisk fattigdom, lider oftere sociale afsavn

Det afsavn, der hyppigst forekommer blandt de økonomisk fattige børn, er sociale afsavn knyttet til økonomiske begrænsninger. Det gælder især for familier, hvor ingen af forældrene er i beskæftigelse; her fortæller 23 pct. for eksempel, at de har måttet undvære fødselsdage med klassen eller kammeraterne af økonomiske grunde. Undersøgelsen viser desuden, at børn i økonomisk fattige indvandrerfamilier har flere afsavn end børn i økonomisk fattige familier med dansk baggrund. Ifølge VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd oplever 10 til 20 pct. af alle danske børn fattigdom i deres opvækst. Fattigdom for børn har både konsekvenser for barnets trivsel og trækker spor langt ind i voksenlivet. Den forskning, der findes, kommer primært fra internationale studier, som relativt entydigt peger på, at fattigdom har konsekvenser for børn. I en rapport fra det daværende SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra 2016 dokumenteres det, at børn i økonomisk fattige familier lider flere afsavn end børn i ikke-fattige familier, men denne forskel er ikke markant. Ifølge forskerne skyldes det, at det danske velfærdssystem i nogen grad udligner omfanget af fattigdom blandt børnefamilier. Undersøgelsen finder blandt andet, at der ikke er væsentlige forskelle på økonomisk fattige og ikke-fattige børn i forhold til afsavn vedrørende mad, beklædning, adgang til elektronik og internet.

Kilder: Sivertsen, H. H. & Tranæs, T. (2016): Konsekvenser af børnefattigdom – hvad ved vi egentlig. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Benjaminsen, L. et al. (2016): Fattigdom og afsavn – Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Arbejderbevægelsens erhvervsråd (2021): Sprækkerne i det danske samfund vokser sig stadig større

Fakta

At vokse op i relativ fattigdom har konsekvenser for uddannelse og indkomst i voksenlivet

I december 2020 udkom den første årlige Ulighedsrapport fra Finansministeriet.[195] Rapporten belyser blandt andet den isolerede effekt af fattigdom på børns muligheder for uddannelse og indkomst. I rapporten sammenlignes søskende

i samme familie som henholdsvis har og ikke har oplevet fattigdom i mindst 2 ud af 3 år i perioden 1990-1997. Samtidig kontrolleres for både individuelle karakteristika, for eksempel køn, forældres skilsmisse og psykisk sygdom i familien. Resultaterne viser, at de søskende, som oplevede fattigdom, havde 2,6 pct. lavere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse sammenlignet med de søskende, som ikke oplevede fattigdom i barndommen. Runes Lesner, som er seniorforsker ved VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, kritiserer Finansministeriets estimat for at være for konservativt og ikke medregne fattigdommens effekter på blandt andet præstation i folkeskolen.[196] Rune Lesners forskning har desuden vist, at for hvert års fattigdom i barndommen sænkes indtægten som voksen i gennemsnit med 2,2 pct. Dette er bekymrende i lyset af, at antallet af børn, der lever under fattigdomsgrænsen tre år eller mere i træk, er steget markant.[197]

Kilde: Finansministeriet (2020): Ulighedsredegørelsen; Lesner, R. V. (2021): Finansministeriet ser kun en flig af virkeligheden. I Politiken 20. februar 2021.

Fakta

Mistrivsel blandt børn, der oplever, at familien har færre penge

I forbindelse med undersøgelser i Børns Vilkårs Børnepanel bliver børnene spurgt om deres selvoplevede økonomi. Her svarer de på, hvor mange penge, de tror, deres familie har i forhold til andre familier i Danmark. De børn, der selv vurderer, at deres familie har færre penge end andre familier i Danmark, er forbundet med en række forskellige former for mistrivsel:

- Lav livstilfredshed
- Angst
- Ensomhed
- Stress
- Selvskade
- Manglende lyst til at gå i skole

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Omfanget af børn, der lever i relativ fattigdom, er blevet opgjort de seneste år, men der er ingen centrale databaser, hvor man løbende kan hente præcise data. Der mangler mere viden om, hvilke konsekvenser det har for børn og unge at vokse op i langvarig fattigdom.

Fattigdom

100

Samtaler på BørneTelefonen i 2020 handlede om fattigdom eller knappe økonomiske ressourcer

Både piger og drenge henvender sig om om **fattigdom**

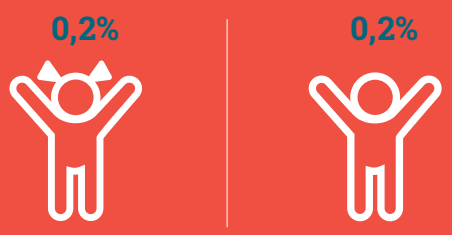

Så meget udgør samtaler om fattigdom og knappe økonomiske ressourcer af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Børn fra 10 år og op henvender sig om fattigdom

Så meget udgør samtaler om fattigdom og knappe økonomiske ressourcer af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2020

Hjemløshed

Nyt krisecenter afdækker flere hjemløse børn

Hjemløse børn, der mangler voksne omsorgspersoner, en genkendelig dagsrytme og er usikre på, hvor de skal sove næste nat, er ikke et ukendt fænomen i Danmark. 40 børn og unge, der lever i en form for hjemløshed, har i perioden 15. august 2020 til 21. april 2021 henvendt sig til det nyåbnede børne-ungekrisecenter Joannahuset. Den seneste nationale kortlægning af hjemløshed viste, at der i 2019 var 13 hjemløse børn under 18 år. Det reelle omfang af hjemløse børn er uvist, fordi området er præget af et stort mørketal.

Den nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark viser, at der har været et fald i antallet af hjemløse børn hvert år siden 2011. I den seneste måling fra 2019 fremgik det, at der var 13 hjemløse børn. Dog viser nye tal fra Joannahuset, Danmarks første børne-ungekrisecenter, at der på bare otte måneder har henvendt sig 40 børn og unge, som lever i en form for hjemløshed.

Centret åbnede den 15. august 2020, og i slutningen af december 2020 blev krisecentret godkendt til at tilbyde akut husly til unge mellem 14 og 17 år. Ved en opgørelse i april 2021 havde 25 unge gjort brug af tilbuddet. Opgørelsen viser også, at blandt de 125 børn og unge, som fysisk har henvendt sig til Joannahuset, lever 40 i en form for hjemløshed. Derudover er yderligere 19 i risiko for at ende på gaden.[198] Disse tal viser med tydelighed, at børn og unge under 18 år, som lever i en form for hjemløshed, er svære at finde i de øvrige statistikker, og at den nationale opgørelse af hjemløse børn er forbundet med et vist mørketal. Ser man på, hvor mange børn der i 2019 opholdt sig sammen med en hjemløs voksen, er tallet mellem 126 og 227 børn.[199]

Fald i antal hjemløse mellem 18 og 24 år

For unge mellem 18 og 24 år er billedet anderledes. Antallet af hjemløse unge mellem 18 og 24 år har været kraftigt stigende fra 2009-2017, hvor man registrerede 1.278 hjemløse unge. I 2019 skete der for første gang i ti år et fald i antallet af hjemløse unge. Her blev der registreret 1.023 hjemløse mellem 18 og 24 år. Noget tyder på, at en mindre del af faldet kan forklares med en mere mangelfuld indberetning fra enkelte instanser. Men kortlægningen viser, at der bredt i kommunerne er sket et fald i omfanget af hjemløse unge mellem 18 og 24 år.

I 2020 var der 156 samtaler på BørneTelefonen, som handlede om at være blevet smidt ud hjemmefra eller selv at være løbet hjemmefra. I 18 tilfælde takkede barnet eller den unge 'ja' til at blive henvist til en af Børns Vilkårs bisiddere. Fra de samtaler ved vi, at børn, der går på gaden uden noget sted at være eller sove, ikke altid får den akutte hjælp fra myndighederne, som de har brug for.

Usikre boligforhold kan medføre mistrivsel

Børns Vilkår oplever også tilfælde, hvor kommuner afviser at handle og i stedet anbefaler børnene at tage hjem igen. Det sker også, selvom forældrene har smidt barnet ud hjemmefra og givet udtryk for, at de ikke vil have barnet hjemme – og i tilfælde, hvor barnet er gået hjemmefra, fordi det har været utrygt at være derhjemme.

Forskning viser, at usikre boligforhold kan medføre psykisk mistrivsel som tristhed, tankemylder og uro og føre til fysisk utilpashed med smerter i hoved og mave. Et hjem er udgangspunktet for tryghed og stabilitet i et barns opvækst, og det er her, børn skal opleve den basale omsorg. Hvis der er usikre boligforhold, kan det påvirke hverdagslivet, trivslen og sociale relationer.[200]

“Jeg bor midlertidigt hos min kæreste pga., at kommunen har sagt at jeg ikke er i sikkerhed derhjemme, fordi min mor og min stedfar, har slået på mig mange gange. Jeg har boet hos min kæreste i flere måneder, og jeg har en sag med kommunen som angår hvor jeg skal bo henne. Sagen har “været i gang“ i 4 måneder, og jeg har ikke fået noget som helst at vide om hvad der skal ske”

Pige, 14 år

Vi anbefaler

- Alle børn og unge skal have et sted at bo, og hjemløshed skal forebygges for børn og unge i risiko for hjemløshed. Forebyggelsen skal blandt andet ske ved at sikre, at udsatte unge i overgangen til voksenlivet af kommunen bliver tildelt social støtte, indtil målsætningen om et godt voksenliv med netværk, job/uddannelse og bolig er indfriet. Støtten i overgangen til voksenlivet skal være mere glidende, behovsstyret og længerevarende, end det er tilfældet i dag.
- I 2020 åbnede Danmarks første børne-ungekrisecenter. Erfaringerne herfra skal følges tæt, og det bør være en ambition at udbrede tilbuddet på tværs af landet, så børn og unge i alle aldre, der har behov for at tage ophold på et krisecenter, kan få et anonymt ophold på et kvalificeret og certificeret børne-ungekrisecenter i rimelig nærhed af deres lokalområde.

Fakta

40 børn og unge, der har henvendt sig til Joannahuset, lever i en form for hjemløshed

Joannahuset er Danmarks første børne-ungekrisecenter. Joannahuset åbnede den 15. august 2020 og har døgnåbent. Fra den 15. august til den 21. april 2021 har 125 børn og unge ringet på Joannahusets dør. 40 af disse børn og unge var i en form for hjemløshed, og yderligere 19 var i risiko for at ende på gaden, fordi de akut er taget hjemmefra eller fra deres anbringelsessted. Af den seneste nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark fremgår det, at der i 2019 var 13 hjemløse børn og unge under 18 år. Men tallene fra Joannahuset tyder på, at der er et stort mørketal, da de alene i det første halve år efter åbningen af Joannahuset registrerede mere end dobbelt så mange hjemløse børn og unge, som den nationale kortlægning viste i 2019. Fagprofessionelle vurderer, at der alene i København lever op mod 200 børn og unge på gaden årligt.

Kilde: Alexandrovitsch T. & Støttrup, C. (2021): Joannahuset – Et sted, hvor man ikke bare skal passe sig selv. Et tilbageblik på det første halve år i Joannahuset; Joannahuset: Faktasheet på hjemmesiden joannahuset.dk/presse. Joannahuset har foretaget et særtræk til Børns Vilkår den 21. april 2021.

Figur 41: Antal hjemløse børn i alderen 0-17 år registret i den nationale kortlægning, 2009-2019

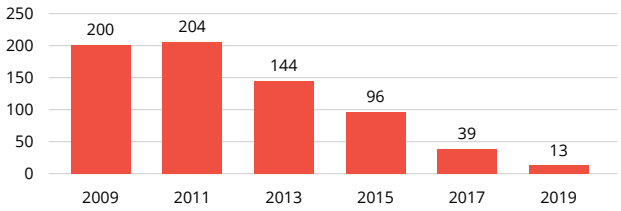

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Antallet af registrerede hjemløse børn i Danmark er faldet markant i perioden 2009-2019. I 2019 blev der registreret 13 hjemløse børn under 18 år. I 2009 var antallet 200 børn. Det er umiddelbart ikke muligt at vurdere, om faldet skyldes, at der reelt er færre hjemløse børn, eller om det skyldes, at der i flere tilfælde end tidligere ikke udfyldes selvstændige personskemaer for børnene. Vurderingen er, at der langt fra altid udfyldes en selvstændig registrering af hjemløse børn. Registreringen af hjemløse over 18 år viser, at der har været mellem 126 og 227 børn sammen med de voksne hjemløse. Kortlægning af hjemløshed i Danmark foretages hvert andet år i uge seks. Kortlægningen skulle have været gennemført i 2021, men er udskudt til 2022. Vurderingen har været, at det ikke var muligt at gennemføre en pålidelig undersøgelse, der kunne give et retvisende billede af hjemløshedens omfang på grund af COVID-19.[201]

Fakta

Hver tredje ung i hjemløshed har været anbragt

En registerbaseret undersøgelse fra 2020 af unges forløb før og efter en hjemløshedssituation i perioden 2009-2020 viser, at der blandt unge hjemløse er en overrepræsentation af unge fra udsatte familier og unge med forældre uden for arbejdsmarkedet. Hver tredje ung i hjemløshed har en anbringelse bag sig. Det betyder, at næsten hver tiende tidligere anbragt bliver ramt af hjemløshed i ungdomsårene. Blandt ikke-anbragte gælder det for en halv pct. Det er særligt de anbragte unge med komplekse problemstillinger, der rammes af hjemløshed, og ca. 40 pct. af de

anbragte unge, som kommer ud i hjemløshed, har både en psykisk lidelse og et misbrugsproblem. Det gælder for ca. 10 pct. af gruppen af anbragte unge som helhed.

Undersøgelsen viser også, at en stor del af de unge forbliver i en udsat position efter hjemløsheden, og hovedparten af de unge står uden for arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, ni år efter de blev registreret som hjemløse.

Dødeligheden blandt unge i hjemløshed er langt højere end blandt unge, der ikke lever i hjemløshed. I gruppen med de 18-24-årige, der var hjemløse i 2009, er 4,4 pct. nu afgået ved døden. Til sammenligning gælder det for 0,3 pct. blandt jævnaldrende i den øvrige befolkning.

Kilde: Benjaminsen, L. et al. (2020): Hjemløshed i ungdommen. En registerbaseret undersøgelse af unges forløb før og efter en hjemløshedssituation. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Figur 42: Antal hjemløse børn i alderen 18-24 år, 2009-2019

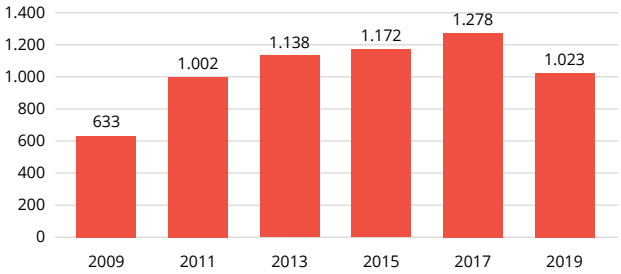

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Antallet af hjemløse unge er faldet for første gang i 10 år. Antallet af registrerede unge mellem 18 og 24 år, som er hjemløse, har været støt stigende siden 2009, hvor hjemløsetællingen første gang blev foretaget. For første gang i den tiårige periode er der sket et fald af antallet af registrerede hjemløse mellem 18 og 24 år – fra 1.278 i 2017 til 1.023 i 2019.

Definition af hjemløse børn

I den nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark anvendes følgende definition:

Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden lejekontrakt hos familie, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat.

Af kortlægningen fremgår det, at der er mangelfuld viden om, hvorvidt hjemløse børn rent faktisk registreres. Derfor er der i den seneste måling tilføjet et spørgsmål i personskemaet, som registrerer, om der opholder sig børn under 18 år sammen med den hjemløse voksen. Børn, der opholder sig på krisecenter, indgår ikke i kortlægningen af hjemløshed.

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark 2019. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

VIVE– Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærds hjemløsetælling afdækker hvert andet år antallet af hjemløse i Danmark. Intentionen bag en systematisk kortlægning er god. I den seneste hjemløsetælling fra 2019 fremgår det dog, at der formentlig er en underregistrering af hjemløse børn under 18 år, fordi de ofte opholder sig sammen med en voksen. Desuden viser erfaringer fra det nyåbnede børne-ungekrisecenter Joannahuset, at der er flere børn og unge i hjemløshed, som har henvendt sig til dem, siden deres åbning i august 2020. Også tal fra Børns Vilkår tyder på, at der er et stort mørketal på området. På det grundlag kan vi kun delvist konkludere på de tilgængelige data.

Børn i asylsystemet:

Opholdslængden for børn på asylcentre er nu 984 dage og stiger fortsat

Børns gennemsnitlige ophold på et asylcenter har været stigende de seneste år og er nu mere end tredoblet fra 2016 til 2020. Længerevarende ophold øger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene. Alle børn og børnefamilier, der opholder sig på udrejsecenter, er flyttet fra Udrejsecenter Sjælsmark til Center Avnstrup, men forholdene for børnene er fortsat ikke gode nok.

Børn i asylsystemet bor i gennemsnit på et asylcenter i 984 dage, viser de nyeste tal fra 2020.[202] Det er mere end en tredobling sammenlignet med tal fra 2016, hvor tallet var 299 dage.[203] Tallene fra 2020 er endvidere opgjort med en ny opgørelsesmetode, som tager højde for perioder, hvor asylansøgerne har været ude af asylsystemet, for eksempel fordi de har fået tildelt midlertidig opholdstilladelse eller været bortrejst, hvilket ikke har været muligt tidligere.[204] Tal viser samtidig, at der er færre børn indkvarteret i asylcentrene.[205]

Ifølge Røde Kors er årsagerne til den høje gennemsnitlige opholdstid ikke entydige, men det kan skyldes, at de sager, som fortsat er under behandling i asylsystemet, er af en mere kompleks karakter, hvor udrejse enten ikke er mulig, asylansøgningen har været afbrudt, ansøgerne bortrejst og genopdukket eller lignende. Den stigende opholdstid er altså til dels et udtryk for, at i takt med at sager, som er nemme at behandle, bliver afsluttet, er det i høj grad de komplekse sager, som fortsat er uafsluttede.

Som systemet er indrettet, kan børn risikere at skulle opholde sig på et asylcenter i en lang periode uden at vide, hvornår opholdet ophører, og hvad fremtiden bringer.[206]

Lange asylophold kan have negative konsekvenser som voksen

Forskning viser, at længerevarende ophold på asylcentre øger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene så alvorligt, at det vil få konsekvenser for deres liv som voksne.[207] Anden forskning viser, at en lang ventetid på et asylcenter, før familien får en afklaring på deres situation, kan medføre en fortvivlelse, som kommer til udtryk ved for eksempel resignation, frygt eller vrede i situationer, som forekommer relativt ubetydelige.[208] Undersøgelser peger desuden på, at børn i asylsystemet ikke får den samme hjælp som danske børn, selvom de er omfattet af serviceloven,[209] og at de danske myndigheder kan blive bedre til at inddrage børn i deres asylsager.[210]

Alle børn er i 2020 blevet flyttet fra Udrejsecenter Sjælsmark til Center Avnstrup. Det er positivt. Center Avnstrup lider dog fortsat under flere mangler, herunder særligt at familiernes muligheder for meningsfulde aktiviteter fortsat er ringe. Familierne har kun to dage om ugen mulighed for selv at bestemme råvarer til madlavning, og deres mobilitet er både begrænset af, at de ikke har penge til transport, og at de har meldepligt to gange om dagen – kl. 10 om morgenen, samt kl. 22 om aftenen. Sidstnævnte står i kontrast til Sjælsmark, hvor beboerne blot skulle melde sig tre gange om ugen. Desuden er kun familier på fire eller derover garanteret to rum til bolig. Det kan påvirke trivslen negativt, for eksempel i familier med børn i teenagealderen.

Uledsagede asylansøgere har store udfordringer

I løbet af 2020 ankom 161 uledsagede mindreårige asylansøgere til Danmark. Det er et fald fra 2019, hvor der ankom 243 uledsagede mindreårige. Sammenlignet med 2015, hvor der ankom 2.144 uledsagede mindreårige asylansøgere, er antallet faldet med næsten 90 pct.[211] Røde Kors melder dog samtidig om, at der er sket en stigning i andelen af uledsagede mindreårige, som vurderes at være ofre for menneskehandel.

Uledsagede mindreårige asylansøgere er en gruppe med store udfordringer.[212] Senest har Røde Kors i en rapport fra 2020 sat fokus på gruppen af nordafrikanske uledsagede mindreårige asylansøgere, som i særlig grad er udsatte og udfordrede. Denne gruppe er ifølge Røde Kors ofte skadet af et liv på gaden, er traumatiserede i alvorlig grad, har misbrugsproblemer og viser i nogle tilfælde tegn på at være handlede. De nordafrikanske uledsagede mindreårige asylansøgere ved i de fleste tilfælde godt, at de ikke har en realistisk chance for at få asyl, men benytter asylsystemet som en mulighed for at få en midlertidig tryg base, inden de rejser videre.[213]

Vi anbefaler

- Der bør være skærpet opmærksomhed på flygtningebørns trivsel, fordi denne gruppe af børn har komplekse problemstillinger. Flygtningebørns sager om opholdstilladelse og familiesammenføring bør afgøres hurtigt, fordi en uafklaret sag er en væsentlig faktor i forhold til dårlig trivsel.
- Danmark bør i overensstemmelse med FN's Børnekomité sikre, at børn, der søger asyl sammen med deres forældre, også bliver hørt under sagsbehandlingen.
- Mulighederne for selvstændige og meningsfulde aktiviteter bør forbedres for børnefamilierne på udrejsecentrene. Børn bør kun opholde sig i udrejsecentre i kort tid på grund af forholdene.
- Der bør være et særligt fokus på hjælp og støtte til de uledsagede mindreårige, som kommer til Danmark uden at blive registreret. De er en særligt udsat gruppe, som ofte lever en nomadisk og usikker tilværelse, og som har haft mange traumatiserende oplevelser.

Figur 43: Antal indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år, 2010-2020

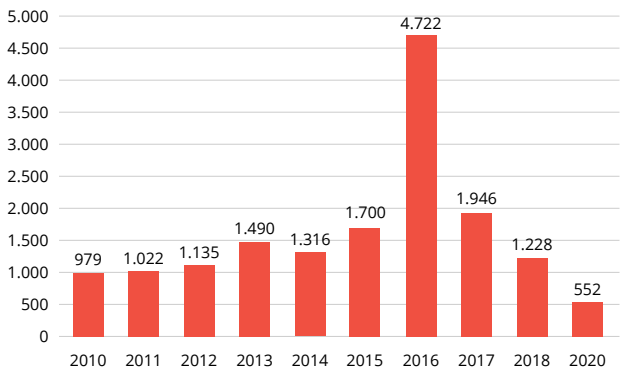

Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209 og UUI Alm.del (2020-21) - Bilag 88: Bilag 1.[214]

Antallet af indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år steg markant i 2016 til 4.722, hvorefter det er faldet til 552 ved årets slutning i 2020. Tal fra 2019 er ikke offentliggjort.

Figur 44: Det gennemsnitlige antal dage, børn i alderen 0-17 år opholder sig på et eller flere asylcentre, 2010-2020

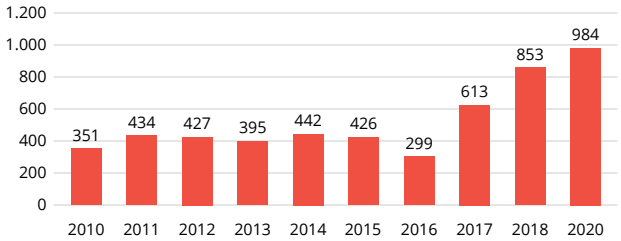

Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209 og UUI Alm.del (2020-21) - Bilag 88: Bilag 1.[215]

Det gennemsnitlige antal dage, som børn i alderen 0-17 år opholder sig på asylcentre, er mere end tredoblet fra 299 i 2016 til 984 i 2020. Samtidig er antallet af dage i 2020 langt over det gennemsnitlige niveau for perioden 2010-2017. Tal for 2019 er ikke offentliggjort.

Fakta

Børnene er endelig ude af Sjælsmark, men der er fortsat plads til forbedringer

På baggrund af en politisk forståelse mellem regeringen, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten fra juni 2019 blev der i november 2019 indgået aftale om, at børnefamilier skulle tilbydes mulighed for at flytte ud af Udrejsecenter Sjælsmark senest april 2020. Regeringen har besluttet, at børn i stedet skal opholde sig på Center Avnstrup, der nu fungerer som udrejsecenter for børnefamilier.

Den endelige flytning fra Sjælsmark i Hørsholm til Avnstrup ved Roskilde blev forsinket med fire måneder, fra juni til september, på grund af COVID-19. Samtlige børnefamilier er nu flyttet fra Udrejsecenter Sjælsmark, som drives af kriminalforsorgen, til Center Avnstrup, som drives af Røde Kors. Set i lyset af de dårlige forhold på Sjælsmark er det positivt.

Center Avnstrup har forbedret en række forhold for beboerne. Ifølge Røde Kors er fordelene blandt andet, at centret udelukkende er for børnefamilier, at der er en vuggestue og styrkede pædagogiske tilbud, og at køkkenfaciliteterne er genåbnet, så familierne selv kan lave mad.[216] Den 22. januar 2021 blev der åbnet for en forsøgsordning, hvor familierne

gennem centret kan bestille råvarer til madlavning to gange om ugen. Det har ifølge Røde Kors medført en markant forbedring af trivslen for familierne. Bortset fra dette er familiernes adgang til selvbestemmelse i forhold til madlavning dog fortsat begrænset af, at de ikke må arbejde og tjene penge, og at de heller ikke får lommepenge og altså ikke på eget initiativ kan købe ind.[217]

Mulighederne for mobilitet er på nogle områder mere begrænsede på Avnstrup end på Sjælsmark. På trods af at det fysiske hegn er afskaffet, er beboerne indskrænket af, at de har meldepligt på centret to gange dagligt – kl. 10 om morgenen samt kl. 22 om aftenen. Det står i kontrast til forholdene på Sjælsmark, hvor beboerne blot skulle melde sig tre gange om ugen. Familierne, der ikke råder over egne midler, har heller ikke mulighed for at bruge offentlig transport, for eksempel til at tage børnene på tur på eget initiativ. At der ikke er noget fysisk hegn har altså ikke forbedret børnefamiliernes mobilitet. Unge rammes desuden på deres mulighed for at lave selvstændige aktiviteter med jævnaldrende på grund af den begrænsede mobilitet.

Beboernes værelser er også mindre på Avnstrup, end de var på Sjælsmark, og kun familier på fire eller flere er garanteret mere end et rum. De familier, der består af tre personer, har altså kun et enkelt rum til hele familien. Det er ifølge Røde Kors hæmmende for familiernes trivsel, hvor særligt større børn og unge kan have behov for mere privatliv, end der er mulighed for. Derudover er skolen, som børnene går på, placeret i Lynge. Det giver to timers transporttid hver dag. Røde Kors beretter dog, at Udlændingestyrelsen aktivt leder efter lokaler tættere på centret. Børn, der gik i almindelig folkeskole i nærområdet, da de boede på Sjælsmark, går nu også på almindelig folkeskole ved Avnstrup.

En undersøgelse fra 2019 foretaget af Røde Kors med 56 børn, der var indkvarteret på Sjælsmark, viste markante symptomer på mistrivsel. Undersøgelsen fandt, at hvis børnene blev udredt, ville der muligvis eller sandsynligvis kunne stilles en psykiatrisk diagnose for 80 pct. af børnene. Der er ikke foretaget lignende undersøgelser af børnefamiliernes trivsel på Udrejsecenter Avnstrup.

Kilder: Shapiro, D. K., Christiansen, K. L., og Velsing, M. : Børn i Risikozonen: Psykologisk screening i Dansk Røde Kors asylafdeling. Udgivet af Dansk Røde Kors' Asylafdeling; Nielsen, S.S., Nørredam, M., Christiansen, K.L., Obel, C., Hilden, J. og Krasnik, A. (Nielsen et al., 2008): Mental health among children seeking asylum in Denmark – the effect of length of stay and number of relocations: a cross-sectional study. BMC Public Health, 8:293; Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på Udrejsecenter Sjælsmark – en psykologisk undersøgelse; Udlændingeministeriet: Børnefamilier fra Sjælsmark skal til Avnstrup https://uim.dk/nyheder/2019/2019-12/bornefamilier-fra-sjaelsmark-skal-til-avnstrup; Folketingets Ombudsmand (2019): Tilsynsbesøg i Center Avnstrup; Røde Kors (2021): Det Nye Center Avnstrup; Sjællandske Nyheder (11. februar 2021): Nu kan de lave deres livretter på Center Avnstrup.

Figur 45: Antallet af uledsagede mindreårige asylansøgere, der er ankommet til Danmark, 2016-2020

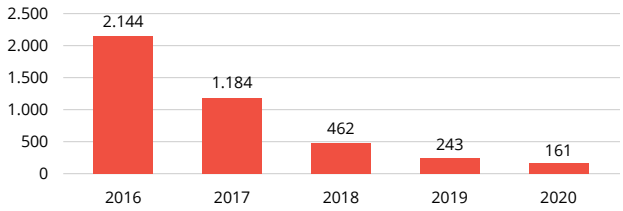

Kilde: Udlændingestyrelsen: Tal på udlændingeområdet pr. 31.03.2021.[218]

Der ankom ifølge tal fra Udlændingestyrelsen 161 uledsagede mindreårige asylansøgere til Danmark i 2020, hvilket er et fald fra 243 i 2019. Tallene skal ses på baggrund af et generelt fald i antallet af asylansøgere. I 2020 er antallet af asylansøgere faldet til mindre end en tiendedel. Til sammenligning ankom der 2.144 uledsagede mindreårige asylansøgere i 2016.

Antallet af uledsagede mindreårige er behæftet med en væsentlig usikkerhed, fordi en del forlader centrene, før de kan nå at blive registreret i Udlændingestyrelsens systemer. For eksempel registrerede Røde Kors i 2019 154 uledsagede nordafrikanske asylansøgere, hvor Udlændingestyrelsen registrerede 104. Det reelle antal kan altså være højere end det, som rapporteres systematisk af Udlændingestyrelsen.

Fakta

Uledsagede mindreårige er særligt udsatte

De uledsagede mindreårige asylansøgere udgør en særlig udsat gruppe af børn inden for asylsystemet. Blandt de uledsagede mindreårige har de nordafrikanske børn oftere gadeorienteret adfærd, som Røde Kors har beskrevet i en rapport fra oktober 2020. Gadeorienteret adfærd dækker over, at de uledsagede mindreårige ofte primært lever deres liv på gaden med problemer som hjemløshed, kriminalitet og stof- eller alkoholmisbrug. Børnene har også ofte komplekse problemstillinger og stærke traumer fra rejsen til Danmark. Gruppen rummer både børn med reelt asylgrundlag og børn uden juridisk grundlag for asyl. Børnene med gadeorienteret adfærd lever ofte en nomadisk tilværelse i Europa, stammer typisk fra Nordafrika, opholder sig sjældent mere end to måneder i Danmark, før de rejser videre, og i mange tilfælde har de ikke udsigt til at få asyl eller permanent ophold. Derudover spiller problemer med misbrug, dårligt psykisk og fysisk helbred samt hjemløshed ofte en rolle.

Røde Kors beskriver, at det er svært at opbygge den nødvendige tillidsrelation til disse børn, fordi de kun opholder sig

i Danmark i en kort periode. Børnene har ofte levet delvist på gaden i længere tid og har mange dårlige oplevelser med svigt og overgreb fra myndigheder og voksne. De store problemer med at opbygge tillidsrelationer betyder, at det er en udfordring at yde den nødvendige hjælp. Røde Kors beskriver også, at de ser en stigende tendens til, at nogle af disse børn er ofre for menneskehandel og udnyttes som narkokurerer og til anden kriminalitet. Således blev der ifølge Center mod Menneskehandels årsrapport fra 2019, som er de nyeste tal for området, identificeret seks mindreårige ofre for menneskehandel, hvoraf tre blev udnyttet til at begå strafbare handlinger, to var handlet til seksuel udnyttelse og en var handlet til tvangsarbejde.[219] Røde Kors beskriver, at i de tilfælde, hvor uledsagede mindreårige asylansøgere bliver dømt for kriminalitet, og der er tegn på, at de er handlede, bliver der sjældent taget højde for deres situation. Det frarøver dem muligheden for at blive mildere dømt på grund af formildende omstændigheder. På grund af problemer med at opbygge en tillidsrelation til børnene er det også svært med sikkerhed at identificere dem som handlede.

De uledsagede mindreårige har ifølge udlændingeloven ret til en repræsentant, som kan varetage deres interesser i mødet med asylsystemet, myndigheder og lignende. Røde Kors beskriver i rapporten om uledsagede nordafrikanske asylansøgere fra 2020, at de i 2017-18 indstillede en repræsentant til henholdsvist 84 og 88 pct. af børnene, mens dette kun var tilfældet i 55 pct. af sagerne i 2019. Det kan muligvis forklares ved, at Udlændingestyrelsen nu kræver drengene aldersbestemt, før de vil indstille til, at barnet modtager en repræsentant, og barnet kan dermed nå at være i asylsystemet op mod en måned uden en repræsentant.

Kilder: Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021): Tal på udlændingeområdet pr. 31.03.2021; Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på Udrejsecenter Sjælsmark – en psykologisk undersøgelse; Udlændinge- og Integrationsudvalget 2018-19 UUI Alm.del (2019): Endeligt svar på spørgsmål 528; Røde Kors (2020): Dokumentation af problemstillinger vedrørende nordafrikanske uledsagede mindreårige. Udlændinge- og Integrationsministeriet (2020): Tal på udlændingeområdet pr. 31.12.19. Udlændingestyrelsen.

Fakta

Børn i asylsystemet får ikke samme hjælp som andre børn i Danmark

Børn i asylsystemet er i lighed med andre børn i Danmark omfattet af serviceloven. Imidlertid beskriver Røde Kors i en rapport fra 2020, at de uledsagede mindreårige asylansøgere ofte ikke behandles derefter, men at der sker en normalisering i opfattelsen af deres forhold. En af forklaringerne er ifølge Røde Kors, at de enkelte asylbørns trivsel

ofte sammenlignes med andre uledsagede mindreårige asylbørns situation – og ikke med øvrige børn i Danmark. Tærsklen for bekymring over deres trivsel ender derfor med at være væsentlig højere end for danske børn, fordi de uledsagede mindreårige gennemsnitligt trives markant dårligere end danske børn. Eksempelvis er uledsagede yngre børn og unge blevet løsladt til hjemløshed på gaden. Dansk Flygtningehjælp har i en rapport fra 2018 beskrevet, at en lignende normalisering findes i opfattelsen af almindelige ledsagede asylbørns trivsel, samt at personalet på asylcentre mangler uddannelse og indsigt i tegn på omsorgssvigt. Der er dog fra juni 2020 kommet hjemmel i Udlændingeloven, som tydeliggør, at asylbørn er omfattet af indsatser, der svarer til servicelovens bestemmelser for udsatte børn og unge, men det er endnu ikke undersøgt, om dette har haft en gavnlig effekt. Der er i Danmark ingen henvisning til FN's Børnekonvention i lovgivningen og den administrative praksis, når det gælder asylansøgninger fra mindreårige. Ifølge en undersøgelse fra 2019 bruges FN's Børnekonvention også sjældent i dansk sammenhæng. Det bakkes op af en rapport fra FN's børneagentur UNICEF fra 2018, hvor det påpeges, at myndighederne skal være bedre til at lytte til asylbørn som et grundlæggende princip i dansk forvaltningspraksis. Når børn, der ankommer med voksne familiemedlemmer, ikke bliver hørt i deres sag, risikerer man for eksempel at overse, at de kan have selvstændige asylmotiver, ligesom det kan være svært at sikre, at beslutningerne tjener barnets bedste.

Kilder: Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp; UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF; Røde Kors (2020): Dokumentation af problemstillinger vedrørende nordafrikanske uledsagede mindreårige.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Det er sparsomt med data om børn i asylsystemet. Der findes ingen data om, hvor mange forskellige asylcentre børn i gennemsnit bor på, mens de er i asylsystemet. Derudover er der tegn på, at der i Udlændingestyrelsens opgørelse af uledsagede mindreårige asylansøgere bliver registreret færre, end der reelt er. Der findes ingen opgørelser over, hvornår og hvorhen denne gruppe forsvinder ud af det danske asylsystem, og der offentliggøres ingen tal for, hvor længe denne gruppe børn opholder sig i Danmark.

Kapitel 3

Svigt fra det omgivende samfund

”Jeg har snakket med min læge, men hun kan ikke gøre noget desværre. Og jeg går ikke i skole. Min kontaktperson vil ikke kendes ved mig, og kommunen er gået helt i stå, jeg laver intet til dagligt og keder mig og sidder alene med min angst hele dagen, ingen forstår mig og mit liv falder bare sammen for tiden.”

Pige, 17 år, til BørneTelefonen

Stop svigt

Stadigt flere danskere kender underretningspligten, men det tyder på ringe kår for opsporingen under COVID-19

Knap fire ud af fem danskere kender eller har hørt om underretningspligten, og tre ud af fire danskere mener, at det er godt, at samfundet sikrer, at kommunen bliver opmærksom på børn og unge i mistrivsel. 64 pct. vil kontakte kommunen, hvis de får kendskab til fysisk vold mod børn, viser en måling fra 2021 foretaget af Userneeds for Børns Vilkår og TrygFonden.

Flere danskere er i løbet af de seneste år blevet opmærksomme på deres underretningspligt, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for vold, overgreb eller lever under forhold, som bringer dets sundhed eller udvikling i fare. Det viser en række målinger, som Børns Vilkår og TrygFonden har fået foretaget i 2017, 2020 og 2021. Målingerne viser en fremgang blandt dem, der kender eller har hørt om underretningspligten, fra 53 pct. i 2017 til 78 pct. i 2021.[220]

Undersøgelsen fra 2021 viser, at en stigende andel vil underrette om både fysisk og psykisk vold mod børn. Hvor 50 pct. ville underrette kommunen om fysisk vold mod børn i 2020, vil 64 pct. gøre det ifølge målingen i 2021. Og hvor 27 pct. ville underrette kommunen om psykisk vold mod børn i 2020, vil 39 pct. gøre det i 2021.

Målingen fra 2021 viser også, at tre ud af fire mener, at det er godt, at samfundet sikrer, at kommunen bliver opmærksom på alle børn og unge i mistrivsel, mens syv pct. mener, at ikke alle bør have pligt til at holde øje med børn og unges trivsel, og 13 pct. mener, at kun fagpersoner, der har med børn og unge at gøre, bør have underregningspligt. Fem pct. mener, at underretningspligten skaber mistillid til forældre, og tre pct. mener, at underretninger giver kommunen unødvendigt arbejde. To pct. mener, at underretningspligten bør afskaffes.[221]

Når der fortsat er voksne, som ikke vil underrette kommunen, hvis de møder fysisk eller psykisk vold mod børn, kunne det tyde på, at der mangler viden om voldens konsekvenser. Det kan betyde, at nogle børn i årevis er overladt til en tilværelse, der hæmmer deres udvikling og trivsel og kan have en negativ indvirkning på resten af deres liv.

I Danmark har børn ret til beskyttelse, hvis deres trivsel og udvikling er truet på grund af vold, misbrug, vanrøgt eller andre former for omsorgssvigt, og alle borgere i Danmark er forpligtet til at gribe ind over for svigt ved at underrette myndighederne, hvis de får kendskab til omsorgssvigt.[222]

Lærere, pædagoger, læger, sundhedsplejersker og andre, som arbejder med børn og unge, har en skærpet underretningspligt. Det betyder, at de er forpligtet til at underrette alene på en mistanke.[223]

“Jeg døjer med selvmordstanker, selvskade og angstanfald. Jeg vågner tit om natten og kan ikke få vejret. Der er mange, der ved det, men ingen gør noget ved det. Jeg kan ikke snakke med min mor, fordi at hun har et mindre alkoholproblem, og jeg er inderligt bange for hende. Jeg har prøvet at snakke med min læge, men han sagde bare, at jeg skulle snakke med skolepsykologen”

Pige, 16 år

En underretning kan være et barns redningskrans i en barndom præget af fysisk eller psykisk vold og overgreb, og det er vigtigt, at børnene får hjælp, før problemerne eskalerer. Men en rundspørge, som DR har foretaget i landets kommuner under forårets nedlukning i 2020, tyder på, at det med COVID-19-nedlukninger har været vanskeligt at opspore børn og unge, der er udsat for svigt. Undersøgelsen viser nemlig, at der i de 83 kommuner, som indgår i opgørelsen, gennemsnitligt har været et fald på 42 pct. i antallet af underretninger under den første nedlukning sammenlignet med samme periode året før.[224]

Vi anbefaler

- Der er behov for indsatser, som oplyser både fagprofessionelle og befolkningen om forpligtelsen til at gribe ind og om konsekvenserne af omsorgssvigt af børn.
- Der skal være de fornødne ressourcer og redskaber i kommunerne til at undersøge alle underretninger til bunds, og alle sager bør undersøges nænsomt og kvalificeret.

Figur 46: Andel, der kender underretningspligten, 2017-2021

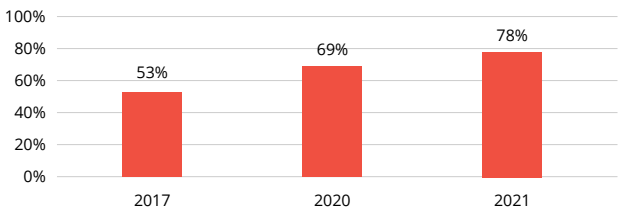

Kilde: Userneeds (2021): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 5.-10. marts 2021; KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 31. januar - 5. februar 2020; KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017.
Note: Der er ikke blevet foretaget en undersøgelse i 2018 og 2019.

I en repræsentativ undersøgelse fra 2021 blandt 1.010 personer i alderen 18-85 år angiver 22 pct., at de ikke kender til underretningspligten. 26 pct. har hørt om underretningspligten, og 52 pct. kender den godt. 11 pct. har selv prøvet at underrette. Andelen, som kender underretningspligten, er steget siden 2017, hvor Børns Vilkår og TrygFonden fik foretaget en lignende undersøgelse blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover. Den undersøgelse viste, at 47 pct. dengang ikke kendte til underretningspligten.

Figur 47: Reaktioner på kendskab til henholdsvis fysisk og psykisk vold, 2021

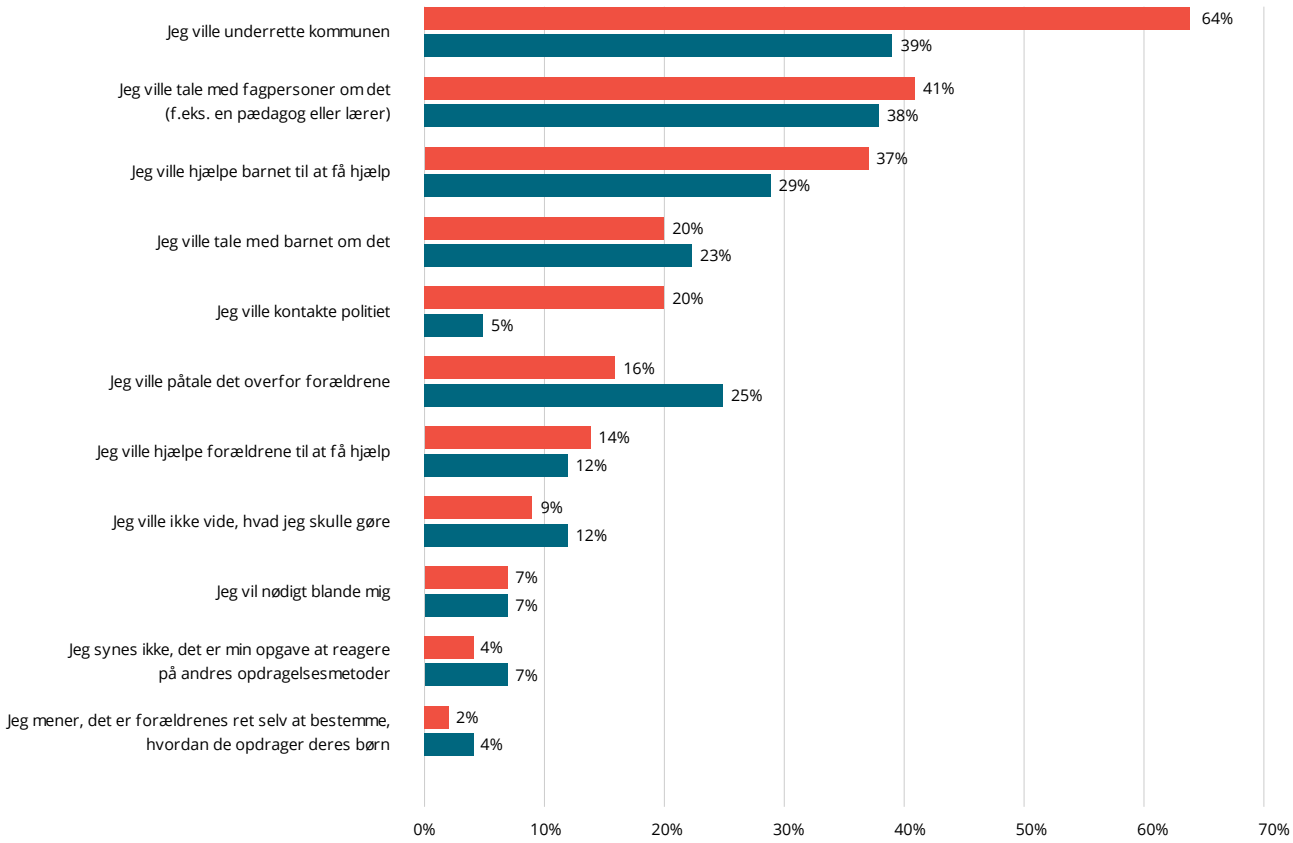

Kilde: Userneeds (2021): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 5.-10. marts 2021.[225]

En større andel vil underrette kommunen i tilfælde af fysisk vold mod et barn end ved psykisk vold. Det viser to ensartede undersøgelser fra henholdsvis 2020 og 2021. Undersøgelsen fra 2021 viser, at en stigende andel vil underrette både hvad angår fysisk og psykisk vold mod børn. Hvor 50 pct. ville underrette kommunen om fysisk vold mod børn i 2020, vil 64 pct. gøre det ifølge målingen i 2021. Og hvor 27 pct. ville underrette kommunen om psykisk vold mod børn i 2020, vil 39 pct. gøre det i 2021.

Der er sket en stigning i andelen, der vil kontakte politiet i tilfælde af fysisk vold mod et barn. Det ville 15 pct. gøre i 2020, hvor 20 pct. ville gøre det i 2021. Med hensyn til psykisk vold ses ikke en tilsvarende udvikling, selvom psykisk vold blev strafbart i 2019. I målingen i 2020 ville fire pct. kontakte politiet i tilfælde af psykisk vold mod et barn, mens det gør sig gældende for fem pct. i 2021. Undersøgelsen fra 2021 viser også, at en tredjedel ikke ved, at psykisk vold er strafbart.

Flere i målingen i 2021 angiver, at de vil tale med en fagperson, for eksempel en lærer eller en pædagog, om fysisk og psykisk vold mod et barn. For fysisk vold gælder det for 41 pct., og 38 pct. i tilfælde af psykisk vold. I 2020 var tallene henholdsvis 30 pct. for fysisk vold og 31 pct. for psykisk vold.[226]

Figur 48: Antallet af underretninger, 2015-2019

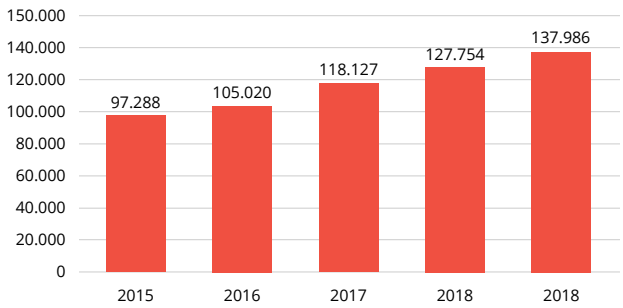

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.

Der er siden 2015 sket en stigning i antallet af underretninger hvert år – fra 97.288 i 2015 til 137.986 i 2019.[227] Underretningsstatistikken er relativt ny, og det er derfor ikke muligt at se, hvordan udviklingen har været før 2015. Noget tyder på, at Overgrebspakken fra 2013[228] har bidraget positivt til, at der er kommet øget fokus på opsporing og underretning.

Underretningsstatistikken for 2020 er endnu ikke offentliggjort ved denne rapports lancering, men tal fra DR tyder på, at man i 2020 vil se et væsentligt fald i antallet af underretninger. I en rundspørge, som DR har foretaget, fortæller 83 af de 98 kommuner, at de i perioden fra 11. marts 2020, hvor den første nedlukning skete, og frem til den 14. april har oplevet et gennemsnitligt fald i antallet af underretninger på omkring 42 pct. sammenlignet med samme periode i 2019. Flere kommuner forklarer, at faldet især skyldes, at hjemsendelse af børnene fra skoler og institutioner betyder, at eleverne har haft mindre kontakt med lærer og pædagoger, som plejer at stå for en stor del af underretningerne.[229]

Fakta

For halvdelen af førstegangsanbragte i 2018 var der allerede foretaget en underretning på barnet i 2015

I perioden fra 2015 og frem til iværksættelse af en anbringelse i 2018 var der modtaget underretninger om ca. 90 pct. af de førstegangsanbragte 3-17-årige. For størstedelen af de børn og unge er underretningerne om barnet modtaget mere end et år forud for iværksættelsen af anbringelsen. For mange af de førstegangsanbragte har der været flere underretninger forud for anbringelsen. For omkring halvdelen af de førstegangsanbragte 3-11-årige har der været seks eller flere underretninger, og for omkring en fjerdedel af børnene i denne aldersgruppe har der været 10 eller flere underretninger forud for iværksættelse af anbringelsen. Blandt de førstegangsanbragte 3-11-årige i 2018 var der allerede i 2015 modtaget underretninger om ca. halvdelen af børnene.

Kilde: Social- og Indenrigsministeriet (2020): Forløb op til en anbringelse. Velfærdpolitisk Analyse nr. 22, januar 2020.

Figur 49: De foretog underretningerne i 2019

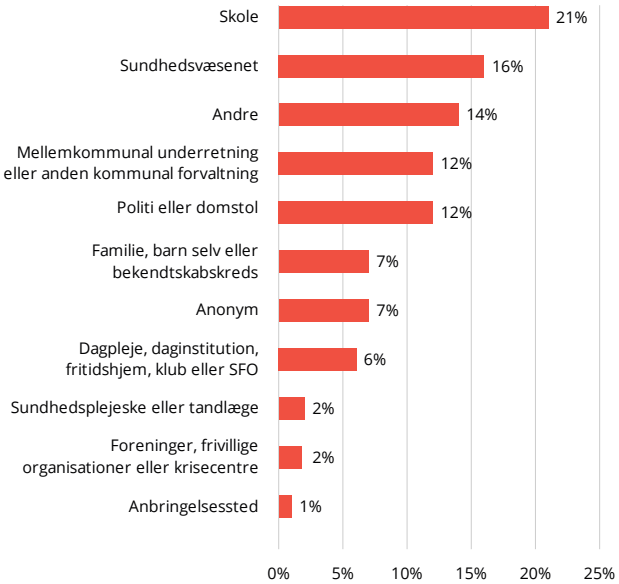

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1

I 2019 var det i lighed med de foregående år oftest fagpersoner på landets skoler, der foretog en underretning. Fagpersonerne har været ansvarlige for 21 pct. af de underretninger, der er foretaget i 2019. Fordi skolerne står for en stor del af underretningerne, er det sandsynligt, at antallet af underretninger er faldet i 2020 på grund af hjemsendelser fra skole. Dagtilbud var i 2019 ansvarlige for seks pct. af underretningerne, og sundhedsplejersker/tandlæger har foretaget to pct. af underretningerne.

Figur 50: Underretninger sammenholdt med børnebefolkningen fordelt på alder, 2019

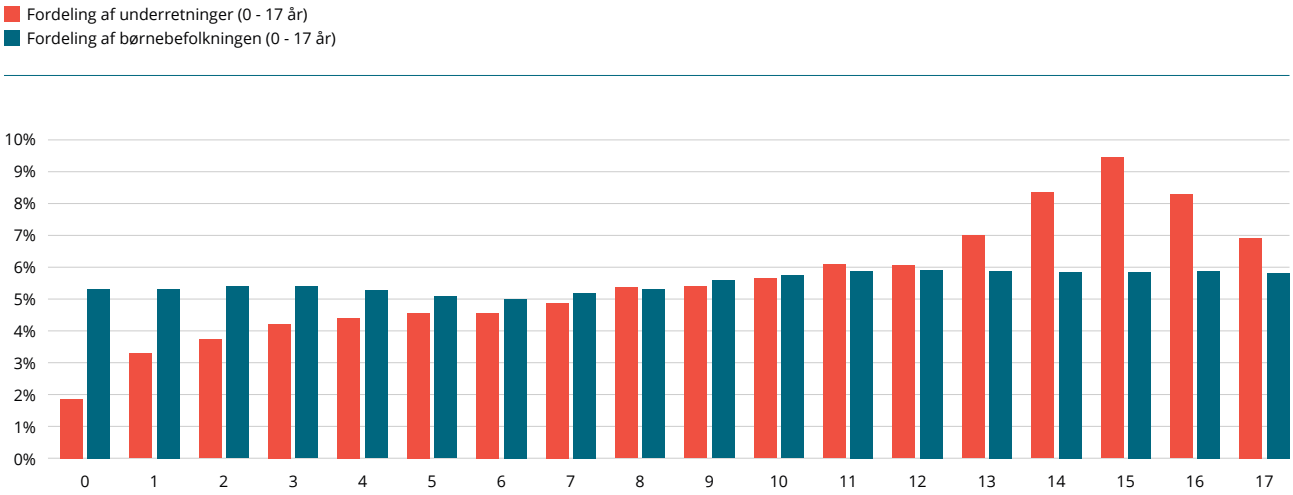

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A og UND1.

I 2019 blev der underrettet mest om de ældste børn. 41 pct. af alle underretninger handlede om børn i alderen 13-18 år. Til sammenligning udgjorde denne aldersgruppe 33 pct. af børnebefolkningen. Andelen af underretninger om børn i førskolealderen (0-5 år) var 21 pct. Til sammenligning udgjorde denne gruppe 29 pct. af børnebefolkningen.[230]

Fakta

Læger undlader at underrette

Mange praktiserende læger undlader at underrette på trods af mistanke om overgreb. 74 pct. af lægerne har i forbindelse med deres arbejde én eller flere gange haft mistanke om overgreb på eller omsorgssvigt af et barn eller en ung. Det viser en undersøgelse foretaget blandt 152 praktiserende læger i Region Midtjylland i 2017.[231] 22 pct. har haft mistanke i løbet af de seneste seks måneder, og 18 pct. har været sikre på, at de har set et tilfælde inden for de seneste seks måneder. Når de har haft mistanke om overgreb, har 20 pct. undladt at foretage en underretning på trods af mistanken. Mange af dem svarede, at de havde undladt at underrette, fordi de var i tvivl om, hvilke konsekvenser det ville få for barnet. Undersøgelsens resultater er identiske med en svensk undersøgelse fra 2015 blandt praktiserende læger. Den svenske undersøgelse viste, at 20 pct. af lægerne på et tidspunkt havde undladt at indberette en mistanke om et overgreb mod et barn.

Kilder: Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre, og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018; Talsma, M., Bengtsson Boström, K., & Östberg, A. (2015). Facing suspected child abuse – What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der er gode og dækkende data fra underretningsstatistikken, som udgives årligt, og vi kan med rimelig sikkerhed konkludere på omfang og udvikling – dog uden at kunne sige noget om, hvorvidt der underrettes tilstrækkeligt, og om underretningerne førte til den rette hjælp for børn og unge.

Appendix

Metode, noter og litteraturliste

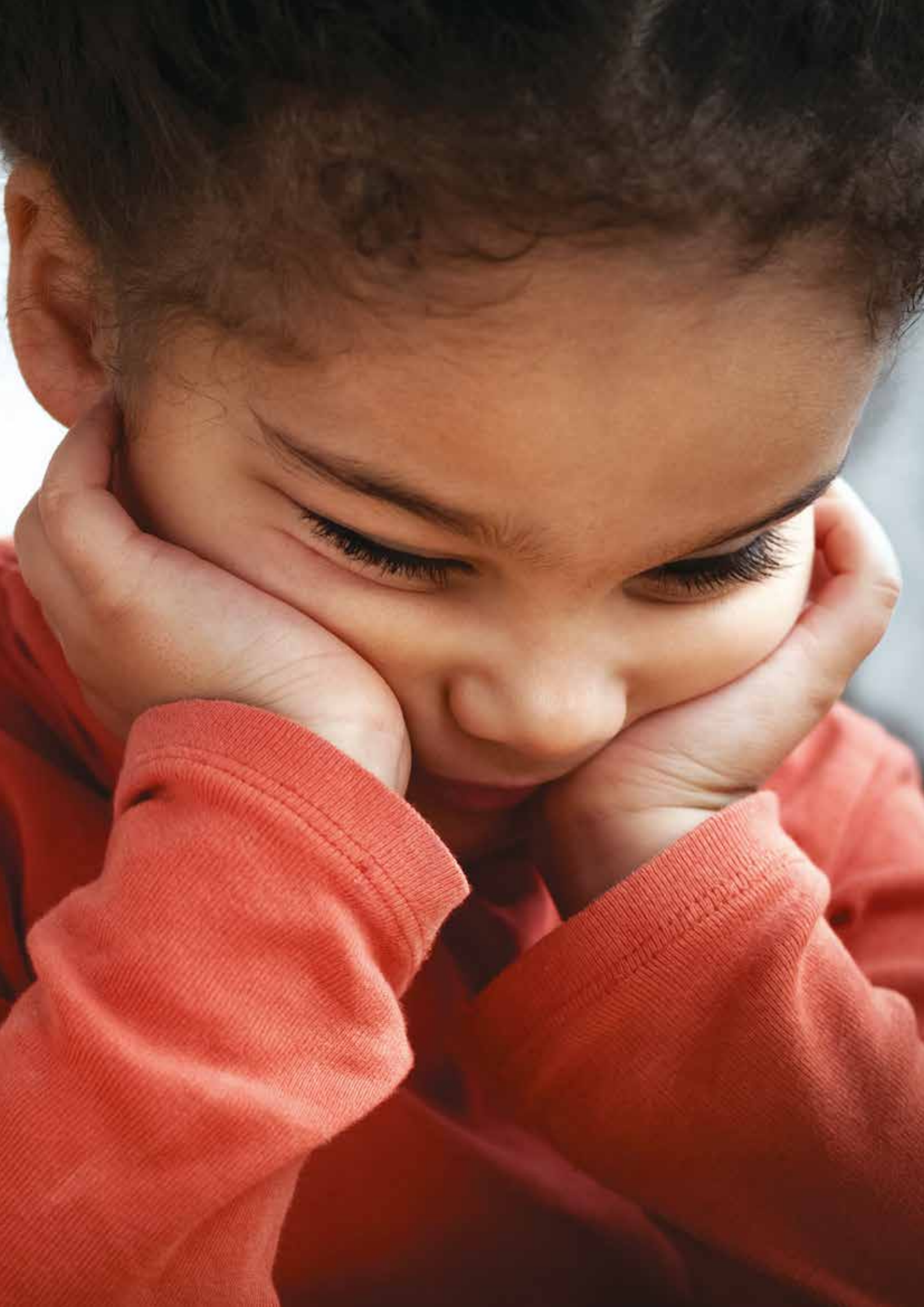

Status på vidensgrundlaget

Regelmæssige undersøgelser om svigt af børn skal prioriteres højere

Det er nu femte gang, Børns Vilkår og TrygFonden udgiver rapporten Svigt af børn i Danmark. I den periode er vidensgrundlaget på nogle områder blevet forbedret. På andre er der ikke kommet nye undersøgelser. Derfor er der behov for, at der prioriteres midler til at forbedre datagrundlaget og øge forskningsindsatsen på de områder, hvor der fortsat mangler viden.

Vold

Som det fremgår af denne rapports kapitel om vold mod børn, er der netop udkommet en stor undersøgelse om omfanget af børn i alderen 9 måneder til 3 år. Det er glædeligt, fordi der har manglet viden om omfanget af vold mod de yngste børn. I 2016 blev der foretaget to store undersøgelser om vold og overgreb blandt henholdsvis elever i 7. og 8. klasse. Siden er der ikke foretaget lignende store undersøgelser om omfanget af vold mod skolebørn. Der er mange parametre, som kan følges hvert år, der tilsammen kan give en indikation af, hvordan det står til på området. Det drejer sig om statistik over anmeldelser om fysisk og psykisk vold mod børn, antallet af sager i børnehusene, som har omhandlet vold, og antallet af børn på krisecentre. Derudover er der i årets rapport helt nye tal fra Danmarks første børne-ungekrisecenter Joannahuset samt en ny undersøgelse, der belyser underretningstendenser ved fysisk og psykisk vold, som Børns VIlkår og TrygFonden har fået foretaget. De statistikker, som kan følges årligt, kan dog ikke entydigt vise omfanget af vold mod børn. Derfor må vidensgrundlaget siges at være dalende siden den første udgivelse af rapporten Svigt af børn i Danmark, som Børns Vilkår og TrygFonden udgav i 2017.

Vi efterlyser nye undersøgelser, der kan belyse det nuværende omfang af vold mod børn i skolealderen

Seksuelle krænkelser

Som det fremgår af denne rapports kapitel om seksuelle krænkelser, blev der i 2016 foretaget en stor undersøgelse blandt elever i 8. klasse, som afdækkede omfanget af uønskede seksuelle hændelser mod unge. Siden er der ikke foretaget en lignende undersøgelse på området. I 2018 blev der, som det også fremgår af kapitlet, foretaget en ikke-repræsentativ undersøgelse om digitale seksuelle krænkelser. Der er andre parametre, som kan følges hvert år, som til sammen kan give et fingerpeg om, hvordan det står til på området. Det drejer sig om statistik over anmeldelser om seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser mod børn og antallet af sager i børnehusene, som har omhandlet seksuelle overgreb. Her er der nye tal at finde i dette års rapport.

Men da disse statistikker ikke entydigt kan vise omfanget af seksuelle krænkelser mod børn, må vidensgrundlaget siges at være dalende siden den første udgivelse af rapporten Svigt af børn i Danmark. Der er dog i perioden et stigende antal undersøgelser, som belyser omfanget af digitale seksuelle krænkelser, og i dette års rapport er der ydermere medtaget en opgørelse af antallet af henvendelser til Red Barnets rådgivningslinjer om digitale seksuelle krænkelser. I forhold til digitale krænkelser er vi altså klogere, end vi var, da Svigt af børn i Danmark-rapporten udkom første gang.

Vi efterlyser nye undersøgelser af det nuværende omfang af seksuelle krænkelser mod børn – også mod yngre børn.

Alkohol- og stofmisbrug i familien

Området for alkoholmisbrug og området for stofmisbrug i familien har et meget forskelligt vidensniveau. Der er kun ganske lidt viden, som belyser omfanget af børn, der vokser op med forældre, der har et stofmisbrug. Den eneste datakilde til belysning af dette er statistikken over personer i stofmisbrugsbehandling, som har hjemme- eller udeboende børn under 18 år, og her er der nye tal at finde i denne rapport. På området for alkoholmisbrug blandt voksne med børn er der mere viden. Her er foretaget flere undersøgelser, som enten spørger børn om deres forældres alkoholforbrug eller spørger voksne om retrospektivt at forholde sig til deres forældres alkoholforbrug i deres barndom – som det fremgår af kapitlet om alkohol- og stofmisbrug i familien. Nyeste viden på området kommer fra en undersøgelse, Børns Vilkår har foretaget i 2018. I årets rapport er der desuden medtaget data fra TUBAs rådgivning for at sætte fokus på et øget behov for rådgivning i forbindelse med COVID-19.

Vi efterlyser kontinuerlige undersøgelser, som viser omfanget af børn og unge, der vokser op med forældre med et alkohol- eller stofmisbrug.

Drab

Drab på børn er velbelyst igennem Danmarks Statistiks data om anmeldte drabsforbrydelser, og her findes der også nye tal i rapporten. Det har der været siden første udgivelse af Svigt af børn i Danmark-rapporten. Der er derimod manglende viden om årsager til drab på børn og dermed om indsatser, som kan forebygge, at det sker. Der er dog viden på vej fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, som sammen med Børns Vilkår er i gang med en undersøgelse af området.

Vi efterlyser viden om årsager til drab på børn og om forebyggelse heraf.

Skilsmisse

På området for konfliktfyldte skilsmisser er der med etableringen af Familieretshuset og indførelse af Familieretshusloven kommet et væsentligt bedre vidensgrundlag for at vurdere omfanget af komplekse skilsmissesager. Antallet af komplekse skilsmisser monitoreres nu fra år til år, fordi der med det nye familieretlige system indførtes en screening, som skal placere alle sager efter forældreansvarsloven i § 5, § 6 eller § 7 – de simple sager, mindre simple sager eller de komplekse sager. Familieretshuset har siden etableringen delt deres data med Børns Vilkår, og det er derfor blevet muligt systematisk at monitorere området fra år til år. Der er derfor mange nye data at finde i årets rapport på dette område.

Skolegang

Området for udsatte børns skolegang er velbelyst, og der udkommer kontinuerligt undersøgelser, som har fokus på udsatte børns udbytte af deres skolegang. Som det fremgår af rapportens kapitel om skolegang, har området været overvåget med årlige statistikker i en årrække, så frem- eller tilbagegang år for år kunne måles i forhold til gennemførelsesprocent, karaktergennemsnit og fravær. Det seneste år er denne monitorering dog ikke blevet prioriteret, og vidensgrundlaget er derfor for så vidt angår disse statistikker forringet. I dette års Svigt af børn i Danmark-rapport refereres primært til ældre data, og der er kun medtaget en ny undersøgelse om skolegang for børn med psykiatriske diagnoser samt forskellen på skolegangen hos børn anbragt i henholdsvis familiepleje og på institution.

Vi efterlyser mere viden om skolefravær og kvaliteten af skolegangen for udsatte børn og unge.

Mobning

På området for mobning har der i mange år været gode dækkende data i kraft af den årlige nationale trivselsmåling samt skolebørnsundersøgelsen, der foretages hvert fjerde år. I 2020 har ensomhed blandt børn og unge på grund af COVID-19-nedlukninger været et stigende problem, og derfor er dette emne i fokus i denne rapports afsnit om mobning. Ensomhed kan nemlig i mange tilfælde blive mobningens følgesvend. På området for ensomhed præsenteres helt nye figurer og nye data, ligesom tal om mobning også er opdateret.

Vi efterlyser viden om omfanget af digital mobning blandt børn og unge.

Sygdomsramte familier

På området for de svigt, som børn i sygdomsramte familier bliver udsat for, er der ikke regelmæssige statistikker. Der foretages ikke kontinuerlige og ensartede undersøgelser,

men der er i de seneste år udkommet relevante undersøgelser, som sætter fokus på de konsekvenser, det kan have for børn og unge at vokse op som pårørende til en forælder, der er alvorligt syg, og i hvilken udstrækning disse børn og unge får tilstrækkelig hjælp og støtte. Der henvises til flere nye undersøgelser i rapportens kapitel om sygdomsramte familier.

Vi efterlyser kontinuerlige undersøgelser om børn og unge i sygdomsramte familier og de svigt, de oplever.

Børn i psykiatrien

Der bliver udgivet årlige statistikker om antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien samt tal for ventetider og tvangsforanstaltninger, som fremgår af rapportens kapitel om børn i psykiatrien. Der er dog ikke megen viden om behandlingens effekt. Vidensgrundlaget har ikke ændret sig væsentligt siden første udgivelse af rapporten Svigt af børn i Danmark.

Vi efterlyser viden om effekten af psykiatrisk behandling af børn og unge og om effekten af forebyggende indsatser over for børn og unge i psykisk mistrivsel, som ikke behandles i psykiatrien.

Sagsbehandling af børnesager

På området for sagsbehandling af børnesager er vidensgrundlaget blevet væsentligt forbedret, siden Børns Vilkår og TrygFonden udgav den første Svigt af børn i Danmark-rapport. Rigsrevisionens beretning fra 2016, som undersøgte indsatsen over for anbragte børn og unge, kritiserede, at man efter ti års indsats siden Anbringelsesreformen fra 2006 ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling på området var blevet bedre, og hvorvidt indsatsen havde haft den tilsigtede effekt. Dengang blev det kritiseret, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholdt lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser. Med Satspuljeaftalen 2019 blev det besluttet at give varige midler til en årlig undersøgelse af kommunernes sagsbehandling, og vidensgrundlaget er dermed forbedret væsentligt. I 2019 udgav Ankestyrelsen en pilotundersøgelse med et mindre sagsantal, og i 2020 udkom den første børnesagsbarometer-undersøgelse med en gennemgang af omkring 700 sager, hvilket herefter bliver omfanget af det årlige børnesagsbarometer. Der findes dermed mange nye tal på dette område, som præsenteres i rapportens kapitel om sagsbehandling af børnesager.

Vi efterlyser viden om kvaliteten af sagsbehandlingen og om børn og unges oplevelser af børneinddragelse.

Børn i fattigdom

Der foretages jævnligt opgørelse over antallet af børn i Danmark, der lever i relativ fattigdom ud fra Danmarks Statistiks mål for relativ fattigdom, som er udviklet som opfølgning på FN's bæredygtighedsmål om at reducere relativ fattigdom. Der er de seneste år forsket i konsekvenserne af fattigdom og afsavn, men der efterlyses mere viden om konsekvenserne for børn, der lever i langvarig fattigdom. Det er første år, at fattigdom belyses i Svigt af børn i Danmark-rapporten.

Vi efterlyser mere viden om konsekvenserne af at befinde sig i langtidsfattigdom i barndommen.

Hjemløshed

Som det fremgår af kapitlet om hjemløshed, er der siden 2007 hvert andet år foretaget en national kortlægning af antallet af hjemløse i Danmark. I 2020 åbnede Danmarks første børne-ungekrisecenter Joannahuset, og her har man registreret flere børn og unge, der lever i en form for hjemløshed, end den nationale kortlægning peger på. Det tyder på, at hjemløse børn under 18 år er vanskelige at identificere, fordi mange i denne aldersgruppe er skjulte hjemløse og overnatter for eksempel hos venner og bekendte som såkaldte sofasurfere. Nye tal fra Joannahuset kan findes i rapporten. Den seneste nationale kortlægning er blevet udskudt til 2022 på grund af COVID-19, så der kan ikke præsenteres en ny kortlægning i dette års Svigt af børn i Danmark-rapport.

Vi efterlyser mere præcise tal over omfanget af børn og unge, der lever i en form for hjemløshed.

Børn i asylsystemet

Der er generelt ikke meget viden om børn i asylsystemet. Der findes ingen data på, hvor mange forskellige asylcentre børn i gennemsnit bor på, mens de er i asylsystemet. Derudover er der tegn på, at der i Udlændingestyrelsens opgørelse af uledsagede mindreårige asylansøgere bliver registreret langt færre, end der egentlig er i Danmark, og der findes ingen opgørelser over, hvornår og hvorhen denne gruppe forsvinder ud af det danske asylsystem. Ligeledes offentliggøres der ingen tal for, hvor længe denne gruppe børn opholder sig i Danmark. Det giver et svagt vidensgrundlag for disse børns ophold i Danmark. Der er dog årlige opgørelser over, hvor mange børn under 18 år, der er indkvarteret på et asylcenter samt længden på deres ophold. Disse tal er at finde i rapportens kapitel om børn i asylsystemet.

Vi efterlyser viden om børn og unges ophold på asylcentre, antallet af skift, de oplever, og kvaliteten af deres skolegang. Derudover efterlyser vi mere sikre data på antallet af uledsagede mindreårige, som finder vej til Danmark, og som ikke får den rette hjælp og støtte, som der er behov for, når man som helt ung står alene.

Sammen stopper vi svigt

Befolkningens tendenser til at gribe ind, når der er kendskab til, at et barn svigtes, kan blandt andet aflæses i underretningsstatistikken, der bliver offentliggjort hvert år af Danmarks Statistik. Derudover har Børns Vilkår og TrygFonden jævnligt fået foretaget undersøgelser, som viser befolkningens kendskab til underretningspligten og spørger ind til, hvordan den enkelte ville reagere ved kendskab til fysisk og psykisk vold. Fra disse undersøgelser og statistikker er der ny viden at finde i denne rapport.

Vi efterlyser viden om omfanget af underretninger, som fører til hjælp og støtte for barnet.

Metodisk tilgang til belysningen af svigt af børn i Danmark

Rapportens definition af svigt

FN's Børnekonvention fastslår, at børn har en række grundlæggende rettigheder, herunder retten til skolegang, retten til at blive inddraget og retten til beskyttelse mod vold, overgreb og udnyttelse.

Børnekonventionen er omdrejningspunkt for Børns Vilkårs arbejde for at stoppe svigt af børn, fordi det har alvorlige konsekvenser, når basale behov for omsorg, tryghed, beskyttelse og udvikling ikke opfyldes. Konsekvenserne af omsorgssvigt kan være alt fra forsinket kognitiv udvikling, underudviklede følelsesmæssige kompetencer og fysiske skader til psykiske lidelser.[232]

Børns sårbarhed, robusthed og påvirkelighed – deres resiliens – varierer. Men svigt, som sker tidligt i børns liv, giver en dårligere prognose for barnets udvikling end svigt, som sker senere i livet. Svigt, som begås af barnets allernærmeste voksne i en lang periode og med stor voldsomhed, har de mest alvorlige konsekvenser.[233]

Et barn færdes i mange forskellige arenaer og miljøer, som alle bør have en beskyttende og udviklende funktion for barnet. Det er miljøer, som barnet færdes i til daglig – familien, dagtilbuddet, skolen og fritidsinstitutioner – som er præget af personlige relationer med direkte indflydelse på barnets trivsel og udvikling. Hjemmet og de nære omgivelser har den største indflydelse på barnets trivsel, udvikling og beskyttelse. Det er her, barnet vanligvis får den nødvendige omsorg, kærlighed og stimulans, så barnet udvikler sig i et trygt miljø gennem hele barndommen.

Når et barn svigtes af sine nærmeste voksne, har dagtilbud og skole samt de sociale myndigheder ansvar for at træde til. Det er afgørende for, at gentagne svigt forhindres, og at barnet bliver beskyttet bedst i forhold til de konsekvenser, svigtet fra de nærmeste voksne kan have for barnet på både kort og langt sigt.

Det omgivende samfund indeholder formelle og uformelle samfundsinstitutioner, der er ansvarlige for at skabe gode rammevilkår for børn. Det gælder lovgivning, politiske beslutninger og økonomiske prioriteringer, mens kulturelle forhold har betydning for, hvordan der tages ansvar for børn.

Forholdene i og samspillet mellem de forskellige arenaer er afgørende for at beskytte børn optimalt og sikre deres ret til et godt børneliv. Et barn, der først svigtes af sine nærmeste voksne og derpå svigtes af myndigheder, institutioner og det omgivende samfund, er særligt udsat, fordi varigheden af et svigt forlænges, og fordi barnets rettigheder krænkes.

Udvælgelseskriterier: Derfor belyser rapporten disse 14 svigt

Børns Vilkår og TrygFonden belyser i denne rapport omfanget af en række svigt, som krænker barnets ret til en tryg barndom, og som kunne være forhindret, hvis voksne omkring barnet havde handlet anderledes. For at kunne anskueliggøre, hvordan det står til med svigt af børn i Danmark, er et udvælgelseskriterium også, at svigtet er målbart og dokumenteret i et vist omfang. De 14 svigt, som rapporten behandler, har følgende tre fællestræk:

1. Barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling krænkes

De svigt, som er præsenteret i rapporten, tager udgangspunkt i FN's Børnekonvention. Det er alvorlige svigt, som truer børns ret til beskyttelse, trivsel og udvikling. Rettigheder, der er indarbejdet i den danske lovgivning, og som er universelle. Krænkes disse rettigheder, kan barnet være udsat for omsorgssvigt. Fokus er primært på barndommen. Det betyder, at der er potentielle svigt i form af risikofaktorer og udsathed, der giver udslag på længere sigt, som rapporten ikke behandler. Eksempler på dette kan være barnets sundhedstilstand, forældres socioøkonomiske baggrund og arbejdsmarkedstilknytning; faktorer, som kan have indflydelse på, hvordan barnet klarer sig i voksenlivet.

2. Voksne svigter deres ansvar

Det andet kriterium for udvælgelsen af de svigt, som rapporten belyser, er, at en eller flere voksne har et ansvar for det svigt, der begås. Det kan være barnets nære voksne, der

begår overgreb. Det kan være læreren, der ikke griber ind over for mobning i klassen. Det kan være professionelle voksne, myndigheder og det omgivende samfund, der undlader at gribe ind eller på anden måde svigter deres ansvar for at sikre børnenes ret til trivsel, beskyttelse og udvikling.

3. Svigtet er målbart

Rapportens formål er at gøre status over den nuværende situation for børn i Danmark. Rapporten belyser derfor svigt, som er målbare, og som kan dokumenteres. Rapporten præsenterer år for år nye tal og opdaterede opgørelser, der hvor ny viden på børne- og socialområdet er tilgængelig

Sådan har vi fundet den viden, rapporten præsenterer

Rapportens definition af svigt er definerende for den litteratursøgning, som ligger til grund for rapportens indhold. Litteratursøgningen tager udgangspunkt i de søgeord, som de 14 udvalgte svigt umiddelbart lægger op til. Litteratursøgningen i forbindelse med denne rapport er ikke foretaget systematisk, og rapporten har ikke karakter af et egentligt litteraturstudie, da der for eksempel ikke er foretaget omfattende søgninger i forskningsdatabaser. Den litteratur, som anvendes i rapporten, er fundet og indhentet hos centrale videninstitutioner samt centrale offentligt tilgængelige databaser. Litteratursøgningen er suppleret med kvalificering og kommentering hos en række eksperter og aktører på alle de områder, rapporten præsenterer. Vi er opmærksomme på, at rapporten ikke er udtømmende med hensyn til den litteratur, der findes om de 14 udvalgte svigt.

Det gælder for de fleste svigt, at de er omgærdet af et vist mørketal. De færreste svigt kan belyses ud fra data fra en enkelt kilde. Derfor præsenteres forskellige datakilder, opgørelser og forskning, som hver især kan belyse aspekter af det pågældende svigt og tilsammen give et bud på, hvordan det står til. Det betyder også, at definitionen af hvert svigt kan variere fra kilde til kilde. I rapporten gøres det løbende klart, hvilken definition konklusionerne bygger på – enten i teksten eller i noter. Det gælder desværre for flere af de svigt, rapporten beskriver, at viden er ufuldstændig. Alligevel er disse svigt medtaget i rapporten, da det er vigtigt at pointere, at der samfundsmæssigt set er 'blinde vinkler' i forhold til at følge en udvikling inden for disse områder.

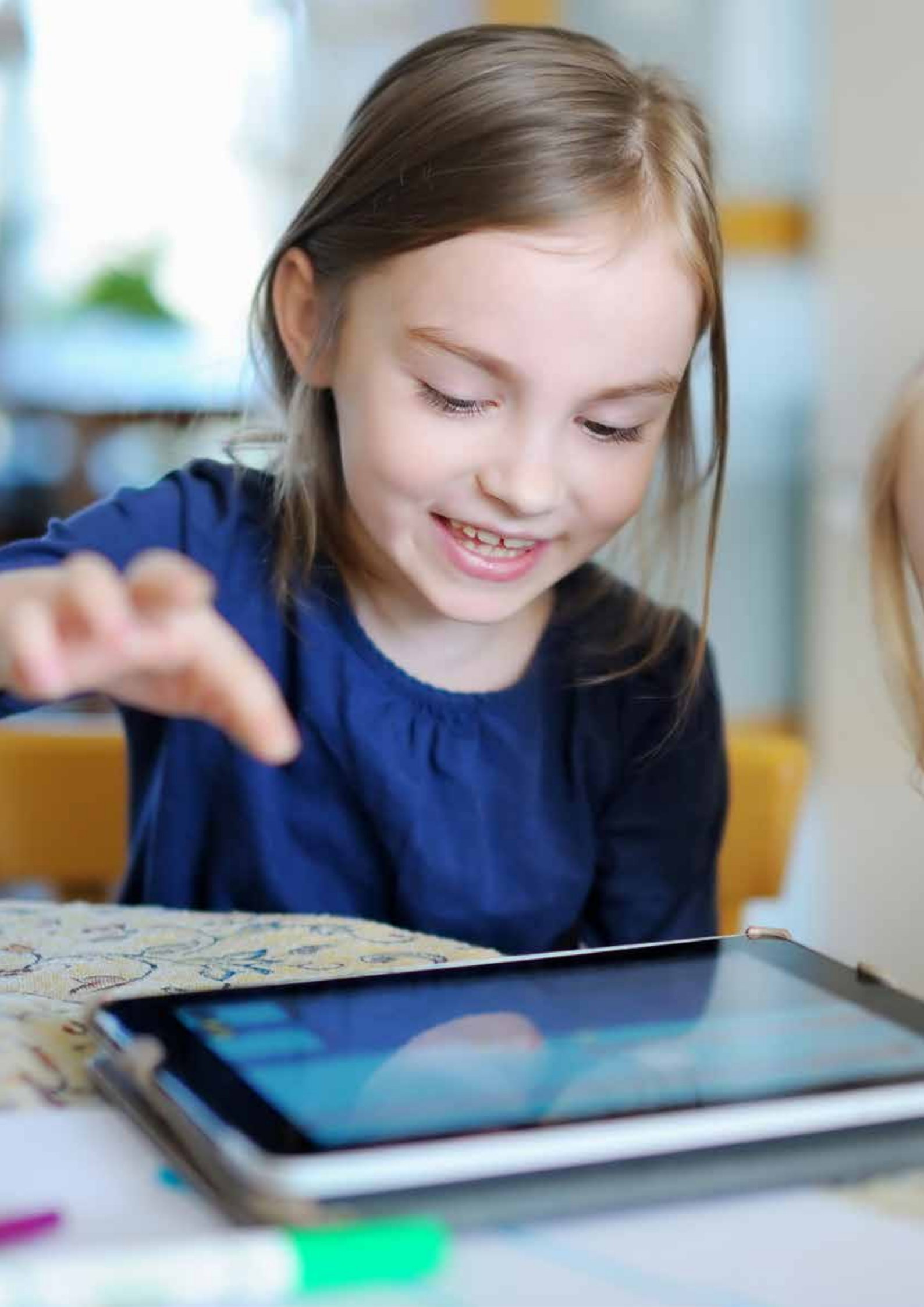

Noter

1 Figuren tager udgangspunkt i Bronfenbrenners bioøkologiske model om de systemer, der præger et barn (Bronfen-brenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design).

2 Bjerre, S. & Schultz F. (2021): Mødrehjælpen Tema. Analysenotat fra Mødrehjælpen. Nr. 8/Januar 2021. CORONAKRISEN; Oldrup, H. m.fl. (2020): Partnervold under COVID-19. Lev uden vold; Danner (2020): Danners årsstatistik 2020. Temaanalyse: Vold mod kvinder og børn under Corona-pandemien

3 DR (2020, 25. april): Coronakrisen har efterladt udsatte børn alene: Markant fald i underretninger.

4 Christoffersen, M. N. (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. Kronik i Information 9. februar 2019.

5 Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).

6 Tallet for, at hvert sjette barn er udsat for vold, stammer fra en undersøgelse fra 2016 foretaget af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold. Undersøgelsen blandt 7. klasseselever er foretaget af Børnerådet i september 2016 blandt 4.039 elever. Definitionen af vold er i denne undersøgelse følgende: Mindre grov vold: Rusket og skubbet, nevet, revet i håret. Grov fysisk vold: Slået med flad hånd, slået med knyttet hånd, slået med ting, for eksempel sko eller bøjle, sparket (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag); Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).

7 Psykisk vold benævnes i forskningen ofte som psykisk mishandling. Det er vanskeligt at give et præcist estimat af omfanget af psykisk vold mod børn, blandt andet fordi undersøgelser anvender forskellige metoder, for eksempel interviews med sagsbehandlere om konkrete børnesager, interviews med voksne om deres opvækst eller registerdata om politianmeldelser. Undersøgelsen fra 2013 baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik, hvor der blev foretaget en tilfældigt udvalgt stikprøve blandt unge på 24 år. Stikprøven udgjorde 4.178 unge, og svar-raten var 63 pct., hvilket resulterede i en effektiv stikprøvestørrelse på 2.980 unge. Blandt dem blev foretaget et fysisk eller telefoninterview. De 5 pct. dækker over emotionelle overgreb, som er begået af en forælder eller værge, hvor respondenterne blev spurgt ind til seks forskellige typer af emotionelle overgreb, som blev besvaret med ja/nej. For at indgå i den totale andel på 5 pct. skal respondenten have givet en positiv tilkendegivelse på mindst 3 af spørgsmålene (Christoffersen, M., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 9 (1), 149-156).

8 Rayce, B. S. et al. (2021): SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet. Præsentation af undersøgelsen og udvalgte resultater fra første dataindsamling 2017/2018. VIVE - Det Nationale Forskning- og Analysecenter for Velfærd)

9 Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

10 Denne definition, som Lev uden vold anvender, er udviklet af en arbejdsgruppe bestående af faglige eksperter på feltet. Den er udarbejdet på baggrund af en kortlægning af internationale definitioner og begreber for psykisk vold og to afholdte seminarer med oplæg, drøftelser og deltagelse af relevante fagfolk, forskere og repræsentanter fra organisationer, der arbejder med vold. (Lev uden vold, 2018: Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer).

11 Ottosen, M., H. m.fl. (2020): Psykisk vold mod børn i hjemmet. Et vidensgrundlag. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Volsing, M. H. (2018): Karakteristik af voldsudøveren i behandling. Barndommens skygger rækker ind i voksenlivet. Dialog mod vold. Askovfonden.

12 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. Ofre for anmeldte voldsforbrydelser omfatter alle kategorier, som omhandler vold – også forskellige former for psykisk vold.

13 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelsestilbøjelighed, muligvis i kraft af overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsatheden for vold (Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).

14 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.

15 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. Her vises udelukkende ofre for anmeldelser om psykisk vold.

16 Straffeloven »§ 243: "Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år." https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/329

17 KANTAR Gallup foretog i 2017 en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte danskere, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningspligten. I undersøgelsen blev respondenter spurgt ind til konkrete scenarier – for eksempel, at de fik kendskab til, at et barn blev slået derhjemme, eller at et barn voksede op i en familie med alkoholmisbrug. Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelene summere til mere end 100 pct. (KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover).

18 I 2013 blev der etableret fem børnehuse i Danmark – ét i hver region. I den forbindelse blev det lovpligtigt for kommunerne at benytte børnehuse i sager med mistanke eller viden om overgreb mod børn i alderen 0-17 år, hvor der udover kommunen er mindst én anden sektor involveret – eksempelvis politi eller sygehusvæsen.

19 I perioden fra 2014 til 2018 er antallet af konsultative henvendelser på landsplan steget fra 1.060 til 1.915 henvendelser. I perioden fra 2014 til 2015 var stigningen på 34 procent. Fra 2015 til 2016 var stigningen på 32 procent. Fra 2016 til 2017 var der en stigning på 16 procent, men der har i den efterfølgende periode fra 2017 til 2018 været 12 procent færre konsultative henvendelser. Konsultative sager er henvendelser til børnehusene, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen).

20 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehusene (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehusene peger desuden på, at der fra kommune til kommune er forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehusene i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).

21 Der har været flere henvendelser fra voksne, der har ringet sammen med et barn/ung, hvor barnet/den unge efterfølgende er mødt fysisk op i Joannahuset. De 12 henvendelser er ikke samtlige telefoniske henvendelser fra voksne, men kun dem, hvor barnet/den unge ikke er mødt fysisk op i Joannahuset efterfølgende.

22 Statistikken er en årlig opgørelse af antal ophold og antal kvinder og børn, der er indskrevet på kvindekrisecentre. Data til denne statistik indsamles via kvartalsvise indberetninger fra de enkelte kvindekrisecentre. Tællingen er en totaltælling, som dækker alle kvinder på 18 år og derover og børn, der er omfattet af et ophold på et kvindekrisecenter ifølge §109 i serviceloven. I tællingen er der ca. 5-6 pct., der er indberettet anonymt, hvilket giver usikkerhed. I sin nuværende form kan den sammenlignes med årsstatistikken fra Socialstyrelsen og Landsorganisation for Kvindekrisecentre (LOKK). Denne statistik opgør fraflytninger fra centrene og antal henvendelser på centrene, hvor Danmarks Statistik antal ophold og antal kvinder og børn, der er indskrevet på kvindekrisecentrene.

23 Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik 2014. Mænd på mandecenter og mandekrisecenter.

24 Lyk-Jensen, S. V. (2020): At vokse op i skyggen af vold: Konsekvenser for børn. I Oldrup H. (red.) (2020): Vold i familien. Viden for fagfolk. Akademisk Forlag; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

25 SFI –Det Nationale Forskningscenter for Velfærd er i dag en del af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

26 Det viser en undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra 2016, som indeholder resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 8. klasseelever (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).

27 Det viser en undersøgelse, som Red Barnet har foretaget i 2018 (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).

28 Karstoft, K. m.fl. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumatologi. Syddansk Universitet.

29 Deen, L. m.fl. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – en afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

30 En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge fra Red Barnet fra 2015 beskriver, hvordan børn, der oplever digitale seksuelle krænkelser, kan reagere med depressive symptomer, håbløshed, sorg, koncentrations - og opmærksomhedsproblemer, skamfuldhed, selvskade og selvhad over egen krop, angst og stress, og at eksempelvis angsten kan blive styrende for barnets daglige færden. Antologien beskriver desuden, at børn – modsat børn, der har været udsat for fysiske seksuelle overgreb – ofte vil opleve, at overgrebene aldrig stopper, fordi eksempelvis billederne af dem altid vil eksistere på internettet (Red Barnet (2015): Hvor slemt ka' det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge).

31 Begrebet "grooming" omfatter tilfælde, hvor en voksen igennem strategisk manipulation opbygger et tillidsforhold til en mindreårig på internettet. Formålet er at opbygge et tillidsforhold til den mindreårige for at begå seksuelle overgreb eller lokke den mindreårige til at sende nøgenbilleder af sig selv (Rigspolitiet: Grooming).

32 Undersøgelsen er baseret på 915 unge i alderen 13-17 år, som har gennemført en online spørgeskemaundersøgelse. Respondenterne er ikke repræsentativt udvalgt. Undersøgelsen belyser deling af intime billeder og videoer uden samtykke, udnyttelse, tvang og trusler af seksuel karakter, mobning med seksuelt indhold og uønsket seksualisering (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).

33 Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.

34 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. I figuren dækker ofre for anmeldte seksualforbrydelser over alle kategorier i Danmarks Statistiks opgørelse inden for seksualforbrydelser, som ikke er blufærdighedskrænkelser.

35 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelsestilbøjelighed, muligvis i kraft af overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsatheden for overgreb (Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor; Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).

36 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.

37 Blufærdighedskrænkelser dækker blandt andet over beføling, blotteri og beluring. Blufærdighedskrænkelser kan også ske på nettet.

38 Stigningen kan skyldes en større tilbøjelighed til at anmelde og en forbedret opsporing. En mindre del kan skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne.

39 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.

40 Det samlede antal konsultative sager om voldelige og/eller seksuelle overgreb er ligeledes steget i perioden fra 1.059 i 2014 til 1.915 i 2018. Konsultative sager er henvendelser til børnehusene, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen).

41 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehusene (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehusene peger desuden på, at der fra kommune til kommune tidligere var forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehusene i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).

42 Statistik over anmeldelser efter straffelovens § 235 er ikke tilgængelige i Statistikbanken på dette niveau. Data er derfor rekvireret direkte hos Danmark Statistik.

43 Straffelovens §235 siger: "Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter" (Retsinformation (2018): Straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018).

44 Børns Vilkår (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen

45 TUBA (2021): Coronakrisens påvirkning hos børn og unge fra familier med misbrug; Lindgaard, H. (2002). Coronakrisen rammer børn i misbrugsfamilier. Altompsykologi.dk

46 DR (2020, 25. april): Coronakrisen har efterladt udsatte børn alene: Markant fald i underretninger.

47 Lindgaard, H. (2002). Coronakrisen rammer børn i misbrugsfamilier. Altompsykologi.dk

48 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018 –januar

2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra Børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket al.le sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ2. Kun statistisk signifikante sammenhænge (p< 0,05) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn – Børn i hjem med alkoholproblemer).

49 Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.

50 Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer.

51 Pisinger, V.S.C. m.fl. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. Addiction.

52 Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.

53 Christoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

54 Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.

55 Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.

56 Seneste opgørelse fra Danmarks Statistik er fra 2020 og viser, at klassekvotienten i 5. klasse er 21,1 og i 8.klasse er 21,5 (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN).

57 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018-januar 2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra Børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket al.le sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ2. Kun statistisk signifikante sammenhænge (p< 0,05) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn –Børn i hjem med alkoholproblemer).

58 Statistik er rekvireret direkte via et særudtræk fra TUBA statistik 2018.

59 I 2008 vurderede Sundhedsstyrelsen, at 122.000 børn vokser op i en familie med et alkoholproblem. Der er ikke foretaget en nyere vurdering. På baggrund af data fra 2005 vurderer Statens Institut for Folkesundhed, at der er cirka 585.000 danskere med et skadeligt alkoholforbrug, hvilket på baggrund af definition fra WHO skal forstås som et forbrug, der medfører påviselig fysisk og psykisk skade og har varet i mindst en måned eller gentagne gange inden for et år, og at cirka 140.000 er alkoholafhængige, som i WHO's klassifikationssystem defineres som en sygdom. Statens Institut for Folkesundhed vurderer, at antallet på 140.000 anses for at være det absolut minimale antal alkoholafhængige i Danmark (Hvidtfeldt, U. A. m.fl. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse).

60 Da statistikken fra TUBA baserer sig på et særudtræk fra TUBA statistik 2018, optræder kilden ikke i litteraturlisten.

61 I undersøgelsen er børnene blevet spurgt ind til otte former for mistrivsel: Haft hovedpine, haft mavepine, haft ondt i ryggen, været ked af det, været irritabel/ i dårligt humør, været nervøs, haft svært ved at falde i søvn og været svimmel. Børnene er blevet spurgt, hvor ofte de oplever disse former for mistrivsel: Næsten hver dag, mere end en gang om ugen, næsten hver uge, næsten hver måned og sjældent eller aldrig. Spørgsmålene er lånt fra Skolebørnsundersøgelsen, det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), og spørgsmålene kaldes internationalt the HBSC Symptom Check list (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn –Børn i hjem med alkoholproblemer).

62 Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer.

63 En undersøgelse foretaget af TUBA i 2010 viser ligeledes, at hvert femte barn vokser op i familier, hvor forældrenes alkoholindtag 'stort set altid' eller 'af og til' opleves som et problem. Undersøgelsen er foretaget blandt 1.014 personer mellem 18 og 34 år og er repræsentativ på køn, alder og geografi (Mackrill, T. (2010): Passiv druk – en befolkningsundersøgelse. TUBA).

64 Stigningen i antallet af børn, hvis forældre er indskrevet i stofmisbrugsbehandling, viser ikke, hvorvidt der er tale om en stigning i antallet af forældre med et stofmisbrug, eller om det er udtryk for større kapacitet i stofmisbrugsbehandlingen. Derudover indeholder data ikke information om omfanget af forældre med stofmisbrug, som ikke er i behandling eller på anden vis er i kontakt med de offentlige myndigheder.

65 Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.

66 Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab i Danmark. Justitsministeriet.

67 VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, Undersøgelser i gang. Viden om igangværende undersøgelse er fundet på vive.dk april 2021: https://www.vive.dk/da/undersoegelser/boern-som-ofre-for-familiedrab-13449/

68 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Ofre for anmeldte drabsforbrydelser omfatter kategorierne manddrab, barnedrab og vold med døden til følge. Barnedrab dækker over tilfælde, hvor en mor har dræbt sit spædbarn umiddelbart efter fødslen.

69 Her er tale om en kortlægning, som DR's Undersøgende Databaseredaktion har foretaget ved at gennemgå tusindvis af artikler fundet og beskrevet 1.338 drab begået i Danmark i perioden 1992-2016. Ved drab forstås episoder, hvor en person er død som følge af andre menneskers aktive voldshandling. Dette datasæt tager afsæt i den retsmedicinske definition og ikke den juridiske definition af drab. Medieomtalerne er valideret og krydstjekket med flere forskellige offentlige kilder, så ingen drab i databasen er baseret på mindre end tre kilder. Dermed har DR's Undersøgende Databaseredaktion skabt en unik database med flere end 28.000 forskellige, detaljerede oplysninger om 25 års drab (Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio).

70 Statistikbanken.dk (2021), Tabel DOD. Det fremgår, at antallet af 0-årige, som døde var på 194. Det må antages, at en del af dem er dødfødte.

71 Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab. Justitsministeriet.

72 Det beskrives i en artikel fra Information, som også udfolder, hvordan den internationale forskning opererer med forskellige kategorier for barnedrab, som læner sig op ad det engelske 'homicide' (drab): 'filicide' er alle typer forældredrab på børn, 'infantcide' er drab på børn under et år, og 'familicide' er drab, hvor flere i familien bliver ofre, eller hvor motivet bag drabet er hævn mod tidligere eller nuværende partner. Sidstnævnte kendes som 'murder-by-proxy'. Et andet motiv er en forvredet antagelse om, at drabet beskytter barnet, og hvor gerningsmanden efterfølgende begår selvmord (Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information).

73 Rockwool Fondens Forskningsenhed (2019): Brud mellem forældre har negative konsekvenser for børnene – og antallet af skilsmisse er steget. Dahl, K. M. (2019): Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M.H. et al. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen M. H. et al. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden; Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår.

74 Familieretshuset (december 2020): "Familieretshuset sætter ind mod lange ventetider".

75 Dahl, K. M. (2019): Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

76 Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.

77 Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS) Københavns Universitet, Institut for Psykologi); Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family 72 (June 2010): 650 – 666; Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. Journal of Marriage and Family; November, 2000; 62, 4.; Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

78 regeringen.dk/nyheder/aftale-om-nyt-skilsmissesystem/

79 Spørgeskemaundersøgelsen blev foretaget blandt fraskilte forældre med børn under 18 år blandt 1.434 forældre samt en spørgeskemaundersøgelse blandt børn mellem 15 og 18 år blandt 505 børn (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser).

80 Spørgeskemaundersøgelserne er foretaget af Epinion for Børns Vilkår og Egmont Fonden. I den første undersøgelse blev et repræsentativt udsnit af børn mellem 15 og 18 år inviteret til at svare på en række spørgsmål på internettet om deres forældres brud, nye familier, hverdagen, inddragelse, støtte og deres forældres samarbejde. 505 børn deltog, og besvarelserne blev vægtet i forhold til køn og alder. For en del af børnenes vedkommende lå skilsmissen længere tilbage i tiden, og deres refleksioner over skilsmissen bærer præg af dette. Den anden undersøgelse blev foretaget blandt 1.434 forældre med børn under 18 år, der svarede på spørgsmål om livet efter deres skilsmisse. Disse besvarelser blev ligeledes vægtet. Resultaterne præsenteres i rapporten "Jeg er træt af at være deres brevdue" (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden).

81 Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager.

82 Undersøgelsen er en tværsnitsbaseret analyse, der kombinerer register- og survey-data. Registerdata kommer fra Danmarks Statistiks data om alle danske børn fra fødselskohorterne 2013, 2009, 2005 og 2001. Børnene var på udtrækstidspunktet (2017) 3, 7, 11 og 15 år (N = 245.894). Blandt disse blev ca. hvert 20. barn fra hver af fødselskohorterne tilfældigt udvalgt til at deltage i den nationalt repræsentative survey Børn og unge i Danmark (N = 9.586). Dataindsamlingen fandt sted i 2017, hvor 5.639 børn deltog i surveyen, og opnåelsesgraden var 66 pct. I de to yngste årgange deltog bopælsforælderen som svarperson, blandt de to ældste aldersgrupper deltog barnet selv. Forældre og de 15-årige udfyldte et webbaseret spørgeskema (med telefonopfølgning), mens de 11-årige blev interviewet face-to-face i barnets hjem (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).

83 I § 7-sager har Familieretshuset alene kompetence til at træffe midlertidige afgørelser, mens afgørelseskompetencen i forhold til de endelige afgørelser er hos familieretten, jf. familieretshusloven § 32. I § 6-sager kan Familieretshuset udover midlertidige afgørelser træffe ikke indgribende afgørelser om samvær, jf. familieretshusloven §§ 26-27.

84 https://danskelove.dk/familieretshusloven

85 Regeringen (2018): "Nyt system for skilsmisser". Nyhed på www.regeringen.dk 27. marts 2018, https://danskelove.dk/familieretshusloven

86 Opgørelsen over familieskift foretages den 1. januar hvert år. Derfor er tallene for 2019 fra 1. januar 2020 og dækker over 0-16-årige i starten af 2019, der også er i befolkningen i slutningen af 2019, og deres evt. skift i familie i løbet af 2019. Tallene dækker over børn, der er gået fra at have boet med begge forældre til at bo med den ene forælder og en eventuel ny partner. Andelene er beregnet på baggrund af det gennemsnitlige befolkningstal for børn i alderen 0-16 år for hvert år på baggrund af året, hvor familieskiftet er sket (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11 & tabel FOLK1A).

87 Familieretshuset (2021): "Skilsmissetal for 2020 er farvet af kortere sagsbehandlingstider".

88 Familieretshuset (december 2020): "Familieretshuset sætter ind mod lange ventetider".

89 Informationen er fundet på familieretshuset.dk under 'Sagsbehandling - sagsbehandlingstider', pr. marts 2020'.

90 De gennemsnitlige sagsbehandlingstider er ikke nødvendigvis et udtryk for den sagsbehandlingstid, som familierne oplever. Det skyldes blandt andet, at der under en sagsbehandling kan være flere ansøgninger, som ikke indgives samtidigt i sagsforløbet. Ansøgninger kan derfor afsluttes undervejs i sagsbehandlingen, mens det samlede sagsbehandlingsforløbet fortsætter. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid er derfor ikke nødvendigvis udtryk for den oplevelse, borgerne har af sagsbehandlingstiden, men alene for den tid, der går fra registreringen af én ansøgning til afslutningen af den specifikke del af sagen.

91 En væsentlig bemærkning til tallene for både 2019 og 2020 er, at begge år på mange måder atypiske år. Tallene for 2019 dækker for perioden 1. april til 31. december – altså ikke et helt år. 2020 er påvirket af dels to måneders nedlukning pga. COVID-19 samt en underfinansiering.

92 Familieretshuset (december 2020): Familieretshuset sætter ind mod lange ventetider.

93 Tallene er rekvireret direkte hos Familieretshuset, marts 2021.

94 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.

95 Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset i marts 2021.

96 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.

97 Ud over disse sager afgøres et antal sager via skriftlig eller telefonisk vejledning. Statsforvaltningen har siden 2016 registreret afsluttede vejledningssager, hvor der er sket en stigning fra 2.739 i 2016 til 3.808 i 2018.

98 Røder, K. L. et al. (2021): Elever med psykiatriske diagnoser og deres afgangsprøve i 9. klasse. KL - analysenotat

99 KL (2020): Udsatte børn og unge. Nøgletal 2020.

100 Bolvig, I., Frederiksen, S., & Jensen M.A. (2021): Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater: Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

101 Bolvig, I., Frederiksen, S., & Jensen M.A. (2021): Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater: Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

102 I rapporten defineres en skolepause ved, at der datomæssigt er mere end 3 kalenderdage imellem udskrivning og indskrivning i skoletilbuddet. (Kilde: Andreasen, A. G. og Olsen, R. F. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.)

103 Andreasen, A. G. og Olsen, R. F. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

104 KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.

105 Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

106 Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet; Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring; Vinnerljung, B. m.fl. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s 227-266. Stockholm. Socialstyrelsen; Mortensøn, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

107 Tideman, E. m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56. Og Vinnerljung, B. (2010): Dåliga skolresultat – en tung riskfaktor för fosterbarns udveckling.

108 Mølholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

109 Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrygFonden.

110 KL angiver, at det på grund af de ganske små forskelle i data fra år til år ikke længere prioriteres at udgive nøgletallene hvert år.

111 I KL's nøgletal defineres udsatte børn og unge som alle børn og unge, der er anbragt, eller som får forebyggende foranstaltninger – uanset om der er tale om personrettede eller familierettede foranstaltninger. Derudover defineres udsatte kun som de, som aktuelt (pr. en bestemt dato) får en af de pågældende indsatser, og ikke alle med indsatser akkumuleret over en 5-års periode, som tidligere publikationer fra KL med nøgletal om børn og unge har vist. (Kilde: KL (2020): Udsatte børn og unge – Nøgletal 2020).

112 KL angiver, at det på grund af de ganske små forskelle i data fra år til år ikke længere prioriteres at udgive nøgletallene hvert år.

113 Der er overlap mellem kategorierne anbragt og med forebyggende foranstaltninger, da nogle elever får begge typer indsatser. Tallene er KL's egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik (KL, 2020).

114 KL angiver, at det på grund af de ganske små forskelle i data fra år til år ikke længere prioriteres at udgive nøgletallene hvert år.

115 Der er overlap mellem kategorierne anbragt og med forebyggende foranstaltninger, da nogle elever får begge typer indsatser. Tallene er KL's egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik (KL, 2020).

116 Andreasen, A. G. & Lausten, M. (2020): Adgangen til, brugen af og betydningen af bøger blandt udsatte unge. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

117 "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår, mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. "Ikke-udsatte børn" er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).

118 Ulovligt fravær i folkeskolen er, hvor eleven er udeblevet fra skolen, uden at forældrene har givet skolen besked om det, eller at skolelederen har givet tilladelse til fraværet. I så fald skal skolen kontakte forældrene og finde ud af, hvorfor eleven ikke er mødt op til undervisningen (borger.dk (2018): Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet).

119 Børne- og undervisningsministeriet (2020 og 2021): Uddannelsesstatistik. dk. Tabel over elevfravær, skole og skoletrin.

120 Faglig trivsel - består i den nationale trivselsmåling af spørgsmål om elevernes oplevelse af egne faglige evner, koncentrationsevne og problemløsningsevne.

121 Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: en kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet

122 Ottosen, M. H. et al. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

123 KL angiver, at det på grund af de ganske små forskelle i data fra år til år ikke længere prioriteres at udgive nøgletallene hvert år.

124 Qvortrup, L. m.fl. (2021): Skolenedlukninger i Århus Kommune under corona-pandemien i et elev- og forældreperspektiv: En sammenligning mellem foråret 2020 og vinteren 2021. Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse. Aarhus Universitet

125 Kofoed, J. (2019): In- og eksklusionsprocesser er altid kollektive. I Görlich, A. (2019): Ny udsathed i ungdomslivet. 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge. Center for Ungdomsforskning. Hans Reitzels Forlag

126 Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

127 Børnerådet (2017): Børneindblik 5717 – Analysenotat fra Børnerådet. Nr 4/2017 – 4. årgang – august 2017. Analyse fra Børnerådet; Unges erfaringer med digital mobning.

128 Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse, hvor 33 skoler og 3.193 unge i alderen 13-19 år har deltaget.

129 De 25 pct. er børn, som svarede, at de havde oplevet at blive mobbet 'nogle gange/mindst et par gange om måneden', hvilket var 17 pct., og 'en eller flere gange om ugen', hvilket var 8 pct. (Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold; Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab, Komiteen for Sundhedsoplysning).

130 Hansen, R. H. & Nielsen, J. C. (2020): Forståelser af mobning og ensomhed i grundskolen. En undersøgelse i befolkningen og blandt lærere og skolepædagoger. Rapporten er udarbejdet for Mary Fonden med støtte fra TrygFonden og i samarbejde med Epinion. Udgivet af rabøl research 2020.

131 Børns Vilkår (2019): At stå udenfor. Hvordan styrker vi positive fællesskaber blandt børn og unge?

132 Henningsen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barndomserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofoed, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje; Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch dis Child; 100; 879-885; Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

133 Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen? Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch dis Child; 100; 879-885.

134 Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019.

135 Den Nationale Klageinstans mod Mobning behandler klager, hvor der ikke er opnået lokal enighed, men varetager også en vejledning af forvaltninger, skoler, elever og forældre i forhold til reglerne for håndtering af mobning såvel som reglerne for klagebehandling. En række af henvendelserne besvares af pædagogiske konsulenter, mens andre besvares af de to jurister ved klageinstansen.

136 Jørgensen, S. E. et al (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed.

137 Årsstatistik af samtaler på BørneTelefonen, 2020.

138 Jørgensen, S. E. et al (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed.

139 Knap 2.500 børn af en forælder med diagnosen multipel sklerose er med i studiet. De var mellem 30 og 57 år gamle, da studiet blev afsluttet i 2012. Kontrolgruppen er på knap 20.000 personer (Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. Multiple Sclerosis).

140 Litteraturgennemgang viser dog også, at det er en stor udfordring at isolere sorgens konsekvenser fra de socioøkonomiske faktorer, der var til stede i familien inden dødsfaldet, og de, som opstår som konsekvens af tabet. Meget forskning indikerer, at disse faktorer i lige så høj grad eller endda i højere grad influerer og skaber de udfordringer, der følger med tabet. (Kilde: Dyregrov, A. & Lytje, M. (2018): Oversigtsartikel. Sorgens pris: En litteraturgennemgang af konsekvenserne ved at miste en forælder i barndommen. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, nr. 29, 27-54).

141 Spørg mere - så fylder det mindre (2021). Et partnerskab for at sikre støtte til børn, hvis mor eller far har psykisk sygdom.

142 Mok P. L. H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring – A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.

143 Epinion for Bedre Psykiatri (2020) Børn som pårørende til forælder med psykisk sygdom. Bedre Psykiatri. 2. okt 2020.

144 Psykiatrifonden (2019): Undersøgelse af forekomst af psykisk sygdom blandt forældre til børn i alderen 0-18 år. Psykisk sygdom er i spørgeskemaet defineret som for eksempel angst, depression, misbrug og personlighedsforstyrrelse.

145 Psykiatrifonden (2019): Rundspørge blandt alle kommuner i Danmark.

146 Spørg mere - så fylder det mindre (2021). Et partnerskab mellem Børns Vilkår, Psykiatrifonden og Ole Kirk's Fond for at sikre støtte til børn, hvis mor eller far har psykisk sygdom.

147 Det viser en undersøgelse, der bygger på data fra et survey med 801 besvarelser af spørgeskema fra sorgerfarne børn og unge i alderen 10-30 år. Besvarelserne i undersøgelsen er eksempler på, hvordan dødsfald og alvorlig sygdom opleves for mange sorgerfarne unge. Der kan dog være nogen som har fravalgt eller ikke haft mulighed for at deltage i undersøgelsen, og hvis perspektiver er underrepræsenterede. Derfor kan man ikke generalisere undersøgelsens resultater til alle sorgerfarne unge (Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien).

148 Harrsen, K. et al. (2021): Børn og unge som pårørende. Sundhedspersoners møde med pårørende børn og unge til alvorligt syge i det danske sundhedsvæsen. Det Nationale Sorgcenter.

149 Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering of Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.

150 Antallet er udtryk for et gennemsnit af antallet af børn, der hvert år i perioden 2013-2019 har mistet en eller begge forældre.

151 Tallene beskriver antallet af børn og unge i alderen 0-18 år og er rekvireret i Danmarks Statistiks opgørelse over børn og unge (alle 0-29-årige) 1. januar, der har mistet forældre ved dødsfald, efter kommune, alder, mor status, far status og status på begge forældre. Der er beregnet et gennemsnit af antallet i årene 2013-2018. Andelene er beregnet på baggrund af et befolkningstal, der udtryk for et gennemsnit af befolkningstallene for børn og unge i alderen 0-18 år i perioden 2013-2018. Dette giver en børnebefolkning på cirka 1,2 mio. børn under 18 år (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN10 og tabel FOLK1A, egne beregninger).

152 Undersøgelsen er baseret på en undersøgelse fra EPINION for Bedre Psykiatri på baggrund af i alt 1.037 gennemførte interview med forældre til børn 0-17 år. Undersøgelsen er gennemført som en webbaseret undersøgelse via online panel. Interviewene er gennemført i perioden 22. september – 30. september 2020. Omfanget af børn af forældre med psykisk sygdom bygger på EPINION undersøgelsens resultater, Bedre Psykiatri egne beregninger og baseret på række undersøgelser og opgørelser fra Danmarks Statistik. Se referencer nedenfor. Da stikprøven består af 1037 respondenter, hvoraf de 173 enten selv har en psykisk sygdom eller deres medforælder har en psykisk sygdom, skal der tages forbehold for en vis usikkerhed i resultaterne. (Epinion for Bedre Psykiatri (2020): Børn som pårørende til forælder med psykisk sygdom. Bedre Psykiatri. 2. okt. 2020)

153 Eleverne i undersøgelsen har svaret på, om en af deres forældre eller stedforældre har en alvorlig sygdom, kronisk sygdom eller et handicap, og hvorvidt der var ting, forældrene ikke kunne grundet sygdom. I rapporten opdeles elever med en fysisk syg forælder ud fra, om de har svaret, at der mindst ugentligt er ting, deres syge forælder ikke kan. Elever med syge forældre er således opdelt i tre grupper; elever med en fysisk syg forælder med normal funktion, elever med en fysisk syg forælder med nedsat funktion og elever med en psykisk syg forælder. Eleverne har også svaret på, om de har mistet en forælder eller stedforælder. Derudover har eleverne svaret på en lang række spørgsmål om deres skoleliv, fritidsliv og sociale relationer, familieliv, mental sundhed, helbred og sundhedsadfærd. (Jørgensen, S. E. et al (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed.)

154 Resultaterne fremgår af en ph.d., der fokuserede på, hvordan sundhedspersonale kommunikerer med alvorligt syge patienter om deres hjemmeboende børn og er baseret på etnografisk studie på tre forskellige hospitalsafdelinger: en neurointensiv afdeling, en hæmatologisk afdeling og en gynækologisk onkologisk afdeling. Studiet inkluderede 64 semistrukturerede interview med 39 interviewpersoner og 27 dages deltagerobservationer (9 dage på hver afdeling). Afhandlingen fandt blandt andet, at sundhedspersonalets følelsesmæssige barrierer medfører, at de undgår at kommunikere med alvorligt syge patienter om deres børn, og at strukturelle barrierer bliver overset. De følelsesmæssige barrierer bliver større, når strukturelle barrierer ikke adresseres (Dencker, A. (2017): Health communication – When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet).

155 Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed (2020): Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser.

156 Tallene er opgjort efter en ny opgørelsesmetode af Sundhedsdatastyrelsen og er derfor ikke sammenlignelige med de opgørelser, vi har vist i de forrige rapporter Svigt af børn i Danmark, hvor tallene var rekvireret hos Danske Regioner. Data er trukket pr. årsopgørelse 2021 for landspatientregisteret (LPR2 pr. 29. marts 2021 og LPR3 pr. 10. marts). Opgørelsen er lavet på baggrund af opholdsdata. Et ophold er defineret ved at være en kobling af alle fysiske fremmøder, der har mindre en 12 timers varighed mellem udskrivning og indskrivning for de fysiske kontakter. Aktiviteten er afgrænset til kun at være psykiatriske ophold, hvor patienten har dansk bopæl ved udskrivning, og hvor patientens alder er 17 år eller yngre ved indskrivning. Psykiatrisk ophold: Opholdet er psykiatrisk, hvis alle kontakter i opholdet har fundet sted på psykiatrisk afdeling. Indlæggelse: Et ophold indgår som en indlæggelse, hvis det har en varighed på 12 timer eller derover.

157 Jeppesen, P. m.fl. (2020): Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år – Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder. Vidensråd for Forebyggelse.

158 Jeppesen, P. m.fl. (2020): Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år – Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder. Vidensråd for Forebyggelse.

159 Sundhedsstyrelsen (2018): Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse. Data fra perioden 2006-2016; KL (2018): Børns diagnoser og skoletyper; Due, P. et al. (2014): Børn og Unges Mentale helbred. Vidensråd for Forebyggelse; Jensen, H.A.R. m.fl. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen; Ottosen, M. H. m.fl. (2018): Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

160 Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed (2020): Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser.

161 Notatet er desværre ikke umiddelbart offentligt tilgængeligt.

162 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.

163 Due, P. m.fl. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.

164 Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed (2020): Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser.

165 Det fremgår ikke af tallene, hvordan ventetiden er på udredning/behandling. Ventetiden til patienten er udredt og får behandling er også et vigtigt parameter ift. ventetid.

166 Undersøgelsen løb fra 15. maj til 15. juni 2020. Der indkom 360 svar, hvilket svarer til 13% af de adspurgte. Der er indkommet besvarelse fra 82 kommuner. (Ebsen, F. & Petersen, M. (Foråret 2020): Socialrådgiveres erfaringer under COVID-19. Københavns Professionshøjskole).

167 Der er i satspuljeaftalen for 2019 afsat midler til, at Ankestyrelsen løbende kan følge kommunernes behandling af sager med udsatte børn og unge gennem en årlig statusundersøgelse af sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet for at belyse, om centrale lovkrav overholdes. Det vil i givet fald kunne styrke vidensgrundlaget til vurderingen af sagsbehandlingen i børnesager (Børne- og Socialministeriet. (2018): Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet).

168 Af de 322 sager, hvor lovkravet om at afholde en børnesamtale forud for afgørelsen ikke er overholdt, er der 157 sager, hvor det ikke fremgår, at der er afholdt en samtale, og hvor der ikke var grundlag for at fravælge samtalen, 87 sager, hvor der er afholdt en samtale, men ikke talt om den konkrete foranstaltning, og 78 sager, hvor samtalen er afholdt, efter afgørelsen blev truffet. (Ankestyrelsen (2020): Børnesagsbarometret 2020.)

169 Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021.

170 Hvis et barn skal anbringes eller have en forebyggende foranstaltning, skal der afholdes en børnesamtale, inden der træffes afgørelse om valg af foranstaltning. Børnesamtalen skal afholdes i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse og inden afgørelsen. Hvis ikke der afholdes en børnesamtale, skal barnets perspektiv tilvejebringes på anden vis (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114, § 50. stk. 3 og § 48).

171 Lausten M. et al. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ottosen; Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018. Undersøgelsen Anbragte børn og unges trivsel 2020 er blevet forsinket pga. COVID-19, men den er i gang.

172 Det er erfaringen fra Børns Vilkårs projekt 'Erstatningssager'. Her får børn og unge, der har været udsat for svigt fra kommunen i forbindelse med kommunens behandling af deres børnesag, muligheden for at anlægge erstatningssag og får støtte og vejledning i form af professionel bisidning under et eventuelt sagsforløb. Konsekvenserne af manglende inddragelse afdækkes også af blandt andet Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3:268-277.

173 Egelund, T. m.fl. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

174 Ankestyrelsen (2021): Kommunernes valg af opholdssteder og døgninstitutioner. Eksempler på praksis og overvejelser fra seks kommuner.

175 Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018; Ankestyrelsen (2018): Kontinuitet i anbringelser. Maj 2018.

176 Frederiksen, S. & Hestbæk, A. (2021): Kontinuitet i anbringelser -slutrapport fra evalueringen af regler om kontinuitet i Barnets Reform. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

177 Servicestyrelsen (2011): Håndbog om barnets reform. Indhold udarbejdet af Professionshøjskolen Metropol, University College Lillebælt og VIA University College i samarbejde med Servicestyrelsen, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) og Ankestyrelsen.

178 Danmarks Statistik gør opmærksom på, at kommunerne Gladsaxe (Landsdel København Omegn), Roskilde (landsdel Østsjælland), Sønderborg (Landsdel Sydjylland), Ringkøbing-Skjern (landsdel Vestjylland), og Silkeborg (landsdel Østjylland) ikke har godkendt deres forebyggende foranstaltninger for 2017. Ungepålæg (§57b) og Forældrepålæg (§57a) er underestimerede. § 11 er ikke indberetningspligtig, det vides ikke, om den er fyldestgørende. Registret er et forløbsregister, som opdateres årligt og tre år tilbage i tiden (Danmarks Statistik 2020: Tabelinformation til tabel BU04A.

179 Datagrundlaget for undersøgelsen er interviews med faglige ledere og sagsbehandlere i fire kommuner, interviews med fire forældre til børn, der er anbragt uden samtykke, og en gennemgang af 25 sager om anbringelser uden samtykke.

180 Undersøgelsen løb fra 15. maj til 15. juni 2020. Der indkom 360 svar, hvilket svarer til 13 % af de adspurgte. Der er indkommet besvarelser fra 82 kommuner. (Ebsen, F. & Petersen, M. (Foråret 2020): Socialrådgiveres erfaringer under COVID-19. Københavns Professionshøjskole)

181 Tallene er hentet fra de tre trivselsundersøgelser blandt anbragte børn og unge i 2014, 2016 og 2018. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd påbegyndte undersøgelsen om anbragte børn og unges trivsel i 2014, hvor 1.404 børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år deltog. I 2016 deltog 1.560 børn og unge i undersøgelsen. I begge år er børnene og de unge blandt andet blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, de er blevet taget med på råd i forhold til beslutningen om deres anbringelsessted. Resultaterne i undersøgelsen bygger på de medvirkendes selvrapportering. Rapporten fra 2018 bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år og suppleres af data fra de to rapporter fra SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Rapporten fra 2018 bygger på en repræsentativ stikprøve på i alt 2.503 ud af de 4.442 børn og unge, som blev udtrukket til deltagelse i undersøgelsen. 1.301 (52 pct.) besvarede enten helt eller delvist spørgeskemaet, hvoraf i alt 417 af respondenterne både havde deltaget i 2014 og 2016, og 454 af respondenterne havde også deltaget i undersøgelsen i 2016. Alle aldersfordelinger er vægtet i alle tre rapporter, da der i alle årene er udtrukket lige mange børn for hver aldersgruppe i stikprøven. Det fører til en underrepræsentation af de ældste børn. Aldersvægtningen gør, at undersøgelsen bliver repræsentativ for hele gruppen af 11-17-årige børn.

182 I Ankestyrelsens Børnesagsbarometer ses der på, om lovkravet i § 48 er opfyldt, i forhold til om samtalen er afholdt, om det er sket før afgørelsen, og om kommunen har talt med barnet om den påtænkte foranstaltning. Alle tre elementer skal være opfyldt, for at lovkravet er overholdt.

183 13 pct. af de anbragte børn, der indgik i undersøgelsen, svarede på dette spørgsmål.

184 Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde.

185 Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.

186 En undersøgelse foretaget fra 2017 i Københavns Kommune, som gennemgår 77 børnesager, viser, at der i halvdelen af sagerne ikke er udarbejdet en handleplan inden anbringelsen, og at der helt mangler en handleplan i hver tiende anbringelsessag (Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser).

187 Ankestyrelsen (2019): Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge.

188 Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014. Ifølge undersøgelsen havde 12 pct. af de adspurgte familier slet ikke haft personrettet tilsynsbesøg i 2013.

189 Grundlaget for analyserne er en forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995, der følger alle børn fra 1995-årgangen, der i løbet af barndommen anbringes uden for hjemmet, gennem barndom, ungdom og ind i voksenlivet. Der er gennemført dataindsamlinger, hvor børnene var 7, 11, 15 år og senest, da de var 18 år gamle. Datagrundlaget er vokset fra 607 7-årige børn, der i 2003 var eller havde været anbragt uden for hjemmet, til 2.920 18-årige, der alle har oplevet at være anbragt uden for hjemmet i kortere eller længere tid gennem deres barndom. 42 pct. af dem har besvaret spørgeskemaet som 18-årige. Det er deres besvarelser, sammen med besvarelserne fra en anden forløbsundersøgelse af børn født i 1995, der ligger til grund for notatet (Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat - Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).

190 Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Beretning om indsatsen over for anbragte børn.

191 Det er erfaringen fra Børns Vilkårs projekt 'Erstatningssager'. Her får børn og unge, der har været udsat for svigt fra kommunen i forbindelse med kommunens behandling af deres børnesag, muligheden for at anlægge erstatningssag og får støtte og vejledning i form af professionel bisidning under et eventuelt sagsforløb. Konsekvenserne af manglende inddragelse afdækkes også af blandt andet Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3:268-277.

192 Caspersen, S. (2020): Fald i antallet af fattige børn op til coronakrisen. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

193 Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2021): Sprækkerne i det danske samfund vokser sig stadig større. Årsagen, til at de to fattigdomsmål kan bevæge sig i forskellige retninger, skal ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd findes i en række ydelses- og støttenedsættelser, som blev gennemført i 2016 og 2017 og har haft som konsekvens, at mange familier, der modtager disse, nu har en indkomst, som er under fattigdomsgrænsen. I og med at målet er 3-årigt, har konsekvenserne først vist sig i 2018 og 2019.

194 Arbejderbevægelses Erhvervsråd (2021): Sprækkerne i det danske samfund vokser sig stadig større

195 Finansministeriet (2020): Ulighedsredegørelsen

196 Rune Vammen Lesner (2021): Finansministeriet ser kun en flig af virkeligheden

197 VIVE (2021): Hvilken effekt har det på børns udvikling og trivsel at vokse op i fattigdom?

198 Alexandrovitsch, T. & Støttrup, C. (2021): Joannahuset – Et sted hvor man ikke bare skal passe sig selv. Et tilbageblik på det første halve år i Joannahuset. Joannahuset har lavet et særtræk til Børns Vilkår i april 2021.

199 Såfremt det antages, at der ikke er noget overlap mellem de børn, der er opholder sig sammen med henholdsvis de hjemløse mænd og kvinder, vil tallene svare til, at der i alt opholder sig 227 børn under 18 år sammen med de hjemløse voksne, der er registreret i kortlægningen fra 2019. Antages det derimod, at der er tale om et fuldt overlap, vil der være tale om 126 børn. Sidstnævnte er dog ret usandsynligt, og det faktiske antal ligger formentlig tættere på de 227 børn. (Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.)

200 Oldrup, H. m.fl. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejeboliger. SFI – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

201 Det udtaler seniorforsker Lars Benjaminsen, som er ansvarlig for den tilbagevendende kortlægning. https://www.vive.dk/da/nyheder/2021/hjemloesetaellingen-udsaettes-et-aar/

202 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2020-21): UUI Alm.del - Bilag 88, Bilag 1.

203 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm. del Bilag 209.

204 Der anvendes fra og med 2020 en ny opgørelsesmetode, hvor opholdstiden opgøres som nettoopholdstid. I perioden 2006-2018 blev opholdstiden opgjort som bruttoopholdstid. En nettoopgørelse omfatter alene de perioder fra beboernes første indkvartering til opgørelsestidspunktet, hvor de pågældende har været registreret indkvarteret i indkvarteringssystemet. Eventuelle mellemliggende perioder, hvor personerne har været ude af indkvarteringssystemet, medregnes således ikke i nettoopgørelserne. En bruttoopgørelse omfatter hele perioden fra de indkvarterede personers første indkvartering til opgørelsestidspunktet uden at tage højde for mellemliggende perioder, hvor personen har været ude af indkvarteringssystemet.

205 Danmarks Statistik: tabel VAN5.

206 Når asylansøgere har fået endeligt afslag på deres asylansøgning, er de ifølge serviceloven i en 'udsendelsesposition' og skal rejse ud af Danmark inden for udrejsefristen, som typisk er syv dage. Ellers er det politiets opgave at sikre, at udsendelsen sker enten frivilligt eller ved tvang. Hvis den afviste asylansøger ikke ønsker frivilligt at medvirke til udsendelsen, skal politiet og Udlændingestyrelsen iværksætte 'motivationsfremmende foranstaltninger', hvilket inkluderer indkvartering på et udrejsecenter. Én af de motivationsfremmende foranstaltninger er en såkaldt cafeteria-ordning, der betyder, at beboerne ikke får udbetalt penge, der giver dem mulighed for selv at lave mad. I stedet bliver mad serveret på faste tidspunkter af døgnet. I praksis tager udsendelsesbestræbelserne typisk lang tid, og derfor bliver de fleste familier først udsendt måneder eller år efter, at udrejsefristen er overskredet (Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre).

207 Hallas, p. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmar k, I MBC Public Health 2007 7:288.

208 Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag.

209 Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp.

210 UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.

211 Udlændinge- og Integrationsministeriet (2020): Tal på udlændingeområdet pr. 31.12.19. Udlændingestyrelsen.

212 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 528.

213 Røde Kors (2020): Dokumentation af problemstillinger vedrørende nordafrikanske uledsagede mindreårige. Røde Kors.

214 Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårlige redegørelser i hvert af årene 2010-2018. Det er anført i redegørelsen, at "oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarteringssystemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer, der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.", og at "antallet af dage fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er registreret i udlændingesystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarteringssystemerne, for eksempel fordi de har haft en opholdstilladelse midlertidigt eller har været udrejst af Danmark. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet en fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet." Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her. Fra 2020 er ovenstående opgørelsesmetode forbedret således, at det, der anføres, ikke længere er bruttoopholdstiden, men nettoopholdstiden, altså kun den tid, hvor asylansøgeren er indkvarteret, og ikke de eventuelle mellemliggende perioder, hvor en asylansøger har været ude af indkvarteringssystemet.

215 Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårlige redegørelser i hvert af årene 2010-2018. Det er anført i redegørelsen, at "oversigten omfatter samtlige

personer, som var indkvarteret i indkvarteringssystemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer, der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.", og at "antallet af dage fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er registreret i udlændingesystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarteringssystemerne, for eksempel fordi de har haft en opholdstilladelse midlertidigt eller har været udrejst af Danmark. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet en fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet." Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her. Fra 2020 er ovenstående opgørelsesmetode forbedret således, at det, der anføres, ikke længere er bruttoopholdstiden, men nettoopholdstiden, altså kun den tid, hvor asylansøgeren er indkvarteret, og ikke de eventuelle mellemliggende perioder, hvor en asylansøger har været ude af indkvarteringssystemet.

216 Røde Kors (2021): Det Nye Center Avnstrup.

217 Sjællandske Nyheder (11. februar 2021): Nu kan de lave deres livretter på Center Avnstrup. https://sn.dk/Lejre/Nu-kan-de-lave-deres-livretter-paa-Center-Avnstrup/artikel/1410272

218 Udlændingestyrelsen (2021): Tal på Udlændingeområdet pr. 31.3.21.

219 Center mod Menneskehandel: Menneskehandel i Danmark 2019 Årsrapport.

220 Userneeds (2021): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 5.-10. marts 2021; KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 31. januar - 5. februar 2020; KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden i december 2017.

221 Userneeds (2021): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 5.-10. marts 2021.

222 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §154.

223 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §153.

224 DR (25. april 2020): Coronakrisen har efterladt udsatte børn alene: Markant fald i underretninger.

225 I undersøgelsen spørges der i forhold til psykisk vold til følgende: "Hvordan ville du reagere, hvis du fik kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor barnet gentagne gange bliver talt til på en groft nedværdigende, forulempende eller krænkende måde?" Der er spurgt ind til fysisk vold på følgende måde: "Hvordan ville du reagere, hvis du fik kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor det bliver slået?"

226 Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelene summere til mere end 100 pct.

227 Data for underretninger i 2020 offentliggøres den 16. august 2021. I sammenligningen af udviklingen i antallet af underretninger i perioden 2015-2018 skal det påpeges, at kvalitetssikring af underretninger i en del kommuner har været mere intensiv i 2017 end i 2016. Indberetninger om underretninger modtages fra 97 kommuner, idet underretninger til Læsø indberettes direkte til Frederikshavn. Data fra Ikast-Brande er overestimeret for 2017, og usikkerheden på data for Aalborg er større end for øvrige kommuner, idet Aalborg af IT-tekniske årsager ikke har godkendt deres underretninger for hele 2017. Med det forbehold in mente vurderer Danmarks Statistik dog, at der er sket en stigning i antallet af underretninger (Danmarks Statistik (2018): Antallet af underretninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 – Nr. 272).

228 Satspuljepartierne blev i efteråret 2012 enige om at afsætte 268 mio. kr. over fire år til udmøntning af overgrebspakken, som forløb fra 2013 til 2016. Overgrebspakkens formål er, at færre børn udsættes for vold og seksuelle overgreb, og at overgreb mod børn opdages og håndteres tidligt. Initiativerne blev samlet under fire hovedtemaer: 1) Børn skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb. 2) Underretninger skal vurderes inden for 24 timer, og opfølgningen på underretninger skal styrkes. 3) Mistrivsel og overgreb skal opdages og håndteres tidligt. 4) Der skal fokuseres på den forebyggende og tværfaglige indsats.

229 DR (25. april 2020): Coronakrisen har efterladt udsatte børn alene: Markant fald i underretninger.

230 Tal fra Danmarks Statistik viser, at dagplejere, daginstitutioner med videre kun foretog 5,4 pct. af underretningerne i 2017. Det var skolen, der foretog flest underretninger med 21 pct. (Danmarks Statistik. (2018): Tabel UND1).

231 Undersøgelsen blev foretaget som en del af et undervisningsforløb for praktiserende læger i Region Midtjylland. Den bygger på en spørgeskemaundersøgelse tilrettelagt denne målgruppe, som blev udsendt af to omgange to til seks måneder efter (Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre, og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018).

232 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.

233 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko; Chrisoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Christoffersen, M. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Litteraturliste

Alexandrovitsch, T. & Støttrup, C. (2021): Joannahuset – Et sted hvor man ikke bare skal passe sig selv. Et tilbageblik på det første halve år i Joannahuset.

Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. Journal of Marriage and Family. Nov. 2000. 62, 4.

Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family 72.

Andreasen, A. G. & Lausten, M. (2020): Adgangen til, brugen af og betydningen af bøger blandt udsatte unge. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017): Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.

Ankestyrelsen (2012): Ankestyrelsens undersøgelse af anbringelsessteders oplevelse af det kommunale tilsyn. Marts 2012.

Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014.

Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken.

Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.

Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde.

Ankestyrelsen (2019): Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen.

Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometret. Pilotundersøgelse. November 2019.

Ankestyrelsen (2020): Børnesagsbarometret 2020.

Ankestyrelsen (2021): Børnesagsbarometret 2021.

Ankestyrelsen (2021): Kommunernes valg af opholdssteder og døgninstitutioner. Eksempler på praksis og overvejelser fra seks kommuner.

Arbejderbevægelses Erhvervsråd (2021): Sprækkerne i det danske samfund vokser sig stadig større. Tema: Fordeling & Levevilkår

Appel, C. et al. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. Epidemiology, July, 2016. Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund.

Benjaminsen, L. et al. (2013): Hjemløse borgeres sygdom og brug af sundhedsydelser. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. et al. (2016): Fattigdom og afsavn - Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. et al. (2020): Hjemløshed i ungdommen. En registerbaseret undersøgelse af unges forløb før og efter en hjemløshedssituation. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Bjerre, S. & Schultz F. (2021): Mødrehjælpen Tema. Analysenotat fra Mødrehjælpen. Nr. 8/Januar 2021. CORONAKRISEN.

Bolvig, I., Frederiksen, S., & Jensen M.A. (2021): Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater: Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Borger.dk: Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet. Fundet d. 11-03-2019 på: https://www.borger.dk/skole-og-uddannelse/Folkeskolen-privatskoler-efterskoler/Fravaer-fra-skolen.

Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser.

Bradzæg, I. et al. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner". København: Hans Reitzels Forlag.

Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune.

Bronfenbrenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design.

Bryderup, I. et al. (2017): Familiepleje i Danmark. Klim.

Børne- og undervisningsministeriet (2020): Uddannelsesstatistik.dk. Tabel over elevfravær, skole og skoletrin.

Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.

Børnerådet (2015): Man har brug for både hjælp og held.

Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.

Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet.

Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.

Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår. Børns Vilkår og Egmont Fonden.

Børns Vilkår (2016): Børn i komplekse skilsmisser. En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af komplekse skilsmisser.

Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrygFonden.

Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen. Fokusrapport 2018/2. Børns Vilkår og TrygFonden.

Børns Vilkår og TrygFonden (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen.

Børns Vilkår og TrygFonden (2019): Digital Dannelse i Børnehøjde: Del 4. Skolebørn og dataetik.

Børns Vilkår og TrygFonden (2019): Viden fra Børn – om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer.

Børns Vilkår og TrygFonden (2019): At stå udenfor. Hvordan styrker vi positive fællesskaber blandt børn og unge?

Børne- og Socialministeriet (2018). Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet. Fundet d. 11-03-2019 på: https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/satspuljen/pengene-i-satspuljen/.

Caspersen, S. (2020): Fald i antallet af fattige børn op til coronakrisen. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Cassidy, J & Shaver, P.R. (1999): Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical applications. New York, Ny: Guilford Press.

Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb.

Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016.

Christoffersen, M. N. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Christoffersen, M. N. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Christoffersen, M. N., et al. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 9 (1), 149-156.

Christoffersen, M. N., (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. Kronik i Information 9. februar 2019. Information.

Dahl, K. M. (2018): Unges opfattelser af køn, krop og seksualitet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Dahl, K. M. (2019): Forældres tilfredshed med de familieretlige myndigheder. Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området april 2019. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Danmarks Statistik (2018): Antallet af indberetninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 – Nr. 272.

Danmarks Statistik (2018): Relativ fattigdom.

Danmarks Statistik (2018): Bag tallene: Næsten hvert andet barn med gentagne og grove underretninger i 2015 fik ikke støtteforanstaltning. 11. april 2018.

Danmarks Statistik (2018): Anmeldte forbrydelser. Indhold.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.

Danner (2020): Danners årsstatistik 2020. Temaanalyse: Vold mod kvinder og børn under Corona-pandemien.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2019): Årsrapport 2018 – Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2021): Årsberetning 2020.

Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp.

Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014.

Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016.

Deen, L. et al. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – En afdækning af

omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

Dencker, A. (2017): Health communication – when seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet.
DR (2020, 25. april): Coronakrisen har efterladt udsatte børn alene: Markant fald i underretninger.

Dragsdahl, A. (22. december 2018): Børn fra Sjælsmark udgør næsten halvdelen af Hørsholms sager om omsorgssvigt og mistrivsel. Information.

Due, P. et al. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.

Ebsen, F. & Petersen, M. (Foråret 2020): Socialrådgiveres erfaringer under COVID-19. Københavns Professionshøjskole.

Egelund, T. et al. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Emde, R. N., et al. (2005): "Zero to Three. Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood."

Epinion for Bedre Psykiatri (2020) Børn som pårørende til forælder med psykisk sygdom. Bedre Psykiatri. 2. okt. 2020.

Erkan, Z. (2007): Vold mod hjemløse – Hjemløses oplevelser af vold på gaden. Projekt Udenfor.

Finansministeriet (2020): Ulighedsredegørelsen.

Folketingets Ombudsmand (2015): Ombudsmanden afslutter Odense-sag.

Folketingets Ombudsmand (2017): Ombudsmanden rejser spørgsmål om retsgrundlag for at tvangsanbringe asylbørn.

Folketingets Ombudsmand (2018). Redegørelse: Børns forhold i Udrejsecenter Sjælsmark.

Folketingets Ombudsmand (6. marts 2018): Ombudsmanden fokuserer på asylbørn.
Fundet d. 11-03-2019 på:
http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/ombudsmanden_fokuserer_paa_asylboern/

Fosgrau, S. S. (2021): "Psykologernes formand om voldsomme symptomer blandt småbørn: »Det her er meget voldsomt og bestemt alarmerende". I Berlingske d. 12. april 2021.

Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. Children and Youth Services Review.

Frederiksen, S. & Hestbæk, A. (2021): Kontinuitet i anbringelser -slutrapport fra evalueringen af regler om kontinuitet i Barnets Reform. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis, august 2018.

Gini, G. & Dorothy, L. (2014): Peer Victimization, Cyberbullying, and Suicide Risk in Adolescents. The Journal of the Ameraican Medical Association.

Gladstone, B. M. et al. (2011): Children's experiences of parental mental illness: A literature review. Early Intervention in Psychiatry.

Glendenning et al. (2018): Self-Harm, Suicidal Behaviours, and Cyberbullying in Children and Young People: Systematic Review. J Med Internet Res 2018;20(4): e129.

Glistrup K. (2014): Hvad Børn Ikke Ved - Har de Ondt A. 3. udgave. Hans Reizels Forlag.

Hallas, P. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmark. I MBC Public Health 2007 7:288.

Hansen, R. H. & Nielsen, J. C. (2020): Forståelser af mobning og ensomhed i grundskolen. En undersøgelse i befolkningen og blandt lærere og skolepædagoger. Rapporten er udarbejdet for Mary Fonden med støtte fra TrygFonden og i samarbejde med Epinion. Udgivet af rabøl research 2020.

Harrsen, K. et al. (2021): Børn og unge som pårørende. Sundhedspersoners møde med pårørende børn og unge til alvorligt syge i det danske sundhedsvæsen. Det Nationale Sorgcenter.

Heinskou, M. B. et al. (2017): Seksuelle krænkelser – omfang og karakter. Aalborg Universitet og Kantar Gallup for Det Kriminalpræventive Råd.

Henningsen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barndomserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofoed, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje.

Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag.

Holt, H. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Hvidtfeldt, U. A. et al. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

Hjem til Alle-alliancen. Fundet d. 11-03-2019 på: www.hjemtilalle.dk

Høeg, L. et al. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974.

Høeg, L. et al. (2018): Does losing a parent early influence the

education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. Journal of Public Health.

Institut for Menneskerettigheder (2018): Barnets tarv, når familien får afslag på asyl.

Jeppesen, P. et al. (2020): Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år – Forekomst, udvikling og forebyggelses-muligheder. Vidensråd for Forebyggelse

Jensen, H.A.R. et al. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen

Joannahuset: Faktasheet på hjemmesiden www.joannahuset.dk

Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.

Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab i Danmark. Justitsministeriet.

Jønson, L.E. et al. (2017): Nogle børn er mere udsatte for vold end andre. Børneindblik nr. 2/2017, Børnerådet.

Jørgensen, S. et al. (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår 31. Januar - 5. Februar 2020.

Karstoft, K. et al. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumatologi. Syddansk Universitet.

Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio.

KL (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL - Kommunernes Landsforening.

KL (2011): De udsatte børn. Nøgletal 2011.

KL (2012): De udsatte børn. Nøgletal 2012.

KL (2013): De udsatte børn. Nøgletal 2013.

KL (2014): De udsatte børn. Nøgletal 2014.

KL (2015): De udsatte børn. Nøgletal 2015.

KL (2016): De udsatte børn. Nøgletal 2016.

KL (2017): De udsatte børn. Nøgletal 2017.

KL (2018): De udsatte børn. Nøgletal 2018.

KL (2019): De udsatte børn. Nøgletal 2019.

KL (2020): De udsatte børn. Nøgletal 2020.

Kloppenborg, H. K. & Lausten, M. (2020): Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Kofoed, J. (2019): In- og eksklusionsprocesser er altid kollektive. I Görlich, A. (2019): Ny udsathed i ungdomslivet. 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge. Center for Ungdomsforskning. Hans Reitzels Forlag.

Kombu – Nationalt Kompetencecenter for børn og unge i familier med psykisk sygdom (2020): Faktaark om børn som pårørende. Kombu – Psykiatrifonden.

Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen.

Korzen, S. et al. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.

Kyvsgaard, B. (2017): Udviklingen i anmeldelser af vold og trusler. København: Justitsministeriet.

Källquist, A. & Salzmann-Erikson, M. (2019): Experiences of Having a Parent with Serious Mental Illness: An Interpretive Meta-Synthesis of Qualitative Literature. Journal of Child and Family Studies.

Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Lausten, M. & Frederiksen, S. & Olsen, R. F. (2020): Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3:268-277.

Lesner, R. V. (2021): Finansministeriet ser kun en flig af virkeligheden. I Politiken 20. februar 2021.

Lessel, S. (27. februar 2019): Nye tal: Antallet af indberetninger fra Sjælsmark runder 100. Altinget.

Lev uden vold (2018): Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer.

Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War. Red. Todd K. Shackel-ford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A (red.). Oxford: Oxford University Press.

Lindgaard, H. (2008): Familier med alkoholproblemer og deres børn – en sammenfatning. TUBA.

Lindgaard, H. (2002). Coronakrisen rammer børn i misbrugsfamilier. Altompsykologi.dk.

LOKK – Landsorganisation af kvindekrisecentre (2020): Årsstatistik 2019. Kvinder og børn på kvindekrisecentre.

Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Mackrill, T. (2010): Passiv druk – en befolkningsundersøgelse. TUBA.

Mattejat, F. et al (2008): Kinder psychisch kranker eltern. Deutsches Arzteblatt.

Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien.

Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. Multiple Sclerosis.

Mok P. L. H. et al. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.

Mortensøn, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor.

Mølholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet.

Oldrup, H. et al. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Oldrup, H. et al. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Oldrup, H. et al. (2020): Partnervold under COVID-19. Lev uden vold.

Olofsson, M. (2010): Omsorg for gravide og småbørnsfamilier med rusmiddelproblemer. Sundhedsstyrelsen.

Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat - Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Olsen, R. & Montgomery, C. J. (2017): Notat – Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, M.H et al. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ottosen M. H. et al. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, M.H. et al. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, M. H. et al. (2020): Psykisk vold mod børn i hjemmet – Et vidensgrundlag. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Pearl, L.H. m.fl (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.

Pedersen, C. H. (30. november 2014): Ekspert: Få børn fødes med alvorligt alkoholsyndrom i Danmark. Politiken. Fundet d. 11-03-2019 på: https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art5554835/Ekspert-Få-børn-fødes-med-alvorligt-alkoholsyndrom-i-Danmark

Pedersen, K. K. (2018): De digitalt udsatte. Loopland Press.

Pedersen, A.B. et al. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.

Perthou, A.S. (2008): Skolegang under anbringelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Petersen, G. et al. (2015): Forsterskadende effekter af alkoholforbrug under graviditeten. Københavns Universitet.

Pisinger, V.S.C. et al. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and im-paired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. Addiction.

Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.

Psykiatrifonden (2019): Undersøgelse af forekomst af psykisk sygdom blandt forældre til børn i alderen 0-18 år.

Qvortrup, L. et al. (2021): Skolenedlukninger i Århus Kommune under corona-pandemien i et elev- og forældreperspektiv: En sammenligning mellem foråret 2020 og vinteren 2021. Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse. Aarhus Universitet.

Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet. Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring.

Rambøll (2016): Puljen til fremme af samarbejder mellem kommuner og frivillige organisationer viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer for børn og unge i udsatte familier.

Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.

Rambøll Management Consulting (2018): Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud. Rapport til Undervisningsministeriet, marts 2018.

Rasic, D. et al. (2014): Risk of mental illness in offspring of parents with schizophrenia, bipolar disorder, and major depressive disorder: A meta-analysis of family high-risk studies.

Rasmussen, M. et al. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, Sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab Komiteen for Sundhedsoplysning.

Rasmussen, M. et al. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Rayce, B. S. et al. (2021): SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet. Præsentation af undersøgelsen og udvalgte resultater fra første dataindsamling 2017/2018. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Reedtz, C. et al. (2019): Identification of children of parents with mental illness: A necessity to provide relevant support. Frontiers in Psychiatry.

Red Barnet (2015): Hvor slemt ka' det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge.

Red Barnet (januar 2021): "Voldsom stigning i henvendelser om digitale krænkelser".

Red Barnet (februar 2021): "Red Barnet får langt flere henvendelser om blottede børn på nettet".

Retsinformation (2018): Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier. VEJ nr. 9142 af 26/02/2019.

Retsinformation (2018): Bekendtgørelse af straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018.

Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018.

Rigspolitiet: Grooming. Fundet d. 11-03-2019 på: https://politi.dk/anmeld/seksualforbrydelser/grooming.

Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager.

Rockwool Fondens Forskningsenhed (2019): Brud mellem forældre har negative konsekvenser for børnene – og antallet af skilsmisse er steget.

Rosenbæk, K. (7. januar 2019): Hørsholm-borgmester om Sjælsmark: "Ja, vi har tvangsfjernet et barn. Ja, vi har anbragt børn". Berlingske.

Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.

Røder, K. L. et al. (2021): Elever med psykiatriske diagnoser og deres afgangsprøve i 9. klasse. KL – analysenotat.

Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen?

Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS). En empirisk undersøgelse blandt 971 fraskilte danskere, som definerer og karakteriserer skilsmisser, hvor forældresamarbejdet er brudt sammen. Københavns Universitet, Institut for Psykologi.

Servicestyrelsen (2011): Håndbog om barnets reform. Indhold udarbejdet af Professionshøjskolen Metropol, University College Lillebælt og VIA University College i samarbejde med Servicestyrelsen, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) og Ankestyrelsen.

Siegenthaler, E. (2012): Effect of Preventive Interventions and Mentally Ill Parents on the Mental Health of the Offspring: Systematic Review and Meta-Analysis. Journal of the American Academy of Child & Child & Adolescent Psychiatry, Volume 51, Number 1, January 2018.

Sivertsen, H. H. & Tranæs, T. (2016): Konsekvenser af børnefattigdom – hvad ved vi egentlig. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Social- og Indenrigsministeriet (2020): Forløb op til en anbringelse. Velfærdpolitisk Analyse nr. 22, januar 2020.

Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik 2014. Mænd på mandecenter og mandekrisecenter.

Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015.

Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016.

Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017.

Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018.

Socialstyrelsen & LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.

Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik 2018. Kvinder og børn på krisecenter

Spørg mere - så fylder det mindre (2021). Et partnerskab for at sikre støtte til børn, hvis mor eller far har psykisk sygdom.

Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.

Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelser til børn og unge. Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsstyrelsen (2011): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2012): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2013): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2014): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2015): Alkoholstatistik 2015. Nationale data.

Sundhedsstyrelsen (3. oktober 2016): Børn tager skade, når far eller mor drikker for meget. Fundet d. 20-03-2019 på: https://www.sst.dk/da/nyheder/2016/boern-tager-skade,-naar-far-eller-mor-drikker-for-meget

Sundhedsstyrelsen (2016): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2017): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.

Sundhedsstyrelsen (2018): Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse.

Sundhedsstyrelsen (2020): Stofmisbrugsbehandling – efterspørgsel og tilgængelighed. Narkotikasituationen i Danmark – delrapport 3.

Sundhedsdatastyrelsen (2020): Nøgletal om sundhedsvæsnet. Tabel 8. Børn og unge patienter (under 19 år) og ophold, psykiatrisk sygehusvæsen, 2009-18, hele landet. Fundet 21-02-2020 på: https://sundhedsdatastyrelsen.dk/da/tal-og-analyser/analyser-og-rapporter/sundhedsvaesenet/noegletal-om-sundhedsvaesenet

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne. Fundet 11-03-2019 på: http://www.esundhed.dk/sundhedsaktivitet/sundhedsaftaler/Sider/SUA01.aspx

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien. Fundet d. 11-03-2019 på: http://esundhed.dk/sundhedsregistre/tip/Sider/tip01.aspx

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien. Fundet 27-03-2019 på: http://www.esundhed.dk/sundhedskvalitet/ventetider/Sider/Ventetiderpsy01.aspx

Talsma, M., et al. (2015). Facing suspected child abuse – What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.

Tabak, I. et al. (2016): Needs, expectations and consequences for children growing up in a family where the parent has a mental illness. International journal of mental health nursing.

Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering of Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.

Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Tideman, E. et al., (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering.

Toft, L. V. (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL - Kommunernes Landsforening.

TUBA (2021): Coronakrisens påvirkning hos børn og unge fra familier med misbrug.

Udlændinge-, Integrations- og Boligministeren (2015): Svar på spørgsmål 65: UUI alm. del af 27. oktober 2015.

Udlændingestyrelsen (2016): Nyhed: Ændrede servicemål.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2010-2018): Redegørelse for den gennemsnitlige opholdstid i asylsystemet.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 399.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 224.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 955.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 955.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 399.

Undervisningsministeriet (2019): Trivselsmåling. Fundet 11-03-2019 på: https://uvm.dk/frie-grundskoler/proever-test-og-evaluering/trivselsmaaling

Undervisningsministeriet (2018): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet 11-03-2019 på www.uddannelsesstatistik.dk

UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.

Userneeds (2021): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår og TrygFonden 5.-10. marts 2021.

Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense.

Vinnerljung, B. et al. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. I Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s. 227-266. Stockholm: Socialstyrelsen.

Vinnerljung, B. (2010): Dåliga skolresultat – en tung riskfaktor för foster-barns udveckling.

Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag.

Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.

Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. Psyke & Logos, 31(2), 531-551.

Warming, H. et al. (2013): Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet.

Wingender, A., M. & Clasen, L. E. (2020): Statusrapport 2017-2019. Center for Seksuelle overgreb. Region Hovedstaden.

Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch dis Child. 100. 879-885.

World Health Organization (2016): Abuse (drug, alcohol, chemical, substance or psychoactive substance).

Yamamoto, R. & Keogh, B. (2018): Children's experiences of living with a parent with mental illness: A systematic review of qualitative studies using thematic analysis. Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing.

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018): Tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse blandt unge med psykisk sygdom.

Kolofon

Ansvarshavende redaktør: Signe Korsgaard

Redigering: Marianne Bom og Rie Jerichow, Publicér

Analyseansvarlig: Anne Marie Bach Svendsen

Tekst og analyse: Anne Marie Bach Svendsen, Katrine Stribæk, Felix Schul og Khanhvan Tran

Layout: Lisa Torris

Illustrationer: Mads Ortmann

Billeder: Jeppe Carlsen, Lars Andreas Kristiansen og Colourbox

Tryk: Mercoprint

Udgivelsesår: 2021

BØRNS VILKÅR
SAMMEN STOPPER VI SVIGT

TrygFonden

I Danmark har de fleste børn et godt børneliv. Et børneliv, der for hovedparten – også under COVID-19 – er præget af omsorg og tryghed. Men de forandringer, børn og unges liv er undergået det seneste år, har for en gruppe af børn og unge haft alvorlige konsekvenser. Mange børn og unge, der i forvejen var udsatte, har oplevet, at restriktionerne har forværret de svigt, de i forvejen blev udsat for. Nogle børn og unge har for første gang oplevet at komme i mistrivsel som en konsekvens af krisen.

I Danmark har vi et sikkerhedsnet under vores børn, som vi skal værne om. Men allerede før COVID-19 var der eksempler på, at nettet ikke griber alle børn, der udsættes for svigt.

Børns Vilkår og TrygFonden har siden 2007 samarbejdet om at give flere børn mulighed for en tryg barndom. På den baggrund udkom denne rapport, Svigt af børn i Danmark, for første gang i 2017. Rapportens formål er at give et overblik over omfanget af de svigt, børn udsættes for, og belyse udviklingen over tid. Det er ambitionen, at en årlig udgivelse skal bidrage til at kvalificere beslutningerne på området og prioritere indsatsen for at stoppe svigt af børn i Danmark.

Rapporten henvender sig til politikere samt ledere og medarbejdere hos myndigheder og andre organisationer på børne- og socialområdet.

Du kan læse mere om Børns Vilkår og TrygFondens arbejde på www.bornsvilkar og www.tryghed.dk